

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Dagbøger

Peder Jakobsen

skolelærer i Fjeldsted

f. 3-1-1779 - d. 8-9-44

Optegnelser

begyndte

den 22de October 1859

af Jacobsen

Ved Drukkenskab nedsættes og tilintetgjøres det Fornuftige
i Mennesket, og det Dyriske næres og ophøies, hvorfor den er
en af de skadeligste Laster.

- (2) Opsæt ikke til imorgen, hvad Du kan gjøre idag, thi Du veed ikke, om Imorgen hører Dig til.

- I Khv. Canc. Tidende blev en Jomfr F. M. lykønsket til sin Fødselsd. med følgende Vers:

"Gid Du alle Dine Dage
Leve maa i Fryd og Gammen;
Hverdag dandse, spise Kage,
Snart faae Bryllup, Hurra, Amen" -

O Fædreland, hvad har Du tabt!
Din gamle Konge sover!
Et rastløst Liv til Arbeid skabt
Henskyllt Tidens Vover.
Et Hjerte brast, der banket ømt
For Landet og for Folket,
Et Hjerte brast, der mildt har dømt,
Og Dommen mildt fortolket:
Og skjøndt den Fremtid han har skabt,
Dig rige Frugter lover, -
O Fædreland, hvad har Du tabt,
Din gamle Konge sover!

(3)

22/10 39

Efter hvad jeg hører, er J.C. kommen til Ørsted, men naar veed jeg ikke. Han var meget forlænge i Khvn, hans fornemmeste Anledning til at tøve derinde maate og kunde ikke være Andet end tilgavns at more sig, sidste Gang. Saadan Anvendelse af Penge staaer i en skjærende Disharmonie med vor Mangel og Savn her hjemme.

Uagtet det nu er et $\frac{1}{4}$ aar siden Skolecommissionen nægtede mig det anordningsmæssige Tillæg overensstemmende med § 3 i Plc. af 22 Maii 1839, paa Grund af, som den angav, Sagnet ikke kunde taale denne Bebyrdelse, saa har jeg endnu ikke været hos de vedkom. Commissions Medlemmer H.T. - J.M. - P.L. m.F., thi de viiste sig herved fra en saare lav Side, røbede Mangel paa de æltere Følelser af Ret, Sandhed og Taknemlighed, og lode sig ene bestemme ved Egennytten. Det var saameget Mere slet, lavt og lugpent, man kan sige samvittighedsløst og æreløst, saasom de bleve gjorde tilstrækkeligt opmærksomme paa, at de skulde afgive deres Erklæring paa Ære og Samvittighed, og de

- (4) maatte ikke lade sig blinde af, at de vare selv mellem Contribuenterne; men ikke destomindre blev Erklæringen som ommeldt er, tvertimod Sandheden, alle kyndige Folks Mening, og tvertimod Pligt og deres egen bedre Overbeviisning. Jeg skal nærmere vise dette:

Fjelsted Sogn, især Fjelsted By, har et ualmindeligt lille Hartkorn efter sit Areal, 16 a 20 Tønd. Land ret god Jord til 1 Tønd. Hartk, hvisaarsag det ogsaa nu, ifølge den nye Matricul skal have

- 1/3 mere Hartkorn end hidindtil, det faaer istedetfor 200 omtrent 300 Tdr., og da dette Hartkornstillæg skeer efter Regeringens Foranstaltning, en officiel Opmaaling og Taxation, ved beskikkede og kyndige Mænd, saa har man al den Vished, som kan gives for, at Sognets Omstændigheder, Jorden, Formue m.v. er af den Beskaffenhed, at det kan taale Fornøielse i sine Afgifter; thi hvor Staten efter de stedfundne Undersøgelser finder sig beføiet til at tage 12 Rld. hvor der kun har været svaret 8, der maa de faa Skill. pr. Tønd. Hk. til Skolelærerens Kaars Forbed. som Stænderne have indstillet efter,
- (5) mange og lange Undersøgelser, være en Ubetydelighed, og at ansee for Intet. At Sognets Jorder og dets Formue vare taxerede og ansatte saaledes, at Beboerne kunne taale saa stor Bebyrdelse, og vare af den omtalte Beskaffenhed, det vidste disse førend de afgav bemeldte erklæring, hvorfor de burde have været saameget Mere varsomme og forsigtige, men alligevel undsaae og skammede de sig ikke.

Foruden dette her anførte Fortrin, at stort Areal og et lille Hartkorn, og den Lettelse i Skafter, som deraf følger, hvilke Sognet nu i mange Generationer har nydt, har dette ogsaa usædvanlige Indtægtskilder af sine Humlehaver, mange Beboere sælge fra 1 til 3 Humle i aarligt Færøst, hvormed de næsten klarer alle Afgifter Aaret igjennem. Ligesom de Fleste af dem ogsaa have betydelige Indtægter af at sælge Gjerdsel, Stænger og Brænde. Ikke at tale om det ualmindelige og store Tillæg, og den Opdræt af Creature, hvortil bemeldte store Areal giver dem Leilighed, og de mange Salg og Indtægter, som heraf flyde, skjøndt de heri ligesom i andet Mere, overgaar alle andre bekjendte Sogne. -

- (6) Saa har Sognet endmere en høist fordeelagtig Accord paa alle sine 3 Tiender, dog især paa dets Kongetiende, hvormed Bispestolen er beneficeret; thi denne blev accorderet for en 40 Aar siden, og af samme svares kun $4\frac{1}{2}$ Skp. Korn pr. Tønd. Hartk., hvorimod det af de tvende Andre, Kirkens og Præstens, som først blev accorderet for en 15, 16 Aar siden, og hvorpaa det endda har en meget fordeelagtig Accord, maa give 6 til 8 Skpr. pr. Tønd. aarlig. Hvoraf følger, at Sognet har paa hver Tdr. tiendepligtigt Hartkorn $2\frac{1}{2}$ Skp. Korn i reen Gevinst, naar man sammenligner Kongetienden med de andre Parter, ikke at tale om, hvad det har paa disse, og paa det hele Tiendepligtige-Hartkorn, 176 Tdr., har det $2\frac{1}{2}$ Skp 176 = 55 Tønder Korn, som er det Tiendobbelte af de 15 Tønd., hvortil Offer og Accidentser her ere beregnede. Altsaa kunde Sognet have udredt den hele Forhøielse til Skolelærerens Kaars Forbedring med $\frac{1}{4}$ af dets Gevinst paa sin Kongetiende, hvilken Gevinst de andre omværende Sogne ikke have,
- (7) saasom de ingen sliig særskilt eller tidligere Accord have paa denne Tiende, og alligevel have disse Sogne ikke nægtet sig ude af Stand

til at taale bemeldte Forbedring i Skolelærerens Kaar, saalidt som Fordelen af det store Areal og det lille Hartk.

Endelig har dette Sogn, hvad her ei heller bør blive ubemærket, endnu et skjønt og herligt Fortrin fremfor mange andre Sogne, at Beboerne ikke blot ere Selveiere, men at de have været det i henved et heelt Seculum, og at følgelig deres Forfædre ere komne i denne ønskelige Stilling, hvorefter saamange for Tiden sukke, for en lille og ubetydelig Kjøbesum; Fæstecontracter, Hoverieforeninger eller uvilkaarligt Hoverie binde ikke Hænderne paa dem, lægge ikke uoverstigelige Hindringer i Veien for dem; men deres Marker, Haver og andre Tilliggender dyrkes med den Iver, Flid og Interesse, som denne Besiddelse giver Anledning og anspore til fremfor alle Andre.

- Efter det, hvad her er anført, i Sammenligning med hvad, som er (8) passeret i Stænderne og den allernaadigste Plc. af 22 Maii d.A. maa det ikke alene være indlysende og vist, at disse Beboere burde udrede til deres Skolelærer hans hele reglementerede Løn uden Afdrag for Offer og Accidentser, som her ere anslaaede til 13 Tdr. Byg, saaledes som meldt er; men det var ogsaa utilbørligt af hine Bønder i Skolecommissionen, Skolepatronen og Forstanderne, at de under saadanne Omstændigheder, som disse ere, hvori Sognet befinder sig, ville lyve, og tillægge sig en Afmagt og Fattigdom, hvilken de aldeles ikke havde, og som de vel vidste.

Som en Følge af Beboernes gode Formues Omstændigheder, Frugten og Resultatet af deres iværende Forfatning, og tillige som Beviis for Sandheden af det, som er paastaet, anføres endnu bemeldte Beboeres Levemaade og store Anvendelse af Penge.

- De kjøre i holstenske Vogne og med mæssingbeslaaet Seletøj, i Kaner med Klokker og Bjelder; Konerne klæde sig til Stads i sirts, Merinots, Silke og Atlaskkjoler, have Hovedpynt af de fineste Knip- (9) linger Lærreder og kostbareste Baand; Mændene ere ikke fuld saa kostbart klædt som Konerne, saasom de endnu bruge noget hjemmegjort Tøj til Yderklæder, Schenillier, Frakker og Reisetøj, hvilke dog ere af moderne Snit og Farver; men ikke destomindre gaae de til Bryllupper og andre deslige Sammenkomster i Beenklæder og Veste af kostbart Kjøbetøj, med Blankstøvler og Silkehatte. I deres Ktuer have de flese Schatoller, oflere Jernkakkelloven, flere opredte Senge, Skilderier, Stueuhre, Barometre, flere Dussin Talerknæ af Fajance, Sølvskæ m.m. som ere Tegn paa Velstand og Formue. Adskillige af dem holde 2 Borde, eet for dem selv og eet for Folkene; have Ånder, Høns, Gæs, ja Kal-kuner, ikke til Forsalg, men til deres eget Bord og Fremmede.

Naar man læser i Bladene: "Skolelærerne fjerne sig mere fra Bønderne, paa hvis Børn de skulle virke, end ønskeligt er" saa er denne Fordreielse af Sandheden, hvorved man gjør Sæt til Hvidt, baade til

at lee og græde over. Disse Lærere fjerne sig rigtignok fra Bønderne ned i Huusmændenes og Fattiglemmernes Klasse, mere end ønskeligt er, de lades langt tilbage, og det er at sørge og græde over, (10) at der er såalidt Sands for Folkeoplysningen, for Ret og Billighed; men paa den anden Side er det ogsaa latterligt i høieste Maade saaledes at stille Sagen paa Hovedet, og med Arogans og Sofficance snakke og dømme om den, hen i Taaget, og derved med det samme kundbargjøre Paalideligheden af de stedfindende Relationer. Skolelærrens Kone og Døttre have sjeldent Saadanne Alæder, at de kunne lade sig see uden skamme mellem disse yppig klædte Bønderfolk, blive derfor som oftest hjemme, og hvad Føden angaaer, da er den i Almindelighed saaledes, at den maa skjules naar Fremmede indkomme, saasom den er mange Gange saa simpel, at nan undseer sig ved, at lade Nogen see den. Men jeg vender igjen tilbage til Beviserne for Fjelsted Sogns Velhavenhed.

I de sidste 50 Aar er der blot 2 a 3 Gaardmandssønner, som selv have præsteret deres Værnepligt, men de have enten stillet for sig, eller fundet anden Maade at blive fri paa. Flere have betalte indtil 3 a 400 Rld for deres Frihed. Det er meget almindeligt ved Skifter, at Sønnerne foruden deres Arv, fra eet til 4 Tusinde Rbdl. faae (11) den Rettighed, hvilken lægges paa de afhændede Gaarde, skjøndt de kun ere smaae Børn, at løses fri fra Værnepligten, hvad det end skal koste, eller der bestemmes en omtrentlig Sum til deres Udløsning, 2 a 300 Rbdl. Ligesaa sjeldent er det, at Gaardsønner tærskes, eller gjør svært Arbejde, men de tilbringe Tiden med lette Sysler, og gaae paa Jagt, hvisaarsag der ogsaa er flere Jagtgevær med tilhørende Tasker og Skydetøi i hver Gaard. Ell heller drage de ud at tjene, men gaae hjemme over hverandre til de blive gifte. Endnu kunde man anføre Meget til Vidnesbyrd om at F.S. er et velh. Sogn, at det har baade Formue, Evne og Leilighed til, at udrede den Forbedring i dets Skolelærers Kaar, som Plac. 22 Maa 1839 angiver. Men det Foranførte kan være nok, hvem det ikke overbeviser, vil det Mere eineller, hvorfor man acquiterer herved. - End vil jeg dog tilføie som et Bevis for, at det ikke blot ere Enkelte, som ere velhavende, men det er i Almindelighed, thi alle Communens Afgifter reparteres alene efter Hkr, og ikke paa Formue og Leilighed, hvilket ikke fordres; saasom alle staae sig vel. - Udløsning fra Værnepligten, store Aftægter, store Medgifter, store Arveparter, et stort Areal, og stort Forsalg af Humle, Gjerdseil, Stænger, Brænde, Creature, m.M. beviser Sognets Velstand.

(12) 29/10 39. Sidste Nat havde det frossen 1/3 Tomme tyk Is, saa det lader som Vinteren vil komme tidligt. Igaar havde vi Examen her i Skolen, hvor enhver Underviisning blev igjennemgaaet efter Examenlisten. 3 Børn, der ville til Confirmation, bleve tilladte at gaae med paa Prøve. Præsten viiste ved denne Leilighed mere Holding og Fasthed end det var at vente. - Samme Dag reiste Jacob tilbage til Ørsted, efterat have været her siden 24de. Han bliver nu ordineret i næste Maaned. Min inderligste og hjerteligste Bøn er, at han værdigen maa vandre sin nye Bane, og at han af alle Kræfter vil udoanne sig for sin Bestemmelse.

30/10 39. Iaftes var Præstens Sønner her med den Læsetaske, som han skulde aflevere i Mdst idag. Trine L. B. var her med Æg og 2 Høns. Igaar gjorde jeg en lille Horizontalsolskive, der er, saavidt jeg kan mærke, rigtigt gjort; hvilket ellers er temlig vanskelig. Idag kom ogsaa en Dreng ridende fra Ørsted med 25 Rld. til P.O. som han i H. skal købe sort Alæde for til Præstekjole. Tillige bragte han 1 B. af Clausens Taler samt Gjestligstat. Han bragte tillige Jacobs gl. Frakke til Klæder til Ole; et saadant Træk af Familielivet er interessant.

(13) 4/11 39. I de 3 foregaaende Dage har jeg været i Ørsted for at celebrere Consistorialraad Hvids Fødselsdag den første Novemb^b. Det gik meget morsomt til Geburtsdagsartenen. Vin, Sang og Skjemt havde Glæden høiere og høiere, lige til sit Zenit. Søndagen, den 3^d var jeg i Kirke, hvor J.C. prædikede over: "Salige ere de fattige i Aanden, og Salige ere de Sagtmodige, thi de skulle husvales". Men han havde ikke nok tilegnet sig Materien, eller tidnok gjennemtænkt den. Undertiden fremsatte han Noget der næsten var Vrøvl, dog nok uden at vide det, eller fordi han ikke var sig ganske bevidst, hvad der laae i Ordene, som Munden fremsagde. Han burde have fremhævet mere, end han gjorde, hvad Betydning Textens Ord havde. "De fattige i Aanden" kan ikke være de Uvid, eller Vankundige, endnu mindre de Dumme, eller Uforstandige; men Saadanne, hvis Aand ikke ere opfyldte med Pharisaernes og Saducæernes Lærdomme, som ville kun være i Veien for den nye Lære, og hindre dem i at gaae over til den, at hvis Aarsag Himmeriges Rige ikke kunde blive deres; men er deres Aand fri fra bemeldte Lærdomme, aaben, uindtagen da vil den nye Lære finde Indgang hos dem, vorde antaget og troet, og saaledes Himmeriges Rige blive deres. Vel er det sandt, Alt kan ikke saaledes forklæres paa en naturlig M., einell Mskene formaae at indsee hvorledes det gaaer til; men vi skyldes Skriftens Ord den Årbødighed, at fortolke dem, og udfinde deres Mening, hvor vi det formaae. - "Salige ere

(14)

de Sagtmodige, de skulle husvales". Sagtmodige ere Saadanne, hvis Sind er stille, roligt, og ulidenskabeligt. Vrede, Avind og Stolt-
hed komme det aldrig nær. Følgelig har det den fornødne Beskaffen-
hed til, at Trøsten eller Husvalelsen af den nye Lære, hvorpaa
den er saa rig, hvortil den har saa stor Magt, kunne finde Vei
og Indgang i det, og meddele det den stille Fred og den søde Hvi-
le, hvori den Sagtmodige befinder sig, og som i Texten kaldes
"de skulle husvales": -

4/11 39 kom Præsten, hans Kone og Lotte hertil for at besøge os.
Dagen forud, om Søndagen vare L. M. Hans Trymans og J. Madsens
efter en foregaaende Visitation i Præstegd.

- (15) 5/11 39 - I den Hemp. Avis af 31 Octob. findes nu et værdigt Sv
paa den sig kaldende Skol. H.H.s Inserat ang. Skol.Fr. Forslag
til Forandring i Gudstjeneste Holdelse; hvilket Inserat unægteligt
var gennemflettet med en kaad og overmodig Vittighed. Bemeldte
Sv er givet af en konst. Kirkes. og Skolel- H. Michelsen af Ørbek
pr. Nyborg. Dog fortjente H. H. en alv. Revselse for hans platte,
smudsige Vittigneder, der stinker af Karet, hvoraf de ere komne, og
røber et avindsygt Sind. Men de fleste Skolelærere ville vel ube-
tinget underskrive Hr. Michelsens Svar? -

7/11 39. I disse Dage har jeg flere Gange været oppe hos Njels
Hansens for at see til Datteren, som er syg. Hun har en Byld,
forsaavidt jeg kan forstaae, ved een af Tænderne, hvoraf Halsen
og Kinden ere opsvulmede. Først lod jeg den ^{*)} med hvid Kamp-
herolie, for om muligt at fordele den, siden da dette ikke vilde
lade sig gjøre, ordinerede jeg Havregrød, hvormed siden er ved-
blevet. Faderen gik hen til Doctoren eller Lægen i Asperup, for
at høre hans Raad. -

- Ved et Tilfælde kom jeg til at gennemsee Landemods-Acten for
1839 idag, hvor jeg seer, at Skolelærer-Enkerne af de afg. Skole-
lærer Hansen i Staurby og Heilmann i Asperup, begge have ansøgt
(16) allerunderd. om Pension af den almindelige Enkekasse, men faae
Beskeed at de som Enker efter Skolelærere ikke kan faae Pension
af denne Kasse.

Ligeledes læser jeg i disse Dage: Jesu Levnet af Strauch. Et
Skrift som med Grundighed, Skarpsind og Consequent beviser, at
Størstedelen af Jesu Levnet er mythisk, eller Sagn, som ved
Traditionen ere forandrede og omgjorte til deres nærværende Ind-
hold. Det Naturlige og Historiske ere gennemflettede og omvundne

med det Overnaturlige. Forfatteren til de nye Ideer og Begreber, som skulde og kunde forandre Vr., og som blev udreven fra denne paa en saa uforskyldt Maade, maatte i sine efterladte Venner og Disciple have Beundrer, som ophøiede og overdrev alt ham Vedkommende, og tillagte ham alle messianske Egenskaber.

9/11 39 - Følgende Sang findes i Bondevennen N° 5, 1839:

Jeg pleiede Venskab saa huld og saa troe,
Og naar jeg kun gavnede min Ven, var jeg froe,
Jeg tørrede Taaren saa tit som den flød,
Og lukkede hans Sorger i Søvn i mit Skjød.

Og altid jeg gav ham de huldeste Raad,
Og tjente ham ofte med gavnende Daad,
I Modgang jeg trykte ham tro til mit Bryst,
Og hørte ham sige: "kun Du er min Trøst".

(17) Jeg tænkte: jeg gjør det dog Alt for en Ven,
Som vistnok vil gjøre det Samme igjen.
Og glad saa jeg hannem til Velstand gaae frem
Med blomstrende Lykke i Mark og i Hjem.

Men Tiden forandres og Tankerne med,
Og stundom gaaer Svig i Erkjendtligheds Sted;
Thi Rigdom gjør Hjertet hovmodigt og stolt,
Og da bliver Venskabet lunkent og koldt.

Det har jeg erfaret tilfulde forvist;
Thi for mig man hyklede Venskab af List,
Og siden før Kjærlighed gav man mig Had,
Derfor mit Hjerte kun sjeident er glad.

O Venskab! Du Dydens indviede Brud,
En trøstende Engel, os nedsendt fra Gud,
Misbrugtes kun aldrig dit hellige Navn,
Da lindredes kjærlig hver Sorg i din Favn.

P. Madsen Sl.gd. skal have taget sig en Pige fra Odense til at læse med sin Skolepligtige Datter. Præsten sagde mig det igaar den 8^d d. paa sin sædvanlige Maade. P. Madsen, der nægtede Præsten at pløie i Foraaret, pløier for ham i disse Dage.

(18) 11/11 39

Iaftes vare vi i Gjestebud, eller hvad det skal hedde, tillige med Sognef. N. Hansen, hos Præstens, Sognefogdens Kone skulde ogsaa have været med, men hendes syge Datter hindrede hende fra at komme. Ved Kirken forlangte P. M. Sl.gd. at blive tegnet; men da Præsten selv havde befaleet, at kun et 100 maatte tegnes, og der allerede var tegnet over dette Tal, saa nægtede jeg Antegningen, hvorimod Præsten selv vedblev at han skulde føies. Herved mener han at gjøre sig yndet, og mig uyndet i Sognet; jeg nægter dem deres Begjering, han opfylder dem den. Almindelige Præstemidler! - I dag den 11 Nov^b satte jeg Hvidkaalen i Jorden, i en Hule, som Milline havde

gravet, og i Boghvedefoer, hvoraf et Lag var lagt i Bunden, dernæst et igjen oven paa, førend Jorden dækkedes paa. 12/11 39, idag er det et deiligt Veir til Morgen, Træerne have tildeels endnu Blade, især Sirenerne, dog ere de tyske Popler og Askene næsten afbladede. Men, hvad som var mærkværdigt, og bekræfte at det var deiligt Veir, Bierne sværmede omkring i middagsstunden, ligesom om Sommeren.

- (19) 15/11 39 iafte fik jeg maskilligt fra Milo, N° 1 ar et nyt Blad kaldet Almuevennen, og Maaneskrift og Repertorium for Skolelærer, og i Portofeuillen var et vakkert Stykke: Krigeren og Barnet. Maanedskr. gaaer nok an, især da Skolel. ere kun vante til Lidt, og have øvet sig i Maadehold; men man seer strax at det ikke er forfattet af Skolelærere, ikke engang det sidste Stykke, som er underskrevet "en Skolelærer paa Kjøbenhavns Amt". Idetmindste stemmer det ikke med Skolelærernes Interesse, hvad han ytrer om at pløie og kjøre med Kjør, og vil blive ugjærligt for dem, om ikke af anden Aarsag, saa fordi, det vil gaae for langsomt, Skolel. faaer ingen Tid til at gaae og snegle med det. Ikke at tale om, at Kjørne om Foraaret mange Gange neppe kunne staae op eller reise sig, endmindre drage en Ploug. En 14 Dage, maaskee 3 Uger førend Kalvningen, ere Kjørne eiheller i Stand til, at trække i Ploug, hvorfor det vil kun gavne Skolel. lidt irald han forsøgte det givne Raad, og Forsøget satte ham i Projectmagernes Klasse. Men saadanne Raad faaer man af Adelsmænd og Præster, som ikke selv enten have forsøgt dem, eller have nogen Erfaring derom.

- (20) 16/11 39 fællede jeg Læg- og Stuppejord, hvortil jeg som sæuvarlig de Siætt. Bedøere og Udflytterne. Veiret var tørt og godt, og der vare kun 5 Plouge, saasom P. Skydsbjerg kom ikke, da nan gik til Skrifte.

Idag, den 17^d Novem^b, sagde Præsten, at hans Søn P. havde sagt, at han taate med Jacob i Odense igaar. Forunderligt er det, at vi intet faae at vide derom, især om han skulde være derude for at ordineres. - 18/11 læste jeg i Avisen, at J. skal ordineres Onsd. den 20^d dennes Formiddagen kl. 10 samt at det bliver ham, som skal prædike; om Eftermiddagen erholdt jeg brev fra ham, dateret Ørsted den 13^d, hvori han underretter mig om, Ordinationen. J. Møller kom med det, og det er altsaa hans Seenhed, at jeg først faaer det i dag. Tillige fik jeg brev fra Farb. R, som lod et Dito følge fra J. I det sidste vare vi inviterede til Middag hos Biskoppen. Men endnu er her kommet Besked, om Forbedringen i mine Kaar, hvilken ikke svarer til Forventningen, skjøndt den er bedre end

gar Nichts. Det halve af Afdraget for Offer og Accidentser eller 6½ Tønd. Byg falder bort. Holm faaer det hele Afd. til at falde
(21) bort, men dette er dog kun 6 Tønder. Skulde Præstens Indstilling, hvilken jeg ikke maatte see, da han afsendte den, idetmindste expederede han den i min Fraværelse, have fremkaldt dette Udfald af Sagen, og dette være min Tak for vor Uleilighed, saa har jeg en mangesidig Anledning til at anstille Reflectioner over hans Tankemaade. Men den egentlige Aarsag til Samme, den skal jeg nok faae udforsket.

Paa Grund af den ommeldte Plc. af 22 Maii d. A., da beroer det ikke paa Lærerens Egenskaber, eiheller paa hans Trang, om han kan kvalificeres til at erholde de tilsigtede Forbedring i sine Kaar, men derimod alene paa Sognets Evne og Formue. Den Lærer altsaa som med fuld Evidents godtgjør, at Sognet, hvori han er ansat, er et af de meest velhavende Sogne, tilkommer den Forbedring i sine Kaar, bemeldte Placat bestemmer.

21/11 39

Igaar Onsdagen den 20 Nov^b 1839 var jeg, Moder og Marius i Odense for at overvære Jacobs Ordination; thi da blev han indsat i den gjestl. Stand, eller Præstestanden i St. Knuds Kirke. Det er et meget smukt Ceremonielt som finder Sted ved saadan Leilighed.

(22) Først gik begge Ordinanterne til Skrifte, en Hr. Cand. Ibsen blev tillige ordineret, og Pastor Viberg talte længe for dem, forinden han absolverede dem. Dernæst intimerede samme Præst fra Prædikestolen over 2 Cor. siden kom Biskop Faber i sinehele Stads, og talte temmelig længe om Præstens Pligter, om at tilegne sig Ordet og ikke have det alene i Hukommelsen. Imedens denne Tale varede stode begge Ordinanterne op paa et stort Teppe, som var bredt foran Knæfaldet i Choret, og paa Knæfaldet selv, eller Rækværket laae 2 røde Fløielspuder, hvorpaa de flere Gange knælede. Eden oplæste de og aflagte i det latine Sprog, og gav dernæst Biskoppen og de tilstedeværende Præster Haanden paa at de vilde holde. Siden comunicerede de uden Messeskjorten, som de eiheller havde paa under Skriftemaalet, eiheller tilsidst da J. prædikede. Under hans Prædiken var hans Udortes pant og smukt, hans Forhold anstændigt og bevidst; men Prædiken selv var kun almindelig og under de øvrige Taler. Han henter Stoffet for langt omkring, i Almindelighed ere hans Forsætninger gode, og lover meget; men Eftersætningen er mindre god, svarer ikke til Forsætningen eller Forventningen. Ifald man finder det Umagen værd, kan vistnok disse Mangler hæves. - Om Eftermiddagen spiste jeg hos Biskoppen i stort Selskab.

(23) I Folkebladet N° 38 og 39 har været et Par Stykker indrykket om

Landskoleskolelærerne. I det Første var yttret, at det var bedre om Skolelærerne valgtes af de andre Stænder istedetfor som hidtil næsten ene af Bondestanden. Fordelen skulde komme fra den ydre Dannelse, som Subjecter af de andre Stænder skulde have i høiere Grad, end de af Bønder. Ganske uden Grund er Formeningen ikke. Men Sagen har en anden Side, som opveier den omtalte. Naar et ungt Menneske af Bondestanden gaaer paa et Seminarium for at dannes til Skolelærer, saa er det et godt Hoved, maaskee udmærket; men dersom man skulde tage disse af de andre Stænder, saa blev man nødt til at nøies med saadanne, som ikke havde Evner til de andre Fag, eller allerede vare udfaldne af tidligere Baner; d. e. med Forulykkede eller Dosmere. Skoleembederne vare da med Hensyn paa Maximen ikke anderledes besatte end i gl. Dage. Kan Staten nøies med saadanne Agerdyrkere, Agerdyrkning, og Skatter som i gl. Dage, da kan den for sin egen Skyld, lade Skolerne besætte paa denne Maade, men fordrer den fiirdobbelte Afgifter, da bliver den vel nødt til at vække den slumrende Intelligents? Og dette kan kun den gjøre, som har, hvad han skal give dem. -

22/11 39

Jeg læser i denne Tid Prædikener af Niels Stockfleth Schulz, residerende Capellan ved vor Frue Kirke i Thjem. Disse Prædikener ere tilegnede en Statsraad Rosenkrantz. Unægtelig gaaer en kraftig Veltalenhed gennem hele Bogen, og Sandhederne og Lærdommene er iklædt en blomstrende Dragt. Men hans Misfornøielse med Tidsaanden og dennes verdslige Retninger synes ubillig og eensidigen. Jeg kjendte ham allerede medens jeg var i Trondhjem, som en dygtig Prædikant, hvem jeg ofte og gjerne hørte. Bogen eller Prædikerne vare trykte derpaa Stedet 1823 af en P.A.Høeg. -

25/11 39 ernholdt jeg de 2 sidste Hæfter af Romanen "Glückstads Beleiring" som ret er interessant; dog ere Characterne ikke ret udviklede, skjøndt de ere vel antydende, En høist kraftig og ualmindelig Character er Claus Bachenfleth som paa egen Haand hængte Secretair Luct de Simon, og sprengte den engelske Capitain Webster, som engang lod ham katte, tillige med sig selv i Luften.

I den Hemp. Avis N° 206, 1839 findes følgende: I Onsdags bleve der i St. Knuds Kirke til Præsteembedet ordinerede: Cand. Theolog Hr. Jacob Christian Jacobsen som personel Caplan for Ørsted Menighed, og Cand. Theolog Hr. Hans Steenstrup Ipsen som personel Caplan for Skydsberg og Orle Menigheder. I Ordinationstalen over

Epners. 1.16.18 udviklede Hr. Høiærværdighed Hr. Biskop Faber, Dr. Theolog & Philos. R. af Dbr, den Sandhed, at Fremtiden med Hensyn paa den kristelige Sjælesørgers Gjerning, dennes Vanskeligheder, Frugt og Velsignelse er aabenbaret i den hellige Skrift. Hr. Pastor Jacobsen prædikede over Math. 3,1-12 om: Den alvorlige Forberedelse til vort Kald og den rette vurdering af samme. I Intimationen indledede Hr. Pastor Viberg Tanken til: "Formaalot for christlige Religions-lærers Bestrabelser" efter 1 Tim 1,3. -

(26)

27/11 39

Til

det kongelige danske Cancellie. -

Ifølge Skoledirectionens Opfordring overensstemmende med Placaten af 22^d Maii d.A., især dennes 3§, erklærede Skolepatronen og Skoleforstanderne heri Fjelsted Sogn, saasom de alle ere Bønder og mellem Contribuenterne, altsaa ingenlunde upartiske, at Sogneboerne ikke kunde taale den Forhøielse i Afgift, som vilde følge af, at jeg undertegnede Skolelærer erholdt det Quantum Byg udbetalt, nemlig 13 Tønder, hvortil Off. og Accid. her ere anslaaede; formodentlig har denne usande og partiske Erklæring bevirket, (27) at jeg ikkun er blevet bevilliget, at den halve Afkortning, eller 6½ Tønde Byg maae falde bort, eftersom Skolelærerne i alle omværende Sogne alle have faaet bevilliget at hele Afkortningen falder bort, skjøndt disse Mænd alle ere yngre og Sognene ere langt mindre formuende end Fjelsted Sogn. Da nu bemeldte allernaadigste Placat og de foregaaende Ständerforhandlinger hjemle og tilsige Landsby-skolelærerne den hele reglementerede Løn uden Afdrag for Off. og Accids. hvor Sognene eller Communerne kunne taale det, og Fjelsted Sogn er et af de meest velhavende Sogne, saa er min uuerdanigste Bøn til de kongelige danske Cancellie, at jeg maae erholve min hele reglm. Løn uden Afdrag, istedetfor som under 9 Novem^b i det høie Collegieums Resolution bestemt er, at jeg skal have det Halve eller 6½ Tønde Byg. - Blev omarbejdet forinden Afsendelsen. vide Pag. 29. -

(28) Søndagen den 1 Decem^b 1839 begyndte det saa smaat at fryse, idag den 4^d er det en stræng bar Frost af Østen, Ruuderne alle blommede, alligevel Børnene ere i skolen; den 6te laae et spor snee over hele Jorden. -

"Ved en Seddel lagt i Tasken af Bøgh. Milo bløve vi underrettede
"om at Kongen er død den 4 Decemb om Morgenen Kl. 8, og Kl. 11
"udraabtes Prinds Christian til Konge, under Navnet: "Christian
"den VIII" - Mange Sorger og megen Frygt, og mange Fornaaoninger
og Glæder, ere vakte ved disse 2 Begivenheder. Den forh. Konge
troede Msk. for vel, var uheldig i at vælge sine Redskaber, vilde
seiv mere end han kunde. - han fik en militair Updr., som tog sin
Begyndelse lige ovenpaa Syvaarskrigen. Idag den 9/12 39 læses fr.
6^t Død i Avisen, som havde en meget bred sort Mand, den omtalte
adskil. Debutationer, de 32 Mænd, fra de accademiske Borgere.

11/12 39 var det Tøiveir om Morgenen, efter at det havde frossen
siden 1 Decem^b. - den 12/12 39 stod det endnu mellem begge, det
(29) var egentlig hverken Frøst eller Tøi. Iaftes var Præstens tillige-
med Sognefogdens her.

Til det Kongelige danske Cancelli.

Af den Forbedring i Kaar, som Hans M. har tilstaaet Landsby-
skolelærerne i Danmark, forsaavidt Sognet eller Pastoratet kan
taale den deraf flydende forøgede Byrde, er mig undertegnede Sko-
lelærer heri F. S. i vendsherred kun indrømmet det Halve af det,
hvad Off. og Accid. her ere anslaaede til, nemlig 6½ Tønde Byg,
hvorimod skolelærerne i omværende Nabosogne ere tilstaaede det
Hele af hvad disse Emollumenter hos dem ere ansatte til. Men da
nu F. S. er et af de mest velhavende Sogne, hvilket senere ved
aabenbare Kjendsgjærninger skal blive lagt for Dagen; da Skole-
embedet her i min Embedstid ved Beboernes Vilkaarlighed og For-
godtbefindende er berøvet sine Jule- Paaske og Midsommers Renter
af Brød, Ost og Æg m.v. uden at disse siden have været at faae
(30) refunderet; og da jeg har 9 Børn, hvoraf Flere ere uopdragne,
Ingen forsørgede, Alle fattige: saa indflyer jeg herved til det
Kongl. danske Cancelli i dybeste Underdanighed for at bønfalde
Høistsamme om, at jeg naadigst maae erholde i et velhavende Sogn,
hvad mine Medbrødre i langt mindre velhavende Sogne have erholdt,
nemlig min hele Løn, uden Afkortning for Lff. og Accid..

At F. S. har Velstandskilder fremfor andre Sogne, besidder den
omtaalte Velhavenhed, og dets Formuesomstændigheder i Fremgang, og
af den Beskaffenhed, at det baade kan og vil komme til at taale
langt større Byrder, end den her omsøgte Forbedring, det vil klart
og tydeligt fremgaae af Efterfølgende:

1)

Det har gode og store Humlehaver, hvoraf det aarligt har betyde-
lige Indtægter, hvormed det ikke allene betaler sine Skatter,

men ogsaa endeel af Aarets andre Udgifter; ligesom det ogsaa sælger Gjerdsel Stænger og Favnebrænde.

2)

(31) Sognet har en meget fordeelagtig Accord paa alle sine 3 Tiender; dog fornemlig paa sin Kongetiende hvormed Bispestolen er benefici- ceret: thi af denne svarer det kun aarligt $4\frac{1}{2}$ Skp. Korn pr Tønde- hartkorn; hvorimod det af de to andre, Kirkens og Præstens, accor- deret senere under Agerdyrkningens større Fremskridt svarer aar- ligt indtil 7 a 8 pr. Tøndehartkorn, følgelig har i reen Gevinst 2 a 3 Skp. Korn paa hver Tøndehartkorn. Heraf vil det ved en lille Beregning være indlysende, at Sognet med en Femtedeel af Gevinsten det har paa sin Kongetiende formaaer at afgjøre den hele Forbed- ring i mine Kaar, som herved ansøges om. Ikke at tale om, at 7 Gaarde, 4 Boelsteder og 20 Huse med Jord, eller $\frac{1}{5}$ af hele Sog- nets Hartkorn, aldeles ingen Tiende svare, ere frie for Veiarbejde etc. da de beboe en nedlagt og udparcelleret Hovedgaards Jorder.

3)

Beboerne have nu i 2 a 3 Generationer, eller næsten et Seculum, været Selveiere, følgelig have deres Forfædre erholdt de nærværende store, skjønne Eiendomme for en høist ubetydelig Indkjøbspris; ligesom disse Eiendomme siden have været drevne og fremholdte med al den Iver, Flid og Interesse som denne Besiddelsesmaaade give

(32) Anledning til fremfor alle Andre.

4)

Omendskjønt undertegnede nu underdanigst tør formene, at det Føregaaende tilstrækkeligt oplyser, at Sognet har særdeles Vel- stands- og Indtægtskilder, at Beboerne som gl. Selveiere maae befinde sig fremfor saamange Andre i en heldig og lykkelig Stil- ling, at det maa været det en ufølelig Byrde, at anvende $\frac{1}{5}$ af Gevinsten af dets Kongetiende, eller 12 a 14 pr. Tøndehartkorn aarligt paa at forbedre deres Skolelærers trange Kaar; saa behøver jeg dog ingenlunde at blive staaende herved alene, eller blot at beraabe mig paa egne Anskuelser, hvor sande og rigtige de end ere; men tillader mig underdanigst at henlede det høie Collegii Opmærk- somhed paa et Factum, som sætter F. S. Evne, Formue og Leilighed uden for al Tvivl, nemlig: den officielle Undersøgelse, Opmaaling og Taxaction af dets Jorder, som have fundet Sted i Anledning af den nye Matricl, hvoraf det udbragte Resultat er, hvilket man allerede med Vished veed, at Sogaat skal omtrent have en halv Gang mere Hartkorn end hidindtil; altsaa er dets iværende Forfatning og

(33) Omstændigheder af den Beskaffenhed, at det baade kan taale og ogsaa vil faae Fornøielse i sine Byrder, hvorimod de omtalte Skillinger ville være at regne for - Intet.

underdanigst

Kirkeskolelær

I Portefeuillen for 1839, 48 Hæfte, staaer Følgende:

Med A.S. Ørsteds Portrait

""Vel er det sandt, hvad Alle veed,
""At man med Lov skal Landet bygge;
""Men ei man bygger ved at rive ned:
""Med Sindighed Du frem til Maalet stred,
""Gud derfor i Din Aftens Fred
""Du Lønnen see i Danmarks Lykke.

H.P. Holst

(34)

14/12 39

Et ubenageligt Rygte har udbredt sig Egnen, opkommet ved en Hjem-skrivelse fra en Soldat i Khv, at den nye Konge Ch. VIII skal være ramt af Appoplecsie.

15/12 39

Bemeldte Rygte bekræfter sig ikke i Aviserne, maa vel derfor være usandt. Kongen begynder ellers at holde tilbage med sine Løfter om Frihed, man maae blive staaende ved de Raadgivendestænder for det Første, og ved den Trykkefrihed vi allerede eie, hedder det i hans Svar til Studenterdeputationen.

Idag den 16 Decem^b kom endelig fra Gjelsted først Ordre om Ringningen over Fr. VI. Imorgen den 17^d begynder denne heri Sagnet. Præsten kom herover i Anledning heraf, og vi gik Begge op til N. Møller Smed, som er Kirkeværge. Hiin fortællede, at der nu var kommen Beskeed fra Skoledirectionen om Skolel. Holm Sag, nemlig: Klagen over, at han havde forpryglet en Dreng i sin Skole, fordi denne skulde have leet af en Skræder, som var beruset, og kom marscherende derovre ved Skolen. Han lod Drengen lægge sig paa sine Knæe, og at tage Armene overkors paa Brystet, og i en Skoleforstanders Overvarelse tildeelte han 10 Slag med en temmelig tyk Kjæp. Siden blev decreteret, at Drengen hverdag i 5 Dage skulde staae paa Pletten, hvor han havde knælet, og lære sin Lectie, samt med Kjæppen eller Stokken under Armen. Skoledirectionen, hvem H. havde været henne hos tog dog Sagen koldsindig, og har svaret, at Drengen nok havde fortjent, hvad han har faaet; men H. skulde holde sig til Tammen, som det anordningsmæssige Instrument for Læreren, han vil straffe.

(35)

Havde Skolelærerne i denne Tid noget Mod, eller hvilket er endnu vigtigere, nogen Duelighed dertil, da burde de ligesaa vel nu, som alle andre Corporationer eller Borgerklasser indgive en Adresse til den nye Konge, Chr. VIII, saasom neppe nogen Interesse høieligere trænge til at anbefales hans Majestæts Naade og Opmærksomhed, end netop Skolevæsenet og Skolelærerne. Intet har saa gennemgribende

(36) Følger eller indflyder saa stærkt paa Menneskevellet som det. Det Indistruelle staaer stedse paa en Aandsudviklingen tilsvarende Parallel, synker og stiger ligesom denne, og formoder sig til den, som Virkningen til sin Aarsag. At ville en forstandig Arbejdssomhed i Folket, Agerbrug og Huusflid, eller det største mulige Prævnue af Næringsveiene, og ikke vil Aandsudviklingen, Intelligents og Tænkeevnens Dyrkelse, er det samme, som at ville Hensigten uden Midlerne, eller at ville en Ting, og ikke vil den alligevel. Men Intelligensen og Aandens Udvikling staaer altid paa samme Parallel som Landets Skolevæsen, Skoler og Underviisningsanstalter, disse tage altid hiin med sig, fremme den, og lader den aldrig tilbage.

En Deputation skal ogsaa være reist til Khv. fra den fyenske Gjestlighed for at lykønske Hans Majestat, Chr. VIII, til sin Tronbestigelse, men hvem den bestaaer af vides endnu ikke.

(37)

19/12 39

er det en stærk Storm og Frost tillige, haardere har det neppe frossen i Aar. Under Dagsdato har jeg opsat en Skrivelse til Præsten angaaende hans Paategning paa min Ansøgning om at erholde hele Offeret m.v. til Forbedring i mine Kaar overensstemmende med Placaten af 22 Maii d. A. § 3. I Samme yttrede jeg, at jeg nærede en Mistanke om, at den Erklæring som af Præsten blev given i Sommer om Sognets Formuesomstændigheder havde være disfavorerende for mig, siden at jeg ene ikke kunne erholde den hele Løn uden Afdrag for Off og Acc ligesaa som alle andre Skolelærere.

I Anledning af Folkesorgen over Kongen var Portofeullen deiligt udstyret. Et heelt sort Omslag, hvorpaa adskillige Symboler vare trykte, f. Ex. et Kors med Sølv, og et Vers med forgyldte Bogstaver m.v. Beviser paa det høie Standpunkt Bogtrykkerkunsten hos os har opsvunget til siger Redact. af Hemp. Avis

(38) Endnu idag den 20 Decem^b vedoliver den rasende frost med en stor Storm. Vinduerne bliver mere og mere tykke heri Skolen, man kan ikke see gjennem eet eneste af dem, Kakkelovnen formaaer Intet, hvor hvad den end er. Som et Beviis for at Frosten var stor og ualmindelig igaar tjener, at idag til Morgen, 21/12 39, fandtes flere dødfrosne Spurve i Gaarden, hvilket jeg ikke veed før at være skeet her i min Tid. Lidt har den i dag formindsket sig. Dagen dererter den 22^d blev det Tøiveir, hvilket vedvarer endnu den 23^d om Aftenen. Siden har næsten ingen Vinter været, kun lidt Natefrost, indtil den 8 Februar 1840.

Om en rigtig Bedømmelse og Vurdering af hvad der er udrettet for Skolelærerne i Danmark.

Efter det, man læser i de offentlige Blade, især for et Par Decennier siden, da er det, som er bleven udrettet for Skolelærerne noget Stort og Ualmindeligt, og de skulde da være i meget gode Omstændigheder. Fornemmelig have Præsterne udtalt sig fra denne Side, ja endog paastaet, at Skolelærernes Kaar vare bedre end deres, og ved denne skjæve og eensidige Bedømmelse have de skadet dem meget. At opregne enten hvem disse Præster ere, eller i hvilke Blade deres Udtalelser herover findes, ansees for unødvendigt, eftersom Enhver, der kjender Lidt til vor Bladliteratur, nok veed at det Anførte er Sandhed. Ja man kan egentlig ikke have Grund til Fortrydelse herover, idetmindste bør man være saare villig til at undskylde Sligt, efterdi mange Skolelærere selv leve

(40) i samme Formening, f. Ex. Skolelærerne i Vendsyssel som for nogle Aar siden indsendte en Adresse i denne Henseende til Fr. VI, hvori de paa det hjerteligste takker ham for det Meget, han har udrettet til deres Bedste.

Vistnok ere endeel Forandringer foretagne med Skolelærernes Kaar og Forfatning i Danmark; ligeledes med Skolerne og Skolevæsenet af den nu Hensøvede Sal. Fr den 6te. De - Skolel. begynde nu under rundeligere Kaar og i bedre Omstændighed end førend hans Dage, da de almindeligen fristede Livet paa en kummerlige Maade, saalænge de vare Skolelærere, havde nogle Tønder Korn om Aaret, 10 a 12 Tønder, og ligesaa mange Rdl., og saafremt vi sammenligne de nuværende Skolelærere med disse deres Formænd alene, og ikke hensee paa den Udsigt, de alle havde til at blive Degne, og den Forbedring i Kaar, som da opnaaedes, ikke blot i Indtægter, men ogsaa ellers

(41) Lettelse i Arbejde; hvor de da kunde baade opdrage deres Børn og betale deres Gjæld, ja saa er det bedre nu, da det er jevnt fordeelt; men see man hen paa disse Udsigter og Forhaabninger, som nu ere aldeles tilintetgjorte for vor Tids Skolelærere, saa bliver Forbedringen meget problematisk, maaskee reduceret til qva Nul.

I Khvnpst N° 317, 1839 findes et ret pent og meget flydende skrevet Stk. om Skolel. Agtelse og Anseelse. En i Folkebladet N° 38 indrykkede Artikkell har givet Anledning til samme. Forf. til Hiint er af den vistnok rigtige Mening, at Skolel. selv ere Skyld i den mindre Agtelse, som de nyde, og at de ikke skulde vise dem forknytte, eller modfalane fordi de have lidt at leve af, eller

fordi de vare mindre elegante klædte, kunde ikke see Gjæster, ei heller fordi de ikke kunne fortælle og conversere i den fine Verdenstone. "Lad" - hedder det - Skolelæreren ret føle, hvor betydningsfuld hans Stilling er Samfundet, hvor gavnlig hans Arbeide er for Statens og Mskhedens dyrebareste Interesser, lad ham føle sin Værdighed som en af Oplysningens Baneførere og sige sig selv: dette er min Ære, og den er stor nok. Velstands Goder og fine Måner er ikke det, hvorefter Du skal udmærke dig; derfor skal du ei heller skamme dig, fordi du ikke besidder disse Ting m.m. som er sandt i sig selv, og som Skolelærerne havde Nytte af at lægge paa Hjertet. - Saaledes snakker man frem og tilbage, engang for et Par Decennier siden, og senere, da tudede og skreg man, at Skolelærerne vare overmodige, stolte og inbildske, at de havde for store Indtægter, m.v., nu derimod blæser det fra det modsatte Hjørne, og fra det Rette, thi de kunne umulig andet end være mismodige, forsagte og nedslaaede. Men vist er det, at man har Fordomme mod Skolelærerne, vurderer endnu deres Værd ligesom de gl. Skolel.s, og sætter dem paa samme Parallel som disse.

(43) Ifølge en Indbydelse i den Hemp. Avis møde Skolelærerne i Odense paa Realskolen den 30 Decem^r 1859 for at forfatte en Adresse ligesom de andre Stænder og Corporationer til Hs. M. den nye Konge Cristian den 8de. Maaskee kunde denne, eller i det mindste noget af den, være saaledes:

Allernaadigste Konge!

Vi Skolelærere hidkomne fra Øen Fyen til Deres Kongelige Huus, for i alle Skolelæreres Navn paa denne Ø, at lykønske Dem til Bestigelsen af Deres Fædres Trone, saavel som ogsaa for at tilsige Dem vor pligtskyldigste Troskab og Lydighed. Kjendelig er allerede den Frugt, som vort Arbeide i Skolen har baaret, Folkeoplysning har gjort et betydeligt Fremskridt, og Folkevirksomheden staaer stedse paa samme Parallel som Folkeoplysningen eller Landets

(44) Intelligent, har derfor gjort et tilsvarende Skridt.

1/1 40

Omendskjønt jeg ikkun fik til mit Kaars forbedring, det Halve af hvad Offer og Accidentser her ere anslaaede til, hvorimod Skolel. i andre omværende Sogne erholdt det Hele, saa have dog Sognebeboerne, især Fjelsted Mænd taget dette saa ilde op, at de paa flere Maader tilkjendegiver mig deres Uvillie over samme, blandt Andet derved, at de foregive, at de vide ikke, hvormeget de skulle give mig i Skolekorn, Fourage med v. og have i Overeensstemmelse hermed

indgivet en Forespørgsel til Skolecommissionen desangaaende. Ligeledes gjøre de Anstalt til at opmaaale Jorden til Skolen, i den Hensigt at de ville faae det erkjendt for at være formeget. Saa holde de immer Møder og Sammenkomster, sender Deputationer fra den (45) ene Bye og det ene Lav til det Andet, og skulle have fattet den Beslutning at maale sammen, og levere mig Skolekornet under eet, for at skille mig ved det Overmaal, uden hvilket mindre Partier ikke kunne afleveres. Desuden bede Dig mig ei heller til deres Sammenkomster som tilforn. Skolepatronerne, H.J. og C.M., som skulle være mit Forsvar, og hjælpe mig til mine Rettigheder, ere Formændene for de Andre, og røiser al dette Mudder, der fremkomme af hadefulde og onde Principier.

Han er ei her - Paa andre Stier
Nu vanker hans forløste Aand,
Og prøver Himlens Melodier
Iført en Engels Klædebon.

Hans Støv er kun i Gravens Stille
I Lyset lever nu hans Sjæl
Men, o tilgiv at Taarer trille,
Idet vi bringe vort Farvel.

(46)

7/1 40

Efter Røgtet var Landm. Ole med idag til Præsten, for at gaae til Confirmationsforberedelse og blive confirmeret til Paaske. Præsten har i Smug, og paa sin lumske Maneer, faaet denne Sag greven, Ansøgningen skreven og inosendt, uden at lade mig vide det mindste derom. Denne Dreng er rigtignok den første i øv. Kls., er i Skrivning og Regning ret ferm, og læser taalelig i Bog, men ikke destomindre aldeles umoden til at blive confirmeret, og det saameget mere, som han er aldeles maadelig i Religion, mangler faste og rette begreber i samme. Desuden er han eneste Søn, Faderen Landmaaler, har som Saadan gode Fortjenester, og der fra Formuens Side Intet findes som taler for Sagen. Skal Børnene saaledes, skrives ud af Skolen førend de have Aarene og den ubetydelige Skoletid end ydermere indskrænkes, fordi en eller anden finder (47) sin Forfængelighed næret derved, at kunne drive det igjennem som er imod Anordningen, da seer det maadeligt ud med Folkeoplysningen. Aldersdispensation burde alene ginde Sted for den Fattige, som ikke selv formaaer at føde Børnene, og ikke for den Rige; thi af alle de Mange, som have erholdt denne Bevilling, har ingen egentlig fortjent den, saasom de fattedes meget i den befalde tarvelige anordningsmæssige Kundskaber.

Iaftes Hellig 3 Kongersdags-Aften havde P. Svarer sit Jule udsatpar Dage før forlangte Landm. Olsen af Marius, han skulde sige til mig, at jeg endelig maatte gaae over til P. Sv. fordi de gjerne ønskede jeg skulde besøge dem, og alt være godt igjen. Men deri kunde jeg ikke finde mig, eftersom det lod til, at det var en Ære P. S. vilde have paa min Bekostning, og det havde Udseende af at jeg var lysten efter at faae hans Gaasesteg; hvilket endnu ikke er Tilfældet. Kunde hans Ære ikke taale at byde mig, fordi han var i Uvished om, enten jeg vilde komme eller ikke, saa var (48) det endnu mere delicat for mig, at gaae ned til ham, da det fik, som sagt, et Udseende, som vilde jeg nøde mig paa ham.

- 8/1 40 - Idag kører rigtignok Marius med J. Madsen til Midelfart; men det bliver nok ikke derfor stort bedre end hidtil. Forunderligt er det, hvorledes Bønder forstaaer Tale og Ord. Jeg forestillede dem den 31 Decem^b sidst, da vi efter Commissionen talde sammen i Skolen, at det var skadeligt for F. S. især dets Hartkornssag, hvis vort Mellemværende om Sognets Formue og Evne, til at taale den bestemte Kaarsforbedring, kom ind i Cancelliet, og der blev decideret. Noget varmt talte jeg rigtignok denne vigtige Velfærdssag, 13 Tønd. Byg aarlig, men var dog hverken hæftig eller lidenskabelig. Min hele Forestilling udgik fra det meest venskabelig Princip, og havde aldeles ingen anden Tendents end at gavne Bønderne, og dernæst at stemme dem til Sagens mindelige Afgjørelse. Under Udførelsen kom jeg til at sige: "jeg bliver nødt (49) til at berøve Sognets Velstandskilder, Beboernes Levemaade, dets lille Hartkorn og store Areal, etc, hvilket let kunde have skadelige Følger, bekræfte dets Qualification til det større Hk., og være af den Beskaffenhed at de kunne komme til at "angre det". Disse Ord, der vare kun en venskabelig Advarsel, og et Middel til at bevæge dem til at udrede Forbedringen, tykke de paa, og vil have allehaande Ondt lagt deri.

Idag kom Peder Nielsen med et Kar fra den holl. Bødker, som bad ham om at tage det med i Morges, J.M. har - efter hvad man siger - nægtet 2 Gange at tage det med. 11/1 40 Reiste Jacob tilbage efter at han havde været her i 2 Dage. Han bestræbte sig meget for at moderere mig i Henseende til Tvisten med Mændene, især formaaede han mig til at udsætte, om ikke at opgive, indtil videre, min Ansøgning om at faae det hele Tillæg. Han anpriste mig en Resignation, Taalmodighed og Eftergivenhed, som Christendommens Hovedbetingelser; hvilken han neppe selv practicerer.

11/1 40

- (50) Moder og Marius yttre, at J. var resticeret siden de saae ham sidst. Jeg tænkte dog ikke derpaa før end de sagde det, men da fandt jeg, at der var Noget deri.

14/1 40 Iaftes vare vi til Juletractement hos O.H. Enke, hvor alle ere overmaade nøflige; men dog saaledes at man kan see Noget, som viser at det ikke er det gl. Forhold. Jeg spurgte, at Præsten og Mehl havde været her i Byen om Dagen, og gaaet nedenud for ikke at komme her forbi. Sandynlig driver han en Streg igjennem, hvilken jeg ikke maa vice. Det værste er at Lotte er kommen i nogen forlegenned med dem, kom uagtet hun var bedet med til Harr. Mølle, alligevel ikke med. Det Egentlige veed jeg endnu ikke. L.Møllers Hans J. kom herop for at laane en Bog af Bibliotheket. De vare enten gjennemlæste eller udlaante, men jeg oplede 2 a 3 af mine egne, og leverede ham, spurgte efter hans Moder, og bad ham hilse hjemme. Min Kone er idag gaaet til Fjellerup, til Præstens og flere, for at jevne paa Tingene, Gud give dertil Lykke!

(51)

15/1 40

Idag afgaaer med Tasken til Odense Brev til Provst Seidelin, angaaende de nærværende Splidagtigheder med Mændene, for at modvirke disses Oppoperationer til at have det erholdte Tillæg, hvortil de ikke ansee noget Middel upassende. L.Møller, J.Mads. Hans Trymand, Christoffer Kaaberbølle vare forleden hos Maaløe for at formaae ham til, at skrive for dem i denne Anledning. Iførstningen skal han have nægtet det, men L.M. vedblev at hænge i til han overtog deres Andragende. -

16/1 40

Nu have vi hørt Præsten over den befalede Text, Ordsp. 20,28; jeg ventede det ikke bedre end det blev, nogle afbrudte usammenhængende Stumper, der ikke carakteriserede Fr. ^d 6. Hans Personlighed var vistnok udmærket, han havde en anseelig Grad af Sinns- og Aandsstyrke, han forfulgte med Fasthed sin fattede Beslutninger, endog naar disse førte hen mod Fordærvelsens Rand, thi paa disse stod Riget 1814. At vedblive at holde med Fr. den Gang var vel Ærens Bud, men ikke Klogskabens, ikke Politikkens; men at overgive sig til Modpartiet, der ville adskille Rigerne, kunde ogsaa være pligtstridigt. -

(52)

16/1 40

I den odense Adresse omtaler Biskoppen "Gjestlighedens Gjerning i Kirken og Skolen", uden at nævne et eneste Ord om Skole-

lærerne, som der tilbringe deres Liv, og hentare deres Kræfter, som daglig udsaae den Sæd, og bearbejde den Jordbund, hvorefter Fædrelandet allerede høster rige Frugter. Skolel. have desaaarsag selv indgivet en Adresse som efter Røgtet var forfattet af Institutbestyrer Sørensen i Odense, og meget god; men den blev ved Mødet omkalfatret, og derved skal have tabt i oprindelig Værdi. I Khvp af 27. Decemb 1839 N° 356, anmeldes et Opraab til alle Jydlands Skolelærere, at samle sig i Aarnuus, for at indgive en Adresse. Det hedder heri: "den danske Skolelærerstand er en talrig Stand, og "den finder Naade for Monarchens Øine, derom vidner de kongelige "Ord til den gjestlige Deputation: "sørg for Skolevæsenet" - Skolevæsenet har altsaa den kongelig Mund udtalt, uagtet Intet taalte (53) "derom. Vistnok havde det været kjønt, om de gjestlige Deputerede havde nedlagt et godt Ord for Skolelærerne; thi det ligger Foresatte ligesaa nær at fremme deres Undergivnes Vel, og at forhjelpe dem til deres Rettigheder, som at drive dem til at opfylde deres Pligter, og at faae dem saggivne hvor de forsee sig. Ellers er det ikke let at indsee, hvorfor Skolelærerne anstille sig saa ligegyldige i denne Sag. Maaskee mene de, at de for det Første bør nøies med den Naade, som ved Plac. af 22 Maii f. A. er bleven dem til Deel, og ikke ved nye Andragender røbe Unøisomhed og Uskjønsomhed. Men i den Retsindiges Øine, have de vistnok i denne Henseende Intet at frygte. Skolelærernes Kaar ere ingenlunde af den Beskaffenhed, at de enten staae i Forhold til den Nytte disse Mænd stifte, ei heller til den Dannelselse og det Talent, som Underviisningen i Skolen fordre. Og den i bemeldte Pl. antydede Kaarsforbedring er saaledes, at det er meget betænkeligt at trachte derefter. De vedkommende Commiteer omgav denne Rose med saa mange Torne, at (54) næppe nogen Skolelærer opnaaer den, uden at saare sig paa disse. At de derfor skulde finde sig satisficerde ved ommeldte Pl., og ikke turde yttre sig om Mere, enten i Henseende til Indtægter eller Stilling, troer jeg ikke, og det saameget æstomindre, som baade Stænderne og Regeringen, egentlig ikke ansee det Stedfindende som nogen ret eller fyldestgjørende Forbedring, men derimod blot som øieblikkelig Hjælp.

Ethvert Menneske gjør sin Gjerning, ringere eller bedre meer eller mindre hensigtsmæssig og fordeelagtig, efter som det er underviist, udviklet og oplyst til. Og hvad som gjelder om det enkelte Menneske, gjelder ogsaa om den enkelte Familie, Stat og Verdensdeel. Den industrielle Virksomhed, Enkelthedernes Bearbejdelse og Afbenyttelse, staaer nemlig paa samme Parallel, stige og synke, ligesom Folkeculturen og Folkeintelligentcen. At ville vor Agerdyrkning skal skride fremad, eller at Bonden skal producere

- beere og mere Sød, eller dyrke sin Jord paa en mere intelligent
- (55) Maade, og derimod ikke ville at det Aandelige maa skride fremad, udvikles og dannes, men at dette skal staa stille, eller vel endog gaae tilbage, hvad Flere Dirigenter ikke undsee sig ved at yttre, det er mildest talt eenfoldigt, d.e. at ville Hensigten uden at ville Midlerne, og man kan være vis paa at det skeer aldrig. Men da nu Agerdyrkning er vor Hovednæringsvei, man kunde næsten sige den eneste vi have, eftersom Fiskeriet ingen Betydning har, skjøndt hvad der i dette Tilfælde siges om niin ogsaa gjelder om dette, saa synes mig, at det er heelt utilbørligt saaledes, som det skeer, at lade Intelligentsen og det Aandelige i Agerdyrkernes og de Næringsdrivendes Stander forsømme, og næsten ikke veed om, man vil indrømme de Mænd, som skulle fremkalde og forøge denne uundværlige Kraft og allerførste Betingelse det Fornødne enten til Sjæl eller Legeme; men afkniber og indskrænker dem i henseen til begge Dele, ligesom var man bange at det kunde skee for godt, eller at Vedkommende kunde blive myndige, og Formynderne tabe deres Myndighed.
- (56) Folkeoplysningen i Ordets bedste Betydning, eller en Potens af Intelligents og Tænksomhed, som staaer i Forhold til Graden og Beskaffenheden af vor Industri, eller til Konsten og Vanskeligheden af vor Production, er en uundgaaelig Betingelse for vor Bestaaen, og saafremt andre Nationer vedblive i deres Fremadgaaen, saavel i intellectuel som industriel Henseende, blive vi endda nødt til at følge bagefter i vor ugjerne vi end ville. Thi, at vi skulle falde paa at kappes med dem, eller endog at ville ile forud for dem, dertil opdage vi endnu ikke ringeste Trang i Almueskolevæsenet. Endnu læres der i Skolerne Intet af det, som Agerdyrkernes Bestemelse fordre, nemlig: Kundskaben om de Ting, hvoraaf de dagligen ere omgivne; Planelære, Flademaalning Legemaalning, Kraftlære, Himlen, etc, etc; men derimod kun de allernødvendigste Elementer, og Mange skulle forundre sig, om de vidste, hvor usle et stort Tal Confirmanter, der aarlig antages til Confirmation, ere, og hvilke Ting der hjælpe til at blive confirmeret, og optages i de Voxnes Selskab, foruden Kundskaberne. --
- (57) - 18/1 40 var jeg og Moder i Harrendrup hos Holm til Bryllup, han gjorde ved sin Sv. Søster, som blev gift med en Kjøbm. Hansen i Odense, Denne var et meget dannet, net og talentfuld Menneske, som kunde synge alle nyere Sange, og Vaudevillearier. Vi bleve meget muntre, gik temmeligt viidet, og Pr. blev ikke lidt gennemvalket. Men han voldte det Selv. Jeg beklagede, at det var skade i Sognene saavel for Oplysningen som i andre Henseender, at der ingen Harmoni var, mellem Pr. og Skolelærerne; men han paastod,

der skulde ingen Harmoni være, men det skulde gaae efter Anordningerne. Han holdt mig egentlig et Tallærken Smørrebrød, idet han rakte mig det, stak han det lige ind under Hagen, og gjorde en Bevægelse med Haanden, ligesom vilde han rylde det i mig, til Latter og Moroe, men fra det Øieblik hjalp jeg H. at terse ham, og det blev ham suurt nok. H. bebreide Pr. at han gav Beboerne lov til, at faae deres Pant, som Sognefogd. havde udpantet for Skoleforsømmelser, uden at løse det, og erlægge Mulcten, hvorved han rigtignok gjorde sig god og yndet af Vedkommende; men Skolel., som havde antegnet Forsømmelserne, var det Mocsatte Tilfælden med, han vilde gjøre ondt, sige de, naar han kunde.

- 19/1 40 blev jeg anmodet om at komme op til Sognefogd. N.H, Sønnen L.Bech var bleven syg. Forældrene roregav, at han havde været sygelig i den senere Tid; havde navt Udslet, og at han af og til phantaserede; ligesom han ogsaa leed af en svær Hovedpine, og imellem besvimmede. Men destoværre var det noget Andet, og beklagelsesværdigt, nemlig: et Slag eller epilepsie, der neppe lader sig hæve, eftersom det er arveligt; Moderen havde samme Tilfælde, og døde deraf.

20/1 40 Imorges Kl. mellem 4 og 5 skete et usædvanligt stærkt Tordenslag lige over os, hvorved jeg opvaagnede i stor Forskrækkelse, og det saameget mere som Hagel i det samme Slag paa Vinduerne, hvilket jeg antog for at være Spækning, der faldt ned af Skorstenen paa Loftet, og følgelig havde Strålen ramt den. Vi komme alle i Hast udaf Sengene i stor Hast, og i Klæderne; men (59) vi opdagede snart, at der - G. skee T - ingen Fare var. Hele Formiddagen vedbliver det at snee og regne mellem hinanden.

21/1 40 P. Svarer var herhenne iaftes, i Anledning af L.B. Syge, for at faae skreven til Dr. Nielsen, og ved denne Leilighed kom vi alvorlig paa Tale om Tvisten med Sognet. Han paastod, det var hans Overbeviisning, at Sognet ikke kunde taale det Tillæg i Afgifter, som Forbedringen i Kaar til Skolel. udfordrede. Igrunden er han ikke bedre, end de Andre, og de ere ligegode Alle; thi han vilde ikke erkjende, at Sognet var velnavende. Han paastod endog at Beboerne satte paa i Gjeld.

23/1 40. Ved den Fourageliste, som nogle Sogneneboer ville at Fouragen til Skolen skal ydes efter tillader jeg mig at gjøre følgende Erindringer:

1) Ifølge mit Kaldsrev af Januar 1812 er jeg berettiget til at

oppebære Degnekaldets visse og uvisse Indtægter; men ogsaa til -
pligtet at underkaste mig de Forandringer i min Løn Bestemmelse,
som Skoledirectionen i sin Tid maatte gjøre m.v.

- (60) 2) Ved de appr. Planer af 30 Januar 1819 og 27 Januar 1831 blev
rigtignok Skolevæsenet heri Sognet og min Løn reglementeret; men
da bemeldt Planer endnu ikke ere regleserede i alle Puncter, og
Reglementeringen staaer ufuldendt, saa have Skoledirectionen, de
førige Præster og Skolecommissioner ei heller satte disse Planer
i Kraft i alle Puncter i Henseende til mig og min Løn, men ladet
mig oppebære Degnekornet, Fouragen og andre forhaanden værende
Indtægter, saaledes som samme fra Alderstid have været udredte,
og saaledes som jeg nu i 28 Aar mene, at denne Ydelsesmaade staaer
i Harmoni baade med Billighed og Lovgivningen, Coll. Tdn 1836,
Pag. 236-37, Cancell. Skr. 2 Aug. 1836. "ifølge hvilke kun Lig-
ning, forsaavidt de forhaanden værende Indtægter ere utilstrække-
lige, bør skee paa Communens Beboere, o.s.v.". Thi at Sognebebo-
erne nu ville have visse Rubrikker af den app. Plan satte i Værk,
fordi disse stemme med deres Sindsbevægelser, og kunne være dem
(61) til Fordeel; men derimod ikke andre, som kunne være Læreren til
Fordeel, og dem til større Udgift, deri tør jeg formene at de ikke
bør gives Medhold.

3) Saa ere de smaa og ubetydelige Qvantiteter hvori Fouragen
er udreparteret, baade møisommeligt og uværdigt for Læreren at
modtage den i, f. Ex. i $\frac{1}{4}$ f f , eller 2 Lod, Høe eller Halm.
Ansætter man eet f Fourage til 1 f , saa er bemeldte Præstation
 $\frac{1}{16}$ β , og med den kan Yderen komme til at løbe $\frac{1}{2}$ Miil. Man
kunde dog have antaget en Regel, at Minimum, f. Ex. at kun de
gave Fourage som havde Heste, eller som kunde komme til at give
4 f , og derefter.

- 24/1 40 Iaftes læste jeg et Stk. i H. Avis af en Langekilde
til Juulskou med Hansen om Hoveriet af det sædvanlige Slags. Han
beskyldte H. for at forsinke Hoveriets Afskaffelse, fordi han
vakte Tanken hos Bonden, om at erholde Hoverifriheden enten
aldeles for Intet, eller i det Mindste for en Ubetydelighed.
Hvilket ikke kunde skee uden ved et Magtsprog eller ved Despo-
tisme, eftersom Fæstet var en fri Contract. Men herimod kunde ind-
vendes noget Betydeligt, hvem der havde Tid og Gave til, at sæt-
(62) te det ud fra hinanden. Sandtnok Fæsteren bliver ikke tvungen af
Herremanden til at modtage Hovningsgaarden, endnu mindre ved Lovene;
men endda kan der være nok, som tvinger ham dertil, der gives an-
dre Arter af Tvang, som ere ligesaa presserende, og saadanne ere
virkeligt tilstede. Lad os antage, at alle en Stats Jorder eies

af et Antal Mænd, og Folket og Borgerne eie derimod Intet. Nu bliver Eierne enige om, at enhver, som faaer en Gaard ifæste skal lade sine Øren afskjære, eller endnu Noget, som er værre. Iførstningen ville Mange holde dem tilbage, og tænke: Neil at lade sit Legem skamskjænde, det beqvæmmer jeg mig ikke til, før skal jeg leve ugift, og død mellem Fremmede. Men siden gjorde Naturen sin Ret gjælden, han higede efter at forene sig med et Væsen af det andet Kjøen, som han elskede, og lod sine Ører falde. Exemplet udbredtes mere og mere, man trak Harene nedover de aadne Hulle, og tilsidst kom man i Vane dermed, troer endog at det hører til Skjebnen og kan ikke være anderledes, og man finder (63) sig deri med Fornøielse. Endelig efter flere 100de Aar kommer en Konge paa Tronen, der troer han er kaldet af Gud, ikke blot for at holde Styr paa Folket, og beskytte de mægtige Jordeiere i deres Privilegier; men ogsaa for at skaffe de Ringe Ret. Han finder Ørenes Arskjæring at være reent Barbarie, og Jordeierne til ingen Verdens Nytte; faaer adskillige Menneskevenner til at lade denne Grumhed fare, og paa sine egne Jorder og Godser afskaffer han det aldeles. Nu bliver der Borgere i Landet med Ører igjen, og Nogle uden Ører, eller ørede og uørede. Disse Sidste begynde nu at pukke paa deres Menneskerettigheder, paastaae at de mishandles og skee Uret, og indgive Adresser til Kongen, hvori de bede om Frihed til at beholde deres Øren. Men Jordeierne paastaae, at de have Ret til at forordre af enhver Fæster, han skal være Øreløs, og Ingen kan berøve dem deres Rettighed uden ved Magtsprog, thi den er grundet paa en frivillig Accord, hvem Kongen (64) ikke uden Despotie kan indblande sig i. - Vil nu Nogen istedet for Jordeiere sætte Herremænd, og istedetfor Øreafskjærelse Naturalhøverie, saa bliver Sagen i det Væsenlige det Samme, og viser af hvad Beskaffenhed de paaberaabte frivillige Accorder ere.

Skulde Nogen synes, at Lignelsen halter Altformeget, eftersom Høveri dog er Herremænd til en anseelig Fordeel, og Øreafskjærelsen ikke til det Mindste, saa vil jeg i denne Henseende udtale mig nøiere derover. Herregaardens Jorder blive kun maaueligt dyrkede ved Høveri. Alt Arbeide er kun Jaskerie. Kornbjergningen i ustadigt Veier er elendig. Saasnart Herremanden selv overtog sig Driften, indførte de nye og bedre Methoder i Agerbruget, da vilde han lettelig udbringe saameget Marv, som den foraarsagede egne Drift koste ham, og daglig have den Glæde, at mange Trængende fandt Brødet hos ham. Men denne Fordeel er for intet at regne, mod den, (65) han vandt paa Bøndergodset, hvis Jorder han da fik langt bedre dreven, thi Høverifriheden er en langt mindre Sag en mange troe, og Forskjellen bestaaer alene i, at det ene Tilfælde arbeide

Bønderne paa de af Herremandens Jorder, som ligge nærved ham, og den anden Gang arbeide de paa dem, som ligge nærved dem selv. Herremanden vilde efterhaanden faae større og større Indfæster, mere i Skiftesallarium, mere i Landgilue, etc; men det forstaaer sig, at Bønderne vandt ved Siden heraf, og gjensidig Velstand og Lykke ville voxte Aar fra Aar saavel for den ene som for den Anden.

25/1 40 kom Anders Slagter herind med Tasken og spurgte om jeg havde noget at skulle have i den, thi han skulde bære den derop, saasom der vare Penge i den. Jeg lod ham gaae med den, hvorvel jeg kan nok vide, at der var en Repartition deri; men denne maatte jeg ikke see, saasom jeg - efter P. og H.J. Formening let kunde tage den ud.

- (66) 27/1 40. Idag reed M. hen til Provsten. Først havde han bestilt en Hest hos Sognef. N.H., men der kom Bud, han kunde ikke faae den, saasom han skulde have faaet Bud om Naten, at han skulde til Middf. Siden begjærede han en hos R. Jæger, og paa denne reed han. Denne propoenerede, at jeg skulde frafalde de 6½ Tdr. Byg, og saa Alt være ved det gl. -

Men dermed viiste jeg ham temmelig plat af.

29/1 40 Var nele Fjell. Skoledistrict her med Fourage og Korn. Maal og Vægt var ner som de Andre Aar, maaskee dog bedre, idetmindste hos Mange. Ingen taalte om Tvisten. -

Men i Anledning af, at Beboerne kom saaledes alle i Dag for at levere deres Skolekorn uden at jeg vidste det, og derimod forleden da jeg ved Sognestævne erindrede derom, kom slet Ingen, saa var man fuld beføie til at indgaae med en Forespørgselsel enten til Cancelliet eller Skoledirectionen om man ikke selv havde Ret til at bestemme Dagen og Tiden paa Dagen til at modtage sit Skolekorn i, uden saaledes at lade sig overfløie, naar de Vedkommende vilde.

- (67) Om Udfaldet af Forespørgselen kunde der neppe blive Tvivl, da det maa blive en Følge af den Kongl. Resolution af 27 Septem 1816, hvor det i Sidstningen hedder: "hvorimod det tredie Exemplar leveres til Skolelæreren for af ham at benyttes ved Indkrævning". Hvilket forudsætter hvad der i det Foregaaende er bestemt til at spørge om. Bliver denne Frihed skolel. indrømmet, hvilket vel turde være, saa var det store Gode dermed i Følge, at alt Sammenmaalingen faidt bort, hvormed Bønderne true hvergang de finde sig stødt paa Manchetterne.

50/1 40. Man læser i Avisen at nogle Skolel. i Sjælland ville holde Sørgeøitid for Fredrich den VI, og derved bevise ham deres Taknemmelighed. Skolel. i bemeldte Provinds have upaatvivveligen ogsaa mere Anledning hertil end Skolelærerne i de andre Provindser, saasom der endnu skulle være retgode Skoleembeder, som have beholdt Degnetraven, Midsommerrenter, Byrd, Qvægtiende m.M., men hvilke Ting, de ere aldeles skilte ved andre Steder. Saa at de og Familien friste Livet paa den meest kummerlige Maade. Ellers fik Skolelærerne og deres Vel et Stød under F.6., som hverken (68) før eller efter har været større, nemlig, da han stødt dem ud af den gjestlige Stand og ned i Almuestanden, og gjorde deres Sønner værnepligtige. -

Men at denne Magtshandling mere er en Følge af Indstillinger fra Skolelærernes Foresatte, end Udgangen fra den egentlige absolute Kongemagt derom kan neppe være Tvivl; men ikke destomindre kan den tilbageføres til den, saasom det er denne, der har givet hin Hals og Haand over Skolelærerne. Jeg har hørt fortælle, at naar en Hai i længere Tider forfølger et Skib, da udkaster man en Tønde eller Deslige til den, for at den kan have denne at tilfredsstille sin Begjerlighed paa, boldre sig med, og derved afdrages dens Opmærksomhed fra Skibet. Hvorvidt Staten har udkastet Skolelærerne med Familier, en 20000 Mennesker, til Gjestligheden i ovennævnte Hensigt, for derved at tilfredsstille dens Herskerlyst, og give den Noget at anvende dens Ledighed paa, det skal jeg ikke kunne sige, men ihvordan det end mon være, saa er det skeet i en god Hensigt. Men Skolelærerne have i al Fald saameget større Fortjenester af Fædrelandet, da de foruden deres egentlige Kald, at oplyse og udvikle Folket, tillige frelser det fra den Fare, at (69) uddrages fra sin Bane, og ind i en Hvirvel, som vel i Førstningen er lømfældig, men tilsidst ødelæggende. Man læser bare Historien og hører dens modne Raad! -

I Folkebladet læser man et Stk. idag af H.N.Clausen om Retualsagen velskrevet, som man kunde vente fra den Pen. Han udhæver at Regjeringen forsømte den belegste Tid for denne Sag, da den uden Vanskelighed havde ladet sig realisere. Ligesom han yttre, at de fra et vist Partie opløftede Stemmer fortjene ingen Bemærkelse, at Regjeringen eller Kirken ikke vil kunne rette sig efter slige enkelte Indvendinger, som alene vil have nogen Anskuelser optagne og udtalte i Ordformen, og heri ikke ville indrømme Andre nogen Deel af deres. Skal en almindelig Kirke oprettholdes, hvor Flere endog af høist ulige Dannelses skulle deeltage, da kan Intet enkelt Menneske, saalidt som noget enkelt Parti forlange at faae sine Anskuelser, Meninger eller Forestillinger

realiserede, men maae tilfredsstille sig ved det Anordnede. - 30/1 40
erholdt jeg den første Sendelse af "Fædrelandet" fra min Broder i
Middelf. Det har samme Farve som Khvstpst. Stilen er mere Nummerees
end i denne, dog kappes den hæderligt med det.

- (70) Ved den Forestilling og Erklæring, som nok engang vil blive at
indgive til Directionen af mig, over de Repartitioner paa Korn og
Fourage, som Skolecommissionen i Forening med Sognemændene have
forfattet, turde blandt Mere følgende blive at bemærke:

a) Det gl. Degnekorn og Skolekorn bør først udvides ligesom fra
Alderstid har været Tilfældet, og saaledes som jeg nu i 28 Aar har
oppebaaret samme, og dette gjelder iligemaade for Fouragen, hvor-
paa som meldt en Repartt. ogsaa er indgivet. Saaledes som disse
Repartitioner ere lignede, uden at bibeholde det forhaanden værende
af Degnekaldet, stride ganske mod §§ 3, 55, 56, 61 i Anord. af
29 Juli 1814, saavel som med Cancell. Skr. i Colleg. Tdn. 1836
S. 236-37, vide Olsens Anm. 264, 265. - Ifølge "hvilken Ligning,
kun forsaavidt de forhaanden værende Indtægter ere utilstrækkelige,
bør skee paa Communens Beboere".

- b) I den appr. Plan af 27 Januar 1831 staaer, hvormeget der haves
af det nedlagte Degnekald til Lærereens Lønning, og hvormeget der
(71) bliver at ligne paa Districtet; men denne Plan tilsidesætter Com-
missionen forsaavidt aldeles, hvorvel den er forfattet af Direc-
tionen og approberet af det Kongl. danske Cancelli, og holder sig
kun til særegne Puncter og Rubrikker i samme, ligesom det for Tiden
kun blive til Skade for mig, og til mindre Udgift for Sognebeboerne.
At denne Forholdsmaade er vilkaarlig og ubillig, og af saadan Be-
skaffenhed, at jeg hverken forestillede mig, at den vilde blive
mig uden, ei heller at Commissionen vilde tillade sig den med en
gl. Skolelærer.

c) Endelig finder jeg det at være smaaligt og uværdigt for Læ-
reren, at skulle modtage $\frac{1}{4}$ f $\frac{1}{2}$ eller 2 Lod Halm eller Høe, til
hvilken Præstation Fouragen flere Steder er udreparteret. Antager
man at et $\frac{1}{4}$ Fourage har en Pengeværdi af 16 $\frac{1}{2}$, hvilket er det
Almindelige, da naaer bemeldte Ydelse $\frac{1}{16}$ $\frac{1}{2}$, hvormed Yderen inde
fra det andet eller Fjellerup District, der ellers efter Anordn.
kun skulde yde til deres egen Skole, maae gaae een halv Mil og
dereover.

- (72) Den 5 Febr 1840 var Veiret særdeles smukt. Solen varmede kjende-
ligt, Bierne vare ude, og jeg saae Myg sværme. Lærkerne sang over-
alt.

Samme Dag gjorde Præsten sit første Skolebesøg i Vinter, forme-
dentligt havde han ventet, at der ingen Skole havde været, thi

jeg var endnu ikke færdig med Folketællingen, men til alt Held havde jeg beholdt Børnene, og ladet P.O. ende Tællingen paa Bbølle Gr. Under min Catechisation, som jeg mener at forrettede ret vel, over Børnenes Pligter mod Forældre, og Husbænders og Madmødres Pligter, sad han og fløittede med Munden, og slog Takt med sin Stok dertil. Man behøver ikke mere Vidnesbyrd om, hvilken stakkes Aand, der boer i hans lasskede Legeme.

(73) Ikke mindre mærkeligt er hans Forhold i andre Henseender. Han har viist 3 af Confirmanderne ned i disse Dage, som ogsaa bleve nedviiste ifjer. Denne Nedviisning har gjort endeel Sensation her i Sognet. Fattigcommissionens øvrige Medlemmer have samtlige anholdte hos ham om at disse fattige Børn skulle antages, saasom det var uvist om de bleve bedre til næste Aar. Men H.V. svarede, "at han ikke turde tage dem for begge Degnene, der for Tiden var ham paa Halsen". Han reiser nu om igjen og drikker Theevandsknegte ligesom ifjer. Eller bør det ogsaa erindres, at han havde sagt til flere af de nedviiste Confirmanders Forældre: "de behøvede ikke at lade dem gaae i Skole i Sommer ifald de kunne faae Tjeneste til dem. Iblandt Andre havde han ogsaa sagt disse Ord til P.Møller, som vilde fæste det ene af disse nedviiste Børn.

I den Højskole Avis af 4 Febr 1840, N° 23, findes, at 55 Skolelærere vare samlede i Kirkerup Kirke for at høitideligholde en Sørgefest over Fr. VI. En Pastor Torkildsen holdt en Tale i denne Anledning, som vil komme i Trykken; og en Forening blev stiftet mellem Skolelærerne, ifølge hvilken de skulle correspondere med hverandre om Skolevæsenets og Skolelærernes Tarv og Bedste. Tvende bleve udmeldte til at forfatte en Plan i denne Anledning. - Efter samme Avis skulde Kroningen foregaae den 28 Junii d. A. -

(74) Skolel. i Fyen have endnu intet Svar faaet paa deres Adresse, og saavidt man veed, har Kongen ikke besvaret nogen indgiven Adresse fra Skolelærerne. Mærkeligt var det, om Bønder kunde faae deres Adresse besvaret, og andre Corporationer hvor de end vare, ligesledes, men Skolel. derimod skulde intet Svar have. Dette varslede ingenlunde gunstige Udsigter for disse Mænd, hvis Kaar ere for Tiden under alle Andres, og de synes at skulle danne en nye Kaste, lavere end Bondens, baade i Anseelse og Formue. Faa Skolelærerne intet Svar, var sligt meget at beklage, og nedslaaende og tungt, og maatte have en hæmmende Indflydelse paa deres Gjerningers Frugt; hvorfor de burde strax forhøre, hvorvidt Adressen var fremkommet til sin Bestemmelse eller ikke, om det var af et antaget Princip, at intet Sv. blev givet, eller det var Ligegyldighed mod disse Mænd. At en saadan Forestilling skulde være forfattet med behørig Forsigtighed, og Sindighed, samt vel skrevet, det var nødvendigt.

I gaar var R. Høierup hos Biskoppen med sin Pige, der er viist
 8/2 40 ned; han sagde, at hun læste for Biskoppen, som var veltilfreds
 (75) med hende, og gav hende Brev med til Præsten. Pigen skulde nu
 gaae til Skole i 4 Uger, hver Dag, og kun have smaa Lexier for
 hos Præsten, kan saa denne ikke antage hende, skulde der ansøges
 for hende i Cancelliet. Alt dette er godt for Forældrene, og Bi-
 skoppen stræber ogsaa efter at opnaae Folkegunst, at kaldes en god
 Mand, men Skolevæsenet og Folkeoplysning taber unægteligt derved;
 thi Vedkommende skulle nok benytte dem heraf, og vedblive i Lige-
 gyldighed og Pligtforsømmelse mod Børnenes Underviisning. Besyn-
 derligt er det, hvorledes Enhver søger at forklare hvad der skeer,
 efter sin Indsigt, og bestræber sig for at finde Aarsagen eller
 Motivet hos Andre til deres Forhold og Handlinger. R. Høierup
 paastaaer, at det er hans Kones Slader ifjor hos Forpagter Vied
 som er Skyld i, hans Pige ikke er kommen til, eller at hun blev
 viist ned; thi hun sagde derovre, at Præsten var fuld hver Dag, og
 at hendes Mand havde draget ham op af Sneen. Karen R. iivs paastod
 (76) igaar, at det var intet Andet Skyld i, at hendes Peter ikke blev
 antaget, end at denne havde modsagt Præsten i Sommer, da han solgte
 Krebs til ham; thi da vilde P. have eet heelt 100 Krebs for 50, og
 denne Uredelighed vilde Drengen ikke taale, da der virkelig var
 et heelt 100de som Snedker Holm siden saae. Men - føiede hun til -
 Fanden med Krebsene, havde hun tænkt det skulde afstedkomme slig
 Ulykke, da skulde Præsten gjerne faaet dem for det halve Hundrede.
 Efter Farbroders Beretning i Aftes, havde Præsten sagt til N.J.
 i Fjellerup, at Degnen kunde og vilde han ikke holde med, imod
 Bønderne, thi det var disse han skulde leve af. Saare ærligt!
 Besynderligt er det, at R. Høirups Pige kommer i Skolen idag, og
 nu skal jeg efter Faderens Sigende, give hende Stykr: for i Lære-
 bøgerne, hvorom Præsten ikke talte et Ord igaar. Saadanne Sager
 ere vanskelige at udføre, thi siger man nei, da udlægges det som
 (77) Uvillie, og føier man sig derefter, da kan man altid siden, udlægge
 det, som vilde man Mere, end der tilkom En. Sænderligt er det ogsaa,
 at Man skal tage Børnene af den nederste Klasse op i den øverste,
 hvor de ikke passe, opholder de bedre og fremligere Børn, følgelig
 til Skade for dem selv og disse.

Ved Lucile Grahns Portrait

Af Længsel maatte Seine-Staden lide,
 Sylphiden Taglione den forlod;
 Da sendte Danmark Frankrig sin Sylphide,
 En Rosenknap af Nordens Sne fremstod.

H.C.Andersen. -

"Efter Swift er Satiren et Slags Speil, hvori Beskuerne opdage Enhvers Ansigt, kun ikke sit eget; det er en af Hovedgrundene hvorfor man optager den saa godt i Verden, og hvorfor saa Faa fornærmes over den". -

- I "Fædrelandet" findes det Spørgsmaal besvaret, hvorfor gaaer alt saa seent i Danmark? og besvares, fordi Regering og Folket ere formeget fjernet fra hverandre staae ligesom stillet lige mod
- (78) hverandre, og den ene ikke maa have med den Andens Ting at gjøre. Embedsmændene vilde Intet vide af, & Nogen blandede sig ind i, hvad de kaldte deres, eller høre Raad af hvem som hørte til Folket, og Cancelliet og selv Kongen indhentede blot deres Erklæringer^{Efterretning} igjennem Embedsmændene, hvilket de gjøre endnu, og naar Formen blot navde sin Rigtighed, da var Sagen uden Vanskelighed bragt tilende. Ingen Anden havde som det hed - Fidem. Saaledes omtrent er Fædrelandets Mening om det end ikke netop er dets Ord. Men der kunde vistnok have været føiet til, at den fornemmeste Aarsag, hvorfor det gaaer seent i Dm., er, at Folket fattes Oplysning og Intelligents, dernæst Formue og Driftskapital. Hvor Forstanden ikke er opnaaet den fornødne Udvikling, hvor Tænkvevnen ikke er øvet, der kan intet industrielt Foretagende lykkes, der vover Ingen at begynde paa noget Nyt, Ingen troer hvad der skrives, og Træghed, Trevenhed,
- (79) og Slendrian hersker i alle Ting. Hvor derimod et Modsatte Fornold finder Sted, Forstand og Tænkvevne ere øvede og udviklede, og man har Tillid til sig selv, man tør troe Forstanden, og være forvisset om dens forjettede Resultater, der forlauer man Slendrianen, Fordømmene, og de gl. Former og lægger Haanden paa Forbud, og der er en Fremadskriden i alle Ting. Men, hvor skal Oplysning og Intelligents komme fra, hvor Tænkvevnens Øvelse og Udvikling, hvor de fornødne Kundskaber og Indsigter, hvor Liv, Lyst og Driftighed? Skolerne ere golde Agre og tørre Kilder, Skolelærerne ere nedkuede, tilsidesatte, og fattige, foragtede af deres overmodige, krye og myndige Foresatte.

11/2 40

- Angaaende Skolejorden, som de have angivet for 11 Tdr Land, da maa jeg bemærke, at jeg ikkun saaer 10 høit 11 Skp. Rug, og har Jorden i 8te Læg, følgelig maa det være at forstaa Sædeland og ikke geometrisk Maal. Men da Jorden er blødt, sandet, stærkt solfalden, og i tørre Aaringer aldeles uskikket til Kjørs Græsning, neppe til Faars, saa releverer det store Areal
- (80) kun liden til Spørgsmaalets Afgjørelse om der er formeget Jord til Embedet eller ikke, og det saameget Mindre, som jeg ved at ryd-

*) uløseligt

de, udgrave og opfylde har forøget Jorden, med circa 3 Tønder Land i min Embedstid. Ikke at tale om at omtrent 4 Tønder Land af de ommeldte 11 Tønder høre til Kirken, og ikke til Sognet, og jeg for disse ligesom mine Formænd holder Klokkerne med Reb.

Rigtignok har jeg holdt 3 Kjør, men dette har altid været med Svælt, og Faarene har jeg da faaet græsset uden om, saaledes som jeg har kunnet, hvilket er Mange bekjendt. Hvorfor det Hele ikke kan regnes for Mere, end hvad som udføres til 2 Kjørs og 6 Faars Græsning.

I Eftermiddag kom 2 Fattigforstandere M. Jørgensen og J. Njelsen, denne af Harr. S., i den Tanke, at her var Skolecommission. En Hr. Hørsvinger Christensen, der etablerer sig ved Altona, havde ved et Circulaire tilsagt Commissionsmedlemmerne at de skulde møde, han vilde indgive en Besværing til Cancelliet om, at Præsten (81) skulde tage de nedviiste Børn til Confirmation. Bemeldte Person har erhvervet sig megen Fidus hos S.M. Han foregiver endog at kunne viseigjen. Selsom er det, at han kalder det foregivne Møde en Skolecommission? Præsten kan maaskee faae nok med det at gjøre tilsidst? - De, som igaar vare hos Biskoppen med deres Børn, ere komne hjem. Mads Falk maa faa Christen til, siges der, men Hans Ravnebjerg ikke sin Dreng. Selsomt, at Biskoppen tager Sagen paa den Maade. Ingen kan dog bedre end Præsten bedømme om et Barn er dultig til Confirmation eller ikke, forudsat at han er nogenledes hvad han skulde være.

14/2 40 var Skolecommission her i Skolen, hvor Præsten fordrede 1 pr. Tøndenartk. aarlig siden 1837 paa Grund af en Skrivelse fra Directionen. Forunderligt at Provsten netop nu i dette Hurlumhei og Brusen opriver i denne Sag. Præsten fandt en gl. Skrivelse fra Cancelliet, hvori omtales 1 af Tønde Hk. til at bygge den nye Skole (82) med, eller rettere til et Laans Afbetaling til bemeldte Bygning, og dermed lod han sig nøie. Først Mændene kom, spurgte jeg ham om jeg skulde komme ind med i Commissionen, hvortil han svarede "Nei" "Mændene kunne let blive gale". Men jeg gik ligevel derind, ligesom af en Drift, og det var vistnok nyttigt, thi ellers havde han lagt Skylden over paa mig for denne Opkrævelse. Thi den Karl er istand til, hvad det være!

H.J. begyndte ellers at omtale, at man skulde lade noget gjøre ved Skolen, og de syntes alle, at det var billigt, og der blev vedtaget at 2 Fag blev tilbygget og en Forhøielse. Tillige blev P. Riis introduceret af H.J. og vedtaget, at han skulde gaae hverdag i Skole, og saa skulde han endnu til Paaske confirmeres. Hørsvingerens Ansøgning bliver ikke indgivet paa denne Maade.

(83) En interessant Efterretning fik jeg fra Broder R overgaar med L. Poulsen om at Jacob skal constitueres som Præst i Barløse, faaer 4 Rld ugenlig om Vinteren, 3 om Sommeren, og 2/3 Foermand taxt. Det var med den Gamles Consens. - Herved tjener J. et godt Tillæg til sin Løn i Ørsted. Gud skee Tak, fordi han glemmer os ikke; sener han Modgang fra en Kant, saa sender han Medgang fra en anden. Hans Fadersind, og Faderære har jeg havt mange Prøver paa, bare jeg benyttede dem ret, og blev noget bestandigere i det Gode. Ja det ahner mig, at hvis jeg var virkelig god, udrydde Synden i mit Hjerte, og indtraadte paa Guddommens Veie, da vilde alle mine timelige Savn og Mangler afhjelpes, og vi alle rigelig faae hvad vi behøvede. Men, ak! jeg er svag i det Gode, men han vil tee sin Kraft i min Skrøbelighed, ikke udslukke den røgende Tave, eller sønderbryde det knuste Rør". -

(84) 15/2 40

Underviisningen her i Fjelsted har stedse været udrørt i et høist daarligt Locale, hvor Sæde og Rum fattes til Børnene, og dens Fremgang er bleven standset. Thi Tiden medgaaer til at holde Orden i den stedfindende Trængsel, hvor det ene Barn idelig klemme og trykke det andet, og kan ikke være opmærksomt under saadanne Omstændigheder. Ikke at tale om, at Luften i et saa lavt og lidet Rum, strax ferdærvæs, og Vinduerne maae oplukkes, enten Veiret tillader det eller ikke. Ofte faae Børnene ondt, og maae kaste op, i den qvalme Luft.

17/2 40

Idag den 17 Febr. 1840 betalte jeg den saakalste Hollandske Bødker < Rld > for et Fyrkar, som har har gjort til mig. Han fortalte mig, at han 2 Gange havde bedet J.M. at tage det hjem, til mig, men det blev hvergang nægtet, dog skulde han have til-

(85) føiet sidste Gang, hvis Ingen forinden 8 Dage, da han kom der igjen, havde taget det med, saa vilde han. J.M. har viist større Ufornuft heri, end Nogen af de Andre, han vilde stedse at Fjenskabets skulde udbrede sig videre, endog yttre sig mod Børnene; hvorfor han ei heller vilde bede enten M. eller J. til sit Julegilde, hvilket han meget godt kunde, og det var daarligt om jeg havde villet udbrede Forældrenes Uvillie til deres Børn.

Fjelsted den 19 Febr 1840

Deres Høimærværdigheds høistærede Skrivelse af 12de d. M., hvori De atter minder om min gl. Gjæld til Skolelærerhjelpeskassen, har jeg modtaget, og det gjør mig inderlig ondt, at De heri for min

Skyld skal have Ulsilighed baade med de gjentagne Mindelser og ellers ved Deres Regnskabers Aflæggelse. Men jeg har destoværre endnu, al Indskrænkning og Sparsomhed uagtet, ikke kundet afgjøre disse 10 Rld, hvor gjerne jeg end vilde. Turde jeg derfor een Gang endnu udbede mig den Bevaagenhed af Deres Høiærværdighed, at disse Penge maatte blive staaende, da de sagtens ikke kunne blive mig eftergivet, indtil jeg faaer mit Pintseoffer - Paaskeofferet har allerede flere uafviselige Bestemmelser - da skal De, ifald det op-

(86) naaer Saameget, og hvordan det end gaaer med mine andre Creditorer, ganske vist blive Dem tilsendt, og dette Mellemværende uden længere Henstand afgjort.

Deres hengivne, taknemmelige
og underdanige
Jacobsen.-

Igaar den 22 Febr. var jeg saa nede paa den vilde Mark, i det saakaldte Hørsvinger Ditlevsminde, hvor der var et Stuebryllup i een tom Kasse, i et der halvt nedregnet paa Marken i Sommer slengt Huus. Brudgommen Lars Christiansen, en svar Praler, og Bruden en Inger Katr Hans D, Søster til Appoline Frederichs, syntes ellers et skikkeligt Menneske. Det Mærkværdigste ved hele Stadsen var, at da Præsten noget efter Vielsen havde efterseet sit Offer, meget oprigtigt sague til Brudgm, "Du offereede altfor Lidt" - Jeg rik

9 8 .

Den 23/2 erholdt jeg et Brev fra Jacob dateret den 11te f.M. Præstens Pige bragte det, hun havde faaet det af en Karl paa

(87) Harrendrup Mark, og det var addr. Milo. I samme prædiker han den samme gl. Prædiken, hvorimod jeg Intet kan have, naar det bliver anseet som Kløgskaabsregel, om Eftergivenhed, Forsigtighed og Betænkkeligheder, i at kræve den fattige Smule som Skolelærerne og Familier friste Livet ved. Intet er større Beviis paa en Regjerings Svagned, og Autoriteternes Udygtighed, end det, at Høisamme ikke kunne eller ikke tør gennemføre et retfærdigt Lovbud, og at de vedblive at smigre for Folket eller Contribuenterne indtil hele Anarchiet, hvortil vi nærme os med store Skridt, vælte over vore Hoveder. Man behøver ikke at nævne mere i denne Henseende, end at Past. Seidelin ikke tør repartere efter Formuen, det ene rette og retfærdige Repartitions-Princip, som existerer. Faae Bønderne Vane at tilbagetrænge et saadant Forehavende, der har den fuldkomneste Medhold i Anordn., og herefter ville de Intet, uden hvad de finde for godt. Men det er Aristokratiets Fremgang og i dets Interesse at repartere paa de Fattige, hvad de Formuende burde betale.

- Det er de Rige og Formuende i Sognene, som have Sæde i Fattig-
- (88) og SkoleCommissionerne, og de skulle nok sørge for, i Forening med Præsten, at det bliver i deres eget Faveur. Kun bedes Præsterne at ville vel overveie, at naar det nu gaaer Skolelærerne efter deres Hjerteds Ønske, Brødkurven hænges dem høit op, og det bliver dem vanskeligt og usikkert, at faae Noget af dens Indhold, da kan Raden let komme til Præsterne ligesom den allerede før har været. Thi gaaer det saaledes med det grønne Træ hvad vil der saa blive med det Tørre. Det er gaaer det saaledes med den Mand, der daglig hentærer sit Liv i Skolen, som man ikke engang har ladet Søndagen fri, at man ikke under ham det daglige Brød, uden det skal forbeskes ham ved all-haande Besværligheder, hvad vil der saa engang blive af med Saadanne, som tære deres store Overflødighed i Magelighed og Ledighed, og hvis Gjerningers Frugt der høre et Solmichroskob til at see. Et Lovbuds villig Lydighed kan udgaae deraf, at det er gammelt, at Fædrene ogsaa adlød det, desuden ogsaa af Exemplet, Andre opfylder det med Villighed; men det sikreste Motiv hertil er og bliver, at det er grundet i Billighed, og at Lydigheden medbringer Nytte. Nu kan intet Lovbud være det i en høiere Grad, Fornuften kan
- (89) intet billige Noget mere ubetinget, end at Skolel. skulle lønnes i Forhold til den Nytte, som de stifte, eller i Forhold til den Dan-nelse, som man fordre af dem, til Møisommeligheden af deres Arbeide. Ifald en anden hemmelig Regel eller Maalestok skulde være antaget, hvorefter disse Mands Lønning skal bestemmes, saa man mener at kunne tilegne sig deres Kræfter, Tid og Talent, uden at behøve at give dem et billigt Vederlag derfor, hvilket synes at fremlyse af Omstændighederne, da er saadant en stor og dødelig Synd, et skjændigt og uchristeligt Princip, som de ikke ere pligtige at taale, eller at finde sig i; men de bør ene sig om at vandre ud, og ihvor uvis end deres Fremtidsskjæbne end blev, saa bør de alligevel drage bort fra et saadant Land, hvor slige Uretfærdigheder gaae i Svang.

25/2 40.

- Beboerne have været Selveiere i næsten et heelt Sedulum, eie endnu, paa enkelte Undtagelser nær, og efterat have gennemgaaet den for Selveiere saa kritiske Pengeforandring, de store og skjønne Eiendomme i deres oprindelige Størrelse, saasom de, uagtet bemeldte Forandring, ikke behøvede at gjøre Brug af Udparcelleringen:
- (90) For nærværende under de for Landmanden fordeelagtige Tider, da er deres Stilling den meest lykkelige, og misundelsesværdig. Menneskevennen veed ikke andet at ønske dem end en noget større Oplysning, og Forstand til at modstaae de daglige Fristelser til Ødselhed og Overdaadighed.

Supplicanten, der har været Lærer i Sognet i 28 Aar, er selv 62, og agter om muligt at blive her til sin Død, skal ikke tase Sandheden af Sigte. men ellers tjene Følgende til at bevise det nys-Anførte:

F. S. har store og indbringende Humlehaver, hvoraf Forsalget hos et stort Antal dækker Størstedelen af de stedfærende aarlige Skatter og Afgifter, ligesom det ogsaa har gode Indtægter af at sælge Gjerdsel, Stænger og Brænde.

Det har ogsaa en heldig og meget fordeelagtig Accord paa alle sine tre Tiender, dog fornemmelig Kongetienden, hvormed Bispestolen er benificeret; thi af denne, der blev accord 1803, svarer det blot $4\frac{1}{2}$ Skp. Korn pr Tøndehartkorn aarligt; hvorimod det af Kirkens og Præstens Parter, hvorpaa det ligeledes har fordeelagtige Accorder, og som senere under Agerbrugets Forbedring bleve accorderede, svarer indtil 7 a 8 Skp. pr Tøndehartkorn aarligt. Heraf følger, ved at sammenholde Kongetienden med een af disse Parter, at Sognet paa denne har i reen Gevinst alene 2 a 3 Skp Korn paa hver Tønde tiendepligtigt Hartkorn aarligt, og fremfor andre Sogne i Almindelighed, og en lille Beregning vil vise, at med Femtedelen af bemeldte Gevinst formaaer det at erholde de 13 Tønder Byg, hvortil Offer og Accidentser her ere anslaaede, eller den hele Forbedring i Kaar hvortil dets Skolelærer saa høielig trænger, og hvorom herved saa indstændig ansøges. Ikke at tale om at 7 Gaarde, 4 Boelsteder, og 20 Huse med Jord, eller circa $\frac{1}{5}$ af hele Sognets Hartkorn, aldeles ingen Tiende svarer, ere endog frie for Veiarbejde, etc., paa Grund af at de beboe Jorderne af en udparcelleret Hovedgaard.

Da nu F.S. saaledes som underdanigst andraget er, ikke blot bestaaer af gl. Selveiendom, der heel og holden gennemgik den critiske Pengeforandring, uden at gjøre Brug af Udparcelleringen, men endog $\frac{1}{5}$ af Samme er Selveiendom privilligeret med Tiendefrihed, Frihed for Veiarbejde m.M. saa ligger det i Sognets egen Beskaffenhed, og Sagens Natur, at det er et fortrinligt og udmærket Sogn, som faa (92) Steder i Riget vil finde Mage. Dog er jeg endnu saa heldig at kunne anføre et Factum, der giver mit Andragende den største mulige Evidents og Vished, der opveier alle Arter af Attester, og hvorefter jeg tør love mig Det Høie Collegii naadigste Bønnørelse, nemlig: efter de officielle Opmaaling og Taxactioner til den nye Matricul, da er Sognets Jorder befundne af den Beskaffenhed, Godhed og Mængde, at det skal have sit Hartkorn fornøiet med Halvdelen af det nuværende, og følgelig i Fremtiden være underkastet en Forhøielse i sine Afgifter, der sætter det uden for al Tvivl, at det har den i bemeldte §3, forudsatte Egenskab til at kunne taale den af Skolelærerens

Kaars Forbedring gølgende forøgede Byrde.

B J. og M. have indvenot, at anførte Hartkorns Forhøielse ingenlunde var Beviis for at Beboerne havde den i §3 omtalte Evne til at taale Kaarsforbedringen, da de gjerne kunne have Jorder, der krævede Hartkornsforhøielsen uden at Eieren kunde taale sin Forbedr. eller Forhøielse i sine Byrder. Unægteligt kunde en Mands Kaar være saaledes, enten ved et alt for dyrt Indkjøb, eller ualm. Uheld, eller derved at han var et Drog m.M.; men han

(Siderne 93 og 94 mangler i dagbogen)

- (95) maa have været Sogne haardet bebyrde af Skolevæsenet, er sandsynligt, da Skoledirectionen havde erklæret, at de ikke kunne taale den deraf flydende forøgede Byrde. At Skoledirectionen ikke uden den høieste Beføielse afgiver en saadan Erklæring, derom kan man være forvisset, og at bemeldte Sognebeboere maatte være i høie Grad forarmede, der maa være en iøiefaldende Kjendsgjering; thi ellers var det samvittighedsløst, at ville undrage Skolelærerne, hvad dem tilkomme, eller at ville ophjælpe Sognene paa disse Mands og Familiers Bekostning. Hvorvidt det turde være tjenligt for Skolelær. at underkaste de stedfundne Forhandlinger om deres Kaarsforbedring Offenlighed, og om de deri havde et Værn mod Forurettelse i denne Henseende, det tør man ikke afgjøre, saalænge deres lovbestemte Rettigheder ere saa faa, at de umuligt ved samme kunne subsistere. Vistnok vilde det være gavnligt for dem, som ikke vovede dette, hvis een eller Flere vilde gjøre det, men disse ville snart erfare, at det giver Vie i Foden at stampe mod Braaden. Lovene have leveret saavel Sognet, som Præsten og Flere, saa mange Tøile i Hænderne, at det er let for Samme, at tæmme Skolelærerne, og at lade ham sætte i den Gang, hvorom de bedst synes. Og dette er ikke alene i Henseende til hans Kaldsgjerning, at de øve saadan Magt over ham, og kunne lade ham bære den ligesom de godt synes,
- (96) men det er ogsaa i langt ømfindeligere Henseender, de kunne tvinge ham med; thi de kunne efter Behag hænge ham Brødkurven høit eller lavt, fra- og tilvende ham, ligesom han kan indynde sig hos dem til. Skolelæreren hører til Ingen af de i Staten autoriserede Stænder, er egentlig hverken verdslig eller gjestlig, hvisaarsag hverken den Gjestlige eller den Verdslige har Interesse i at forsvare ham, eller at antage sig ham; derfor gjelder han endog mindre end en Bonde, bruges eiheller til noget i Communen, det undtaget som ingen Anden vil, f. Ex. at synes Liig, ombære Collector og at tælle Folk. Alle andre Embedsmænd giver Staten en eller anden Anseelse og Udmærkelse, og det formenes endog, at disse ikke kunne bestaae uden samme; men Skolelæreren er en reen Und-

tagelse herfra, han skal ingen anden Agtelse have end den moralske, som han ved sit exemplariske Forhold kan erhverve sig, og ved dette, skal han skaffe sin Underviisning Tiltroe, sig selv den fornødne Agtelse og Tillid i Menigheden, i Kirken og i Skolen.

- Naar Skolelærerne betragter den Aand, som udtaler sig ovenfra, og i de senere Decennier har udtalt sig i denne Retning, da kunne de ikke andet end sørge og beklage sig, og forundres over, at saa Mange stimle til Seminarierne for at indtræde i Tiden til saa ligt (97) agtede, og miskjendte Forretninger. Hvo kunde vel formode, eller indsee nogen skjællig Grund til, at der efterat Sagen om Skolelærernes Kaars Forbedring var gennemgaaet i Ständerne i 2 Møder, og næsten eenstemmig antaget, kunde blive saa vaklende, uvis og betænkkelig for Skolelærerne at tragte efter, som den i Virkligheden er bleven, og ved Plc. af 22 Maii 1839 §3 maa være. Allevegne vil denne Kaarsforbedring mere eller mindre fremkalde Spænding, Modstand og Uvillie i Communerne, og hvad Skolel. vinde paa den ene Maade tabe de paa den Anden. Bedre turde det vistnok have været, hvis Lovbudet havde blevet almindeligt, at Skolel. skulle have Off. og Accd. uden Afdrag, og hvor Communen ikke kunde taale den deraf flydende Byrde, havde Skolecommissionen at indgive til- ligemed Directionen Ansøgning om Dispensation. Herved opstod ingen Uvillie mod Skolel. og der var ingen Anledn til at afdrage ham, idetmindste ikke uden at han erholdt Forbedringen, og havde faaet noget at afdrage paa; men saasnart han nu indgiver sin Ansøgn. og derover begjerer Skolecom. Erklæring, vaagner Spænding og Utilfredshed, enten han faaer den bevilliget, eller ikke; ja han kan i sidste Tilfælde vente at blive udleet til, og i Sogne, hvor Præsten gaaer omkring og drikker sin Theevandsknekt, etc hos Bøn- (98) derne kunne de deraf i Fællig have sand Hjertensglæde..

13/3 40

I den Hemp. Avis N° 48, eller af 11 Marts 1840 læses en Afh. eller et Inserat om Angreb paa Medborgeres Personlighed. Man seer strax hvem det er indsendt af, eller i det mindste, at det er fremkaldt ved "Fædrelands" Reflectioner eller Angreb paa Hr. Dr. Kalcar i Odense. Ihvormeget vi trænge til at kritiseres, og ihvormeget jeg elsker Frihed og Trykksfrihed, saa mener jeg dog ogsaa at bemeldte Blad gaaer forvidt i at kritisere dem, som Staten kalder til offentlige Embeder. Ja naar det var sandt, og de paagjeldende Personer virkeligen havde de Mangler og Lyder, som Bl. dolere over, saa fik det at være, og Adspiranter maatte da først undersøge deres Handlemaade, Principier og offentlige Liv, forinden de indgave deres Ansøgninger, men er det nu Usandhed, Rygter, og

Bysnak, som de gaae efter, og det er Uret, fingerede Digtninger, og Avind, da er det Sørgeligt, og Skadeligt.

- (99) Om Een hedder det ibemeldte Inserat, at han har en tvetydigt Character, som mere see paa hvad hans aller naedigste Konge vil, end paa hvad den Stand kræver, ^{Nathanson} han skal repræsentere - nok Biskop Mynster? - om en Anden, at han mangier Agtelse for alt det Høiere i Mennesket, og om en Tredie, at han anseer Beskjenstskab med den kongelige Familie for et Æquivalent for virkelig Værdighed, (Abrahamsson og Kaicar)? - Jeg imødeser nu med nogen Begjerligned Fædre-
nelandets Forsvar mod omtalte Inserat, som vistnok har svage Sider, søgte og vanærende Benævnelser, som urene Hænder, skaanselløse Overfald, de meest høiøstede og ubesindigste, blind Lidenskabelighed, som vil bruge ethv. Middel for at naae sin Hensigt, syko-phantiske Allussioner raee og haarde Personalkritiker Alle hvem Frinedens og navnlig Pressefrinedens Sag ligger paa Hjertet, ville bidrage til at slige Misfostre af den offentlige Mening blive qvalt i Fødselen m.M. -

- Igaar den 12 Martii var et Skolecom. Møde heri Skolen, hvortillige engeel af Sognebeboerne toge Deel, angaaende en Ombygning og Forstørrelse af denne Skole. Sagen blev ikke afgjort aldeles, paa Grund af, at Ingen af den Billiesbøllegrunds Beboere vare tilstede, men udsat til næste Onsdag efter Kirketjenesten. De Tilstedeværende bleve enige om, at bygge en aldeles nye Skole paa 3 Fag, a 9 til 10 Qvarter størrelse hvert, og det ene Fag af den gl.
- (100) nærmest Stuen bliver staaende til Forstue og Skolekammer. Over-slag blev gjort til circa 250 Rld.

I Natterne mellem den 12 og 13, og 13 og 14 Martii 1840 havde jeg 2 mærkelige Drømme. Nu gjør jeg aldeles Intet af denne Aandens dunkle Virksomhed i Søvn; men troer at de hidrøre fra naturlige Anledninger, ihvor sjelsomme de end kunne blive forandrede og modificerede. Første Nat drømte jeg, at jeg laae i en Seng i min Faders Sængeskammer i Taarup nu min Broder Hanses, det forstaaer sig, paa et Sted, hvor ellers ingen Seng er eller har været, tæt under Slagvinduet, med Hovedet ind mod Væggen, og der kommer min Fader, som havde et meget frisk og rødhusset Udseende, mere feed end i Live, dog saaledes, at jeg kunde kjende ham, hvorvel der ogsaa vare nogle fremmede Træk i hans Ansigt, og det forekommer mig, som vare disse Træk liig Præstens. Han satte sig paa sine Knæ paa Foden af Sengen, jeg mener den Deel af Sengestedet, som er ved Fødderne, og forekom mig at være lavt. Herfra udstrækker han sit Hoved hen og ned efter mig, og gjør derpaa en meget spids og lang Mund, for at kysse mig. Jeg ved ikke bestemt om hans Mund berørte min, dog mener jeg det; men jeg, da jeg

(101) mærkede hans Hensigt, boiede mig lidt frem mod ham, og klappede ham paa den venstre Kind med min høire Haand, og følte i det samme en mærkelig Bevægelse i mit Indre, eller Hjerte. Kun forekom det mig at hans hele Bestræbelse efter at kysse mig var saa uinteresseret og næsten ligegyldig, at der var slet ingen Følelse at mærke eller see i hans Træk, hvis Aarsag jeg, da jeg klappede ham, ligesom ynkede ham, og tænkte ved mig selv, du var en - god Fader.

Den anden Drøm mellem den 13 og 14 Martii var mere combineret, og flere Personer havde deres Roller i den. Men mig syntes, at jeg var paa et fremmed Sted, i en lille Kjøbstad, som Nyborg, nede i dennes Strandgade paa Venstrehaand, etpar Steder fra Volden, og i et gl. Huus. Her var jeg kommen ind af Porten, og gaaet ind paa venstre Siden, ligesom i en mørk Gang, dog lys nok til at see hvad som foregik. Jeg satte mig saa langt fra Dørren, med Ryggen mod Gaden, at et Menneske kunde sidde der. Først kom Dorthé Peermøll. og satte sig der meget fortrolig, men hun hørte P. uden for, og gik, siden satte Moder sig hos mig, men paa den anden Side, saa den første Plads var ledig. I det samme kommer en næsten udvoxen ung Person ind i Rummet eller Gangen hvor vi sadde, vende sin Ryg mod Porten, og stak Hænderne om bag paa Ryggen, og saae forundret

(102) ud, ligesom han nok vidste hvem jeg var, og ligesom var han paa Nippet at vilde sige Noget - han havde den falmet grøn Trøje og Klæder paa, og hans Bevægelse i det han kom var let og livlig, men dog lige som havde han noget Hastværk. Da han nu havde staaet saaledes en kort Tid, da kommer der en Anden, man kunde see det var den førstes Kammerat, stillede sig ved Siden af denne, men gik ham dog forbi forinden han vente Ryggen mod Væggen, og han havde samme livlige og sorgeløse Bevægelse, som den Første, og idet han slog Øinene hen paa mig, hvilket han gjorde, som vidste han hvem jeg var, men interesserede sig dog intet for mig - kjendte jeg ham tydeligt, saae alle hans Træk, Næse og Kinder, det var: "Niels Olivarius". Jeg reiste mig og rakte ham min Haand, men han blev staaende stille, og vente sig ikke. Han havde lyseblaa Klæder paa, de vare ikke nye, men heller ikke gl. Jeg kan ikke sige, at jeg blev glad fordi jeg havde fundet ham, thi det randt mig i Hu, at nu skulde han hjem og drive ogsaa.

Bemeldte Drøm har vistnok sin Grund i den foregaaende Dag, den 13 Martii, Niels O. Geburtsdag, thi jeg tænkte dog idetmindste 2 Gange paa ham den Dag.

(Siderne 103 og 104 mangler i dagbogen)

(105) længe de umulige kunne leve af deres løvhjemlede Indtægter; men ere voldgivne til Skoelcommissionens, d.e. de Contribueredes Naade og Unaade, da vilde det være høist betænkeligt for disse Mænd, at betjene sig af Offentligheden, eller igjennem Bladene at andrage deres Anliggender for Publicum, thi Saadant vilde neppe lade sig gjøre, uden følelige Tilbagevirkninger for dem.

Kun Saameget vil man alligevel tillade sig at anføre, at det har liden Sandsynlighed for sig, at Forarmelsen i et Sogn eller Pastorat skulde være saa stor, i disse for Landmanden gunstige Tider, hvilke allerede have vedvaret i flere Aar, at dette ikke kunde formaae at udrede de faae Tønder Byg, eller 12 a 14 pr Tøndekr., hvortil Offer og Accidntser hos det ere anslaaede, og det endnu saa meget mindre, som det ingenlunde ere de forarmede Sognebeboere, der skulle deeltage i disse Tdr. Kornes Udredelse; Nei! de ere, naar de ville, fritagne for Paaligningen heraf, saa som det alene ere de Formuende og Rige, paa hvem denne Byrde kan komme til at hvile. Anordn. 29 Julii 1814 §56. Hertil kan endnu føies, at om en Commune end skulde være lille og fattig, saaledes som Tilfældet skal være i visse Egne af Jylland, da bør man vel betænke, at paa et saadant Sted, der ere Off. og Accd. kun lidt og lavt anslaaet, maaskee 2 a 3 Tdr. Korn, og Byrden og Evnen

(106) altsaa i heldigt Forhold til hinanden.

Hvor sørgelige maatte Udsigterne være for hele Landet, og hvor ringe dets Tilstand, om det ikke formaaede at vise de almindelige Billigheds- og Retfærdighedspligter mod de Mænd, som skulde under-vise og danne den opvoxende Slægt, dueliggjøre den til at træde i den Nærværendes Sted, realisere dens lagte Planer, og løse den Op-gave Tiden da vil forelægge den; og hvor uklart maa Begrebet om Billighed og Ret være hos alle Saadanne, der for Alvor kunne mene, at de godt kunne tilegne sig Skolelærernes Kræfter, Kundskaber og Talenter, godt lade Staten høste Frugten af Deres Møie og Sved, uden at man derfor behøvede at yde dem forholdsmæssig, billig og tilbørlig Løn? Naar en Commune angiver sig for at være fattig, og Skoelcommissionens Formand erklærer det Samme, skjønt man hverdag seer Spor af Øsselhed og Overdaadighed i den, alene for undrage Skolel., som de fleste Steder ere fattig, en Indtægt, som vel kun bestaaer i nogle faa Tønder Korn, alligevel vilde have en stor Betydning for ham og Familie, maaskee kunde faa Indflydelse paa dennes hele Fremtids Skjæbne, da behøver ikkun eet eneste saadant Træk, for at dømme om, hvad Culturtrin Samme staae paa,

(107) hvorledes Børnene ere elskede, Folkeoplysningen der er oprattet og agtet, og hvor lang en siit Commune endnu staaer tilbage fra at

kunne deeltage i sine Anliggenders Bestyrelse; thi hvor man troer at kunne tilegne sig eet og andet uden Vederlag, der er Retsbegrebet ikke udviklet, der næres endnu de grove matrielle Interesser, Mad, Stads og Penge.

Naar man saaledes holder strængt over, at visse Klasser skulle have alle deres mange og store Indtægter i alle Retninger og Forgreninger indtil sidste Hvid andre derimod regnes det ikke, hvorledes det i denne Henseende gaae dem, om de ernolde et billigt Vederlag for deres Arbeide eller ikke; saa føre saadanne Principier til et Kastevæsen, Begunstigede og Uødsede, til høiere og lave Borgerklasser, hvilken Partiskhed mod Landets egne indrødte Børn indeholde en fordærvelig Udsæd til Avind, Misundelse, Had og Splid mellem Borgerne. Et slikt Land maa regnes til dem, som ere ueens med sig selv, hvor de forskjellige Klasser ere mere fremmed og uvillige indbyrdes, end med en anden Nation, og hvor enhver er en Stat i Staten. Thi nuomstunder ere Oplysningen saalangt fremskreden, at Folket ligesaa vel kjender sine Rettigheder som Pligter, hvad Klasse eller Stand det end tilhører, og det kan neppe bære gode Frugter at ignorere de stedfindende Klager. -

(108)

23/3 40

I flere Uger have vi vedblevet at have et strengt Frostveir, uden Snee, med Solskin om Dagen, og Frost om Naten. Rugen har tabt meget i Udseende ved dette Veir. For nogle Dage siden podede jeg 3 Blommestammer i Haven. Vi have allerede 5 Lam.

"Ullmann: om Strautz's "Jesu Liv" siger: Betragte vi nu Værket "som et reent litterairt Phænomen, da kan det ikke nægtes, at det "er skrevet med en gennemtrængende Forstand, med stor Gave til "at fremstille anskueligt, med dialectisk Færdighed, megen Belæsthed og vedholdende Flid". Ellers bebrejder han Str, at han ikke har behandlet Sagen med skyldig Årbødighed og Pietet. Han gaaer opløsende og adspjøttende frem, og fælder uden at røbe nogen Anger Christendommens Hovedstøtte. Bemeldte Ullm. er ellers en dygtig Character, forsvarer kraftig Christus, saaledes som han i Skriften fremstilles, og afviser Stanzas Mytheologie, eller at det hele N.T. kun er sagenagtige Fortællinger. Især beraaber han sig paa, at Paulus's hele Forhold er ubegribelig, dersom han ikke troede paa Evangelierne, var forvisset om Opst. Himmelfarten, m.M., og en Mand med hans Gaver, til at skjælné det Sande fra det Digtede, vilde neppe være blændet, ell være gaaet over fra en

(109) Fjende til en Ven, eller fra en Modstander til en Forfremmer, naar der havde været Noget af det, St. forudsætter. Iøvrigt har U mange

svage Steder, som, naar han slutter fra den chr. Kirkes verdenshistoriske Magt, og deraf udløder, at den maa være udgaaet fra et Factum, og ikke fra et mythisk Sagen, fra noget Reelt og ikke fra Digt, da kan man henvise ham til den mahumedanske, og den hedenske Religion, som have opnaaet lignende Magt og Indrlydelse. At det Skjønne, Kunsten, Poesien er jo ei heller noget Factum, alligevel udøver det en Magt og Indflydelse, og har skaffet sig Erkjendelse.

24/3 40 kom R. Høirups Kone tudende hertil, at i Dag havde Præsten viist hendes Datter ned, og derimod antegnet P. Riv, som i ingen Maade er bedre. At den Bortviiste er uduelig til Confirmation, det er vistnok, og Præsten kan ikke vel tage hende; men at hun er ligesaa god, som bemeldte P. og Andre, hvilke han tager, er sandt, og det Beklagelige ligger meest i den yttrede Partiskhed. Jeg formanede hende til at være sindig, endnu een Gang bede Præsten om at tage hende, og ikke bruge stive Ord. Hun vilde have en Ansøgning skrevet til Prindsen, Gouvernueren; jeg advarede hende derimod. Ellers kunde det dog være graverende for P. hvis Sandheden i denne Sag kom for Dagen; thi Pigens Skoleforsømmelser ere dog tildeels Coms. Skyld.

(110)

24/3 40

Luther opstiller den rigtige Regel for en Oversættelse af Biblen: "Man muss die Mutter im Hause, die Kinder auf der Gasse, dem gemeinen Mann auf dem Markte fragen, wie man soll Deutsch reden, und denselbigen auf das Maul sehen, wi sie reden und dolmetschen, so verstehen sie es denn und merken dass man Deutsch mit ihren reden". (Tidsskr. for udenlandsk Theologi) 3 H. 1836. Isamme findes,

Ismael	betyder	Gud hører,
Beerseba	-	Edens Brønd
Esau	-	laaden
Jacob	-	som holder i Hælen
Ruben	-	seer en Søn
Simem	-	Bønhørelse
Levi	-	Tilknytning
Juda	-	Guds Priis

26/3 40

Iaftes kom J. Cronberg igjen, foregivende at have været i Brænderup for at søge en Condition hos Præsten, og logerede her i Nat. Med min gl. Ven, hans Fader, staaer det vistnok kun maadeligt til, i oekonomisk Henseende? 21/4 kom han atter, logerede her om Naten, og foregiver at ville gjøre Visit. -

Der var en Konning i Leire;
 Heel trofast til sin Grav.
 Hans Fæstemø, hiin feire,
 Ham i Døden et Guldhorn gav.
 Det elskte han saa saare,
 Ihvert et Gjæstebud.
 Hans Øie svømmet i Taare
 Saa tit han stak det ud.

Og da sig nærmet hans Ende,
 Uddeelte han Stad og Land
 Til hver sin Ven og Frende
 Kun Hornet gjemte han.
 Engang i Høstens Dage
 Han sad ved Egebord
 Med sine Kjæmper fage
 Paa Leire ved Issefjord.

Der stod den gamle Brave
 Drak Livets sidste Glød,
 Og kastede den hellige Gave
 I Issefjordens Skjød.
 Igjennem dybe Taage
 han blank det synke seer,
 Da segnet hans Øienlaage,
 Drak ei en Draabe meer!

I N° 57 af den Hemp Avis 1840, 2^d Spalte, forekommer et Stk. angaaende Skolelærernes Indtægter, ligeledes foraarsaget ved deres Kaars Forbedring. Især angik det 1 og 2 § i Pl. af 22 Maii f.A. Sandsynligt staaer det i nogen Forbindelse med de Besvr., som Sognemændene i samme Anledn. indgav først i Aaret? Skattefriheden skal først tage sin Begyndelse med det sidste Halvaar, 1839, altsaa ikke fra den Tid Placaten udkom, hvilket ellers synes at være Principet, og formodentligt det Rette, thi man indseer ikke Aarsagen hvorfor den skal henligge i et Mellemlum, forinden den træder i Kraft, og Størrelsen af denne Mellemtid er noget ganske Vilkaarligt. Da der endnu til den Tid Plc. udkom ingen Skatter var opkrævede for 1839- og den tilsiger Skolelærerne Skattefrihed, saa var der, naar de ikke skulle betale efter at denne var tilsagt dem, Grund til at tilstaae dem bemeldte Frihed for hele Aaret. Dog, dersom Skatten er forfalden med et Kvartals Begyndelse, hvilket jeg ikke veed, saa kunde den rigtig nok allerede været erlagt for Aprilkvartal mangelsteds, og isaa-fald kan Intet være at indvende mod Cancelliets Svar. - Men angaaende det 3de Responsum, betræffende de 10 Rld i Kirkes. L., da skjønner jeg ikke bedre end det aldeles forandrer Lovbudets Væsen

baade mod Stændernes Indstilling og bemeldte Placat. Men Meningen maa være, hvor Degnekaldet endnu ikke er nedlagt, men det Hele i denne Henseende staaer ved det Gamle. Men ihvor det end er, i store eller smaae Collegier, saa existerer der enten et uklart Begreb om Ret og Retfærdighed eller om dette er klart og udviklet, da Lunkenhed og Ligegyldighed i dets Realisering, eller Mangel ved Villien, naar man vedbliver at holde en heel Borgerklasse i en undertrykt Tilstand, vil selv nyde sine mange og store Indtægter indtil den mindste Hvid, og ikke føier Anstalt til at den kan have det Nødtørftige.

Bemeldte §2 i Plc. af 22 Maii 1839 lyder ordret saaledes: "Enhver Skolelærer, som tillige er Kirkesanger, skal, om han endog er eneste Skolelærer i Sognet, nyde den i fornævnte Anordnings 61^d § ommeldte Kirkesangerløn 10 Rld. Sølvs aarlig". Forsaaavidt nu omtalte Cancelliresponsum af 1 Febr. afviger herfra, da behøver ingen Skolelærer at lade sig afdrage sin Kirkesangerløn derefter, og det gjør det formeentlig deri, at det har forandret Betingelsen for Erholdelsen af de 10 Rld, fra Plc. Ord: "hver Skolelærer, som tillige er Kirkesanger o.s.v." til: "hvor en Skolelærer nyder et heelt Degnekalds gamle Indtægter uforandrede, tilkommer det ikke Skolelæreren 10 Rld i Kirkesanger Løn" hvilket er urigtigt; thi han skal og bør desuagtet have denne, blot han er Kirkesanger.

(115)

- 31/3 40 -

Igaar, den 30 Martii, saaede jeg Kaalfroe, det var da Tøiveir, samme er det idag, med lidt Muskregn. Fra J. hører jeg Intet, mit sidste Brev har han ikke besvaret, formodentligt anstod det ham ikke, men dog er nok hans Hovedaarsag til Taushed, de mange Forretninger han har faaet i sit nye Kald, som Sognepræst i Barløse. -

- 2/4 40 -

Iaftes var jeg inde hos Sognefogd. N. H., hvor jeg igjen erholdt et af de sædv. Taknemmelighedsbeviser, for min i tidligere Dage udviiste Tjenester. Han yttrede reent ud, at jeg maatte have faaet nogle af den gl. Anne Jensds Penge, thi hun havde i sin Enkestand brugt saameget i Kapital og Renter, at det ikke var sandsynligt, hun kunde det, og derfor maatte jeg have faaet dem. Men han var nok bekjænkert! -

Med mange Vanskeligheder, som nogle fattige Forældre heri Sognet i denne Tid har havt at kjæmpe, for at faae deres tungnemmede Børn confirmeret, trængte de nu endelig igjennem. Idag blev dem alle forkyndt, at de maatte komme med, og at Præsten nu havde givet

efter, for Fattigcommissionens Forestillinger. En Pige har været 2 Gange hos Biskoppen og een Gang hos Provsten; en Dreng 2 Gange (116) hos Bispen. Det lignede et Anarchie, den hele Farce.

3/4 40 Igaar læstes et Svar i Avisen fra C 8 til Skolelærerstandens i Fyen paa deres til ham indgivne Adresse. Bemeldte aller-naadigste Sv. var affattet i Udtrykke og Ord, som baade vare opmuntrende og trøstende for Skolelærerne. Kongen erkjender Stands Vigtighed og Værd, tilsiger den sin Beskyttelse og Naade, og siger endog Tak for Aadr. Udsigterne til Skolelærernes Fremtid og i denne ere saaledes endeel klarere, og Haabet stiger om, at de engang ville skee Retfærdighed.

Med sidste Taske den 8de April erholdt jeg 5 Hæfter, eet havde jeg faaet i Forveien, af Repartorium for AlmueSkolelærere, fra Bogh. Milo. I det Hele er dette et meget godt Skrift, bedre endnu end Tidsskr. for Almueskolevæsenet, hvorefter jeg har udmeldt mig. Kun kan man ikke billige hans Forslag ved Læsningen, at Læreren først skulde samtale med de i Skolen kommende Smaabørn, førend han satte dem til Tabel N° 1 med Alphabetet paa, om Lyde, disses Betegnelse ved synlige Tegn, etc; thi slig Samtale ligger aldeles uden for Børnenes Forstand og Erfaring.

Den 6 April var Moder og jeg nede at besøge H. Clem. paa (117) Hamborggd., han er nu sit Endeligt nær, vi talte ikke med ham. Madm. fortællede, at Præsten skyldte dem 50 Rld.

- 8/4 40 -

Iaftes idet jeg gik hjem fra P. Svarers hørte jeg Frøerne at knorbe lidt, og der var en Myg i min Seng, som jeg flere Gange jagede efter, begge et Beviis for det varme Veier, som den Dag var.

Efter P.K. Fortælling driver Præsten paa, at Sognemændene skulle søge Cancelliet om, at det reglementerede Skolekorn, 6 Tdr. Rug og 10 Tdr Byg, maa blive lignet paa hele Sognets Hartkorn, paa Grund af at ingen kan udrede, hvorledes det gl. Degne- og Skolekorn skal leveres. Intet kan ellers være synderligere end denne Grund, at Beboerne med eet blive ukyndige om, hvorledes det gl. Degne og Skolekorn skal udredes, da de have fra Alderstid kjendt det, og hver Aar præsteret dette Korn.

Efter J. Nielsens Yttring i Aftes, havde Præsten meddeelt H. Jørgensen, at der var kommen Svar paa en indgiven Ansøgn. om, at Sognet maatte repartere Skolekornet, lige paa hele Hartk, uden

at agte paa Degnekornet: at Skolecommiss. ikke kunde have noget med den Sag at gjøre; men at det blev Sognebeboernes egen Sag.

- (118) Jeg kan neppe troe, at det kan være sandt, der skulde være faldet en saadan Resolution; men har Præsten sv. H.J. saaledes, da har han selv fingeret den.

Med Tasken i Torsdags kom en Ansøgning indgivet af R. Høirup til Biskoppen om at faae sin Datter confirmeret til forestaaende Paaske, hvilken nu var tilbageviist 2^d Gang. Bemeldte Ansøgning var meget godt skrevet; R.H. sagde af en Storch, men gik dog uden om Adskil- ligt, eller alene rørte ved Kanten deraf. Blandt andet stod der, at Præsten havde givet hende Tilladelse at tage Tjeneste, og allige- vel at confirmere hende hvori Intet graverende var for Præsten, men det var værre, thi efter Røgtet skal han have givet hende Tilladelse at blive fra Skolen, og desuagtet lovet at ville con- firmere hende. Sidste var i høj Grad inconsequent, og en stor Forgaaelse; thi hvorfor skulde hun afvises, naar hun ikke skulde gaae i Skole, og forøge og berigtige sine Kundskaber? Det Lidet, hun vidste maatte jo vedat være borte den hele Sommer, endnu blive Mindre?

(119)

13/4 40

Igaar var Marius i Barløse for at høre sin Broder, som holdt Confirmation der i Kirken; han sagde, at det gik meget godt, og de holdte Taler vare gode. Det var Palmesøndag, thi S eft. Paaske skal han holde Confirmation i Ørsted; idetmindste have Deel i den. Jacob var budt hen til Dinesen, Eierne af Barløsegd, som havde en Datter til Confirm. - Daarligt var det, at hverken denne eller Pastor Sørensen, kunde byde M. til Middag. Overgaar fik jeg endelig Brev fra J., hvilket jeg har ventet paa og længtes efter i lang Tid. Min Formodning, at han skulde have været misfornøiet med mit til ham skrevne Brev, hvilket jeg de foregaaende Blade har berørt, og frygtet for, var dog urigtig, og han beder netop om, at det For- hold - faderligt og sønligt - som jeg yttrede at renonsere paa, maatte staae ved Magt. Ellers skriver han, at Søby Sogn har villet narre en Familie over paa Barløse, ved at give den for tidlig Almisse, hvilket Fif Flere Fattigcommiss. bruge, men, siger han, det skal for det Første ikke lykkes; dog mener jeg at det lykkes, saafremt de bære sig snildt nok ad.

- (120) En ualmindelig Tørre vedbliver at herske, hvis Mage neppe nar fundet Sted paa denne Aarstid. Vanoet er svunden i Bækkene, Kjæ- rene og andre Steder, saa det seer ud som var vi henne i Sommeren. Her er næsten hverken faldet Sne eller Regn hele Vinteren, Idag,

den 13 April, have vi lagt Kartoffler, og i Løverdags, den 11^t, pløiede vi til Haven. Igaar den 18 April var jeg oppe i ov.Balle for at tinge Plove og Harver, til 3 Paaskedag, da jeg agter at saae baade Havre og Byg. Ingen af Beboerne der nægte min Begjering; de vare ogsaa høflige, skjænkede mig Kaffe og Brændeviin, men det gl. Forhold var ikke tilstede, ei heller anslog jeg den Streng, som kunde kalde det tilbage. Egentligt er jeg den Fornærmede, hvis Interesse var gaaet fornær, idet de skilte mig ved de 13 Tønder Byg, og det var derfor mig, som var beføiet til at nære og vise Uvillie, hvilket jeg ogsaa har gjort, ved ikke at besøge disse Mænd; men det Besynderlige er, at de anstille sig og give sig Mine af, at de ogsaa ere fornærmede, ligesom om det var en Pligt, at Degnen til visse Tider skulde indstille sig i deres Huse, for at erkyndige sig om deres Befindende, og bestræbe sig for deres Gunst. Ellers har jeg og givet mange Anledning. til at glemme det Forbigangne, og gjort flere Skridt til Forsoning, især ved at behandle deres Børn vel, og med Kjærlighed, ved at tilbyde dem min

(121) Tjeneste, ved at finde dem andre og flere Bøger af Læseforeningen end de have begjeret, m.M. Men det synes, som det endnu intet har virket i denne Henseende. Alligevel er jeg glad ved, at have givet disse Beviser paa min Fredsommelighed, og derved, at jeg har trukket mig tilbage, pleier mindre Omgang ved dem; thi noget Værd maa Læreren have, uden Følge maa Beboernes Frivoliteter ikke blive, og de bør ikke finde Anledning til at troe, det er ligemeget hvorledes han behandles.

-19/40-

Idag, Paaskedag, var her et ungt Msk. som er Degn i Eiby, ved Navn Rønning. Jeg har ikke seet ham før; han lader til et pent ungt Msk. - Jeg har talt mit Offer allerede, thi jeg var bange for, at det var mindre end ellers, men dette var det dog ikke. Kun L.M. havde aftrukket 1, ellers var Offeret som sædvanligt. Men det er ogsaa udmærkede Tider for Bonden, enhver Ting faaer han overdrevent betalt, han anlægger mange nye og bekostelige Indretninger, og mange Steder kunne vistnok Offeret være blevet større.

(122)

21/4 40

Saaede jeg baade Byg og Havre. N.Hansen Sognefogd saaede den. Iaftes og igaar Eftermiddag var jeg paa Erholm, hvor Jacob ogsaa var indbyden, og her gik Tiden meget godt. - Bemeldte 21 taledes jeg med Jørg. Njelsen, han berettede, at han tilligemed flere af Sognebeboerne skulde i denne Uge til Mandø for at formaa ham

til at skrive en Ansøgning om, at Skolekornet de 6 Tønd. R. og de 10 Tønd. Byg maatte liges ligepaa Sognets Hartk. Jeg yttrede, om han troede, at dette skede for derved at finde Leilighed til at afknibe mig Noget, og isaafald var Kilden saare ureen, ell om det var for at faae en bedre Orden i den Sag. Han sagde: at efter Foregivende var det alene det Sidste. Men da der ogsaa var Mening om, at der kunde vindes og ikke tabes ved det Omsøgte, saa kunde det være begge Dele. Ellers har Jørg. Madsens idag foræret os 2 Sudere, som den lille Karen bar ind, et Par rare store Fiske. Idag den 22 April faldt om Formiddagen lidt Regn, men nu er Vinden gaaet om til Nord, og det er lige koldt og vindigt igjen.

(123)

24/4 40

da var det atter Sommerveir, ligeledes 25/4, i hvilke Dage jeg saae i Haven, og lagte Kartofler i Lykken. Nu seer det igjen ud til Tørre, Luften har en blaa Dunst, og falder tyk og diset.

Nedenstaaende Ansøgning blev forfattet for at indgives til det K. d. Cancelli om at erholde det Tillæg i Løn, hvilket Plc. af 22 Maii 1839 §3 tilstaaer

Til

det kongelige danske Cancelli.

Af den Forbedring i Kaar, som Placat af 22 Maii 1839 §3 aller. tilstaaer Landsbyskolelærerne i Danmark, nemlig: Fritagelse fra at lide Afdrag for Offer og Accidentser i deres reglm. Kornløn, forsaavidt Sognet eller Pastoratet kan taale den deraf flydende forøgede Byrde, blev mig undertegnede Skolelærer i F. S. i Vendsherred, ved den naadige Foranstaltning Skolecirectionen ifjor Sommer derom gjort, ikkun indrømmet den halve Deel af, hvad Offer og Accidentser ere anslaaede til, eller 6½ Tønde Byg, saa (124) jeg endnu maa lide Afdrag for 6½ Tønde; hvorimod Skolelærerne i næsten alle andre omværende Sogne erholdt det Hele af hvad disse Emolumenter hos dem ere anslaaede til.

Men da nu F. S. er et af de meest velnavenue Sogne, hvor netop den afgjørende Betingelse til at taale Byrden øiensynlig er tilstede, hvilket forhaabentligt ved aabenbare Kjendsgjæringer endnu nøiere skal blive lagt for Dagen; og da dette Skoleembede allerede tidligere i min Embedstid ved Sognebeboernes vilkaarlige Forgødtbefindende er berøvet sine Jule- Paaske og Midsommersrenter af Brød, Ost, Æg, m.M., uden at samme siden have været at faae

refunderede igjen, følgelig ikke kan ~~ber-undærkaste~~^{taaale} flere lov-
stridige Indskrænkninger; og da jeg endelig har 9 Børn, hvoraf
Flere ere uopdragne, Alle fattige: saa indflyer jeg herved til
det Kongelige danske Cancelli, og bønfaller Høistsamme om, at
jeg foruden de allerede bevilligede 6½ Tønder Byg, ogsaa maa
være fritagen for at lide Afdrag for de andre 6½ Tønde.

For nu saaledes som underdanigst yttret er, at overbevise det
Høie Collegium om, at F. S. er et af de meest velhavende Sogne,
har Velstandskilder fremfor noget af de Omværende, og at det kan
taaale den af Kaarsforbedringen flydende forøgede Byrde, da tillaa-
der jeg mig herved underdanigst at henlede Høistsammes naadigste
Opmærksomhed paa følgende Poster:

(125)

1)

Beboerne ere Selveiere, og have været det i næsten et heelt
Seculum; de gennemgik den for Selveiere ellers saa kritiske
Pengeforandring uden, at de behøvede at sælge eller udparcellere,
eie følgelig de nedarvede store og skjøne Eiendomskaarde i op-
rindelig Størrelse, og befinde sig i det Hele i en lykkelig Stil-
ling, bare de havde Skjønsmhed nok til at modstaae de daglige
Fristelser til Overdaadighed.

2)

Sognet eier mange og store Humlehaver, hvoraf Forsalget for
Størstedelen dækker Eiernes Skatter og Udgifter, og Humle dyrkes
almindelig baade ved Huse og Gaarde; ligesom Mange ogsaa have
gode Indtægter af at sælge Stænger, Gjerdse og Brænde.

3)

Ogsaa har det en heldig og fordeelagtig Accord paa alle sine
3 Tønder; dog fornemmelig paa Kongetienden, hvorved Bispestolen
er beneficeret; thi af denne, der blev accorderet 1803, svarer
det blot 4½ Skp Korn aarlig pr Tønde Hartkr.; hvorimod det af
de tvende Andre, Kirkens og Præstens, hvilke senere, under Ager-
brugets Stigen bleve accorderede, svarer indtil 7 a 8 Skpr pr.
Tønde Hkr, og alligevel have det endda paa disse en meget fordeel-
agtig Accord. Ved nu at sammenholde een af disse Tiendeafgifter
med hiin, da viser det sig, at Forskjellen er 2 a 3 Skpr. Korn
(126) pr Tøndehkr., hvilke Fjelsted Sogn vinder bestemt, og som udgjør
paa dets 170 Tdr. Hkr, hvoraf Kongetienden svares circa 2½ Skp 170,
52 Tdr Korn, og med ¼ heraf kan hele den hermed omsøgte Kaarsfor-
bedring, hvortil Skoleembedet og jeg med mine mange Børn saa høi-
ligen trænge, 13 Tønder Byg, aarlig udredes. Og endda ere her i
Sognet 7 Gaarde, 4 Boelsteder og 20 Huse med Jord, eller 1/5 af
hele Sognets Hartkr, som aldeles ingen Tiende svare, ere endog

frie for Veiarbeide, etc., fordi de beboe en udparcelleret Hovedgaards Jorder.

4)

Da nu Fjelsted Sogn saaledes som andraget er, bestaaer af gamle Selveiere, med særegne Indtæg og Velstandskilder, med favorable og fordeelagtige Tiendeaccorder, og 1/5 af disse Selveiere endog ere privilegerede med Tiendefrined, samt Frihed for Veiarbeide, m.M., saa er det en Selvfølge, at det er et udmærket Sogn, som faa Steder har sin Mage, hviaarsag det allerede Anførte ogsaa turde være tilstrækkeligt til at opnaae det Omsøgte; men ikke destomindre er jeg endnu saa heldig at kunne anføre et Factum, som hæver mit nærværende underdanigste Andragendes Rigtighed til den største Visshed og Evidents, nemlig: ved de stedfundne Opmaalinger og Taxationer til den nye Matriculs Indførelse er det officielt afgjort, at Sognets Jorder ere af den Beskaffenhed, Godhed og Mængde, at dets (127) nærværende Hartkorn bør forhøies med 1/3 af samme; altsaa er der Grund til at forhøie dets Byrder, Grund til at antage, at Sognet eller Pastoratet kan taale den af den omsøgte Kaarsforbedring flydende forøgede Byrde, saaledes som Placatens §3 forudsætter.

Supplicanten er 62 Aar, har været Skolelærer heri Sognet i 29 Aar, kjender desaarsag dette nøie, og kunde endnu anføre flere vigtige Argumenter til sit nærværende Øiemeds Opnaaelse; men da han underdanigst formener, at de Anførte ere tilstrækkelige, og at Flere ikke fordres: saa indstiller han denne for ham vigtige Velfærds-sag til det Høie Collegium, og forventer Høistsammes naadigste Bønhørelse. -

(128) Idag den 27 April 1840 ere de første Blomster ude paa Kirsebærtræet, som staaer øverst oppe ved Mistbænken heri Haven, saavidt at man kan see de første Støvnaale i dem; videre vare de ikke ifjor den 16^d Maii, end de ere idag, altsaa er Grøden iaar 18 Dage tidligere end ifjor.

P. Sv. hvem jeg besøgte den 25 April fortalte, at H. Jørgensen havde skrevet et Circulaire til Sogneboerne, om at indgive en Ansøg til Cancelliet for at faae Skdekornet, 6 Tdr. Rug og 10 Tønder Byg, reparteret paa Hkr. istedetfor at Degnekornet ydes Gaardviis enten med 2 Skp. Rug eller 2 Skp. Byg. Præsten har ligeledes sat et Circulaire i Gang til Beboerne om samme Sag, men tillige betydet dem, at Skolecommissionen ingen Deel maatte tage deri, hvorfor de skulle gjøre det Selv. Hensigten hermed kan være, at faae en Orden i denne Præstation, eller en Retstilstanden indført mellem Læreren og Yderne; men den kan ogsaa være at finde Leilighed til at berøve Læreren den mulige Fordeel, som han kunde have af at oppebære det gl. Degnekorn istedetfor det reglementere Lønningskorn, eftersom

hiint er anslaaet noget rundeligt, og dette derimod kan strængt beregnes.

(129)

28/4 40

var her Skollexamen, hvor Præsten gjorde noget Jav, og yttrede, at han, da han var ved Almueskolevæsenet i Kjøbhvn, udrettede mere i en Maaned end jeg i et Aar, fordi han pryglede Børnene noget græsseligt, hvilket jeg ogsaa skulde lægge mig mere efter. - Ellers fortjener det ogsaa at bemærkes, at Fr. Skræders Søn, Hans, skal førleden have bandet, under sit Ophold paa Kirkegd, "den tykke Galt", hvem de maatte vente efter. Dette fortalte Pr. selv, at Pigen havde fortalt for Lotte, og denne igjen for Madammen. Men det gjorde ham ikke ondt.

1/5 40

Endnu vedbliver den flere Maaneder lange Foraars Tørke, Græsset og Rugen trenger nu til Væde, og det tegner daarligt, ifald Regnen udebliver længere. Frugtræer af alle Arter ere teet overmaade med Blomster. Rugen seer ogsaa godt ud endnu, mod hvad den mange andre Gange har seet; men de mindre Straae lide allerede af Tørre, og den turde let vorde tynde, hvis Regnen ikke kommer snart.

Her var en almindelig Forventning om Regn i Løverdags, den 2 Maii, fordi vi den Dag havde Nymaaned, og Maanen var i Perigæum. Men destoværre! der kom Ingen.

(130) En Skolelærer er nu ogsaa bleven Veirprophet, ifølge den Hemp. Avis, han boer i det Slesvigste. Efter hans Spaadom faae vi en tør Sommer. Isbjergene frygter han ogsaa for, at de skulle indgribe forstyrrende, han gaaer ellers temlig ind i Veirets Specialia.

En Forbedring ved Quadranten har jeg faaet i Stand idet P.O. har gjort mig en Opstander af den Beskaffenhed, at den kan dreies i Foden, istedetfor at jeg forud maatte dreie Foden. Tillige seer den bedre ud. Nu skal jeg tilveiebringe en Meridian eller Middagslinie, som skal blive temlig nøiagtig, idetmindste paa et Par Minuter nær, dog har jeg mærket, at Solens daglige tiltagende Declination har Indflydelse paa dens Høide i Verticalen om Eftermiddagen sammenlignet med Formiddagen, hvisaarsag man maa udsætte den endelige Bestemmelse af denne Linie til Solhvervet.

Idag - 7/5 40 - i morgenstunden, falot en lille milu Regn, der dæmpede Støvet noget. Luften er deroven paa meget varm, den blaa Dunst gjør den heel ugjennemsigtig. Slaaer den ikke om til Regn, men afklarar uden denne, have vi endnu en 14 Dags Tørre at gennemgaae. Veirglasse var dog imorges betydeligt faldet, endog til "Foranderligt". Endnu 8/5, uagtet Udseende dertil iaftes, er ingen Regn kommet, saa jeg frygter Foraarstørren fortsættes.

En Cancelliresolution, angaaende Rasmus Høirups Datters Confirmation, hvilken ikke kan bevilliges, vilde Sognefogden ikke bekendtgjøre for Supplicanten, men remitterede den tilbage, til Præsten, som Noget der vedkommer Skolevæsenet.

Ved Middag begyndte en jevn smaaregn den 8 Maii, og vedblev hele Eftermiddagen, saa Jorden bliver nu godt vædet, og et fordeelagtigt Aar ligner det til.

Idag den 9/5 40 kom Broder R. herop, og var her til den 10^d om Eftermiddagen, da jeg igjen fulgte ham til Græm. Lykke, hvorfra han tog hjem med Retourvognen. Anne har været hos ham i Vinter for at lære at sye hos Jomfr. Plambeck. Vi sendte ham 2 Tønder Rug og 1 Tdr. Malt ved Juletid, endnu skulde han have 1 Tønd. Rug og 2 Skp. Malt, og dermed sagde han, at han vilde lade sig nøie. Jomfruen skulde saa ogsaa betales. Han klager stærkt, at han ikke kan komme ud med sine Indtægter. Sidste Aar skal han endog have tilsat 60 Rld. af sin lille Kapital. Med J. og - er han ikke egentlig tilfreds. Knudsen overdriver J. Roes, gjør ham sløv for videre Udvikling og Fremadstræben, og de ere blegge mod den Gamle. Vi var enige i, at denne ikke var, saaledes som han burde; men det vare de ikke heller mod ham, de glemte hans høie Alder, hang sig til hans Ord, der ere blot som ortest et Mundveir, og seer ikke paa hans hele Forhold.

(132) Igaar og idag er det blevet koldt og vindigt, Frugttræerne tage nok Skade; de ere teede herligt.

I Avisen findes nu egentlig Intet, der er værd at holde den for. Især er Hemp. Avis indholdløs. Et elendigere Spytslikkerie er neppe tænkeligt. Den Asyl Stank der omtales i Dagsavisen er erbarmelig. - R. fortalte ogsaa paa sin omtalte Nærværelse Lidt om Pr. Inspicering i Middelf. Han forlangte egentlig Intet; men i Borgerskolen maatte de regne Hovedregning. Han har ingen af Faderens Dyder, eineller hans Forstand, skal være meget udannet, og hans hele Tragten bestaaer i Jav og Fjas. Underligt er det ikke, at Patroterne ønske en Constitution til større Betryggelse for Fremtiden, end en slig Personlighed.

En Anmeldelse af Prof. Bugges Bog om Skolevæsenet findes i Fædrelandet N° 141, hvilken Anm. giver Forf. et høit hæderligt Vidnesbyrd om sin Dygtighed, samt om Maaden hvorpaa man behandler sit Stof. Underviisningsvæsenet skal, ligesom flere intelligente Ting, være bedst ordnet og udviklet i Tydskland. Det synes som Skolevæsenet forstaaer en Omgjørelse. Saavel i Væsen som i Form, saavel i Destyrelse som Underviisningsgjenstande. Man kan være tilfreds med Bugges Anskuelser af Skolevæsenet, saavel som med hans Vurdering af Lærernes Vigtighed og Lønning. Jeg begyndte at læse for ham,

medens Jeg var der i Byen. Han er den yngste af alle Biskoppens Børn, omtrent 38 Aar. Hans Navn er Frederich Molke.

(133) Idag den 12 Maii 1840 hørte jeg Natergalen første Gang. Vi have nu i nogle Dage havt en slæm Kulde ovenpaa de varme og smukke Dage vi have havt i det næst Foregaaende; men iaften tegner det bedre. Min Havre synes ikke at ville komme op, jeg er bange for, at den skal være Ladbrændt, thi Vieds Korn kom vistnok maadeligt i Huus. -

Samme Kulde og Vind - en halv Storm - vedbliver endnu den 13/5, og det teer sig igjen maadelig Kulden vedblive tillige med Stormen endnu om Morgen den 14/5 - Natten til den 15 Maii faldt lidt Regn, og Kulden er desaaarsag idag formindsket godt, uden at man kan sige det er varmt. De canadiske Popler, hvorom jeg har skrevet de foregaaende Aar, begynde i disse Dage at vise deres zitrongule Blade. 16/5 om Morgen regnede det ligeledes lidt, Vinden er lagt sig, og det er et godt Grødesveir.

Paa Præstens Anmodning afgav jeg over Mogens Hansen følgende Erklæring:

"Det har sin Vanskelighed, at afgive Erklæring over Personen, "M.H.s., der er under Tiltale, heraf Sognet; deels fordi der hos "Sogneboerne, naar man udspørger dem, stedse indflyder nogen Uvil-

(134) "lie mod ham med i deres Yttringer om ham, paa Grund af, at han "som en frisk og arbejdsdygtig Karl henlægger sig til Last paa "Communen, og man følgelig ikke faaer det Rette og Sande ud; deels "fordi sidste Halvdeel af hans Liv, da han forlod den lovlige Vei "til Ernærelse, og hengav sig til Omdreven og Løsgjængerie, er "tilbragt i Sjælland og Khvn, saa man Intet kjender dertil. Men "ikke destomindre tør man anføre saameget som vist, at han har "nydt en maadelig Opdragelse, blev kun ringe oplyst i Christen- "dommen og Børnelærdommen, havde liden medfødt Moralskfølelse, og "der viiste sig, saavel i hans Skolegang, som senere medens han "var her i Sognet, Hang og Tilbøielighed hos ham, til Uorden og "Raahed.

"For iøvrigt tiltræder jeg Hr. Birkedom. Jeppesens Mening, at han "er pjanket, af indskrænkede Sjæleevner, og at der findes kjende- "lig Svækkelse i Forstanden hos ham".

Foruden Foranførte Erklæring om M. H.sen, hvorom jeg troer, at den kommer Sandheden temlig nær, har jeg endmere lovet, at besvare følgende Spørgsmaal fra Provsten: 1) Besøges Kirken flittig, ogsaa af Ungdommen? 2) Drives flere Slags Markarbejder, og hvilke under Gudstjenesten, 3) Er det stille i Møllerne, Smedierne eller Værk-

(135) stederne, 4) Forrettes Hoveri og hvad Slags under Gudstjenesten?

5) Er det Skik at Gaardmændene kjøre Tørv, Høe, Korn etc, for Huusmændene medens Andagten holdes i Kirken? 6) Er der nogensinde klaget i visse Stykker til den vedselige Zvrigned, eller mulcteret for Helligdagsbrøde? 7) Er Søndagens Vanhelligelse i det sidste Decennium tiltaget eller aftaget?

17/5 40

Idag modtog jeg den meget ubehagelige Underretning, at tvende Skjøder, som jeg havde skrevet for Jørg. Møller og Jacob Olesens Enke, bleve afviiste paa Montoret, fordi Papiret var for lavt. Det ene var skrevet paa et Stk stemp. Pap. til 1400, det andet til 1800 Rld; men desuden var der betinget Aftægt for Livstid til hver af Sælgerne, hvorfor Aftægtsbreve vare udstedte, det ene paa et Stk til 500 og det andet til 600 Rld, hvilke bør regnes med til Kjøbesummen.

En synderlig tiltagen Myndighed gjøres her gjeldende. Hvem skulde troe, at Enhver ikke kan sælge sin Eiendom for hvad han vil, for hvad Parterne ere blevne enige om, at en Fader eller Moder, ikke maae give en Søn godtkjøb. At disse skulle tage mere for den blot fordi den Kongl. Kasse kan faae større Indtægt, eller Embedsgebyrterne kunne blive større. Det værste herved er endda, at her paa denne Maade bliver ingen Grændser, og Ingen veed, om hans udstedte Skjøde vil blive antaget eller ikke. Protokolsekretæren sætter Priis paa de afhænde Eiendomme, og en uhyre Mark ligger aaben for Chicane, Drilleri og alskens Undertrykkelse. En Absurditet og Latterlighed indtræde, Ole Jensen skal betale Penge til sig selv, give sig selv Qvittering og Arkald. Naar han erklærer, at hans Fødrenearv er ham betalt, at han ikke har sin Moder mere i denne Henseende at fordrø, om han nu i denne Opgjørelse var eftergivende, viiste sig human og sønlig, og lagte for Dagen, at der var noget dyrebarere og af større Værd end Rigsbanksedler, hvad kommer det Andre ved, og om hun nu igjen, naar Gaardhandlen afsluttes, finder sig tilbøielig til at give ham godtkjøb, og ikke vil sætte ham i Besværlighed, eftersom han desuden skal bære hendes Aldersoms Svagneder og Byrder, hvorfor maa han ikke det?

18/5 40

Kom J. fra Ørsted, og reiste den 19 Maii. Han fortalte en heel Deel om Past. Sørensens og Degnen Jochumsens Proces. At Præsten er gjerrig, og Degnen forfængelig, vedbliver han at paastaae. Hver Torsdag ere de i Provsteretten med hverandre. Stevnet for Fode af Beboerne, og have begge en alm. Indignation mod sig. Sørensens Kone skal ellers være den, som animere ham, sorstaaer at tirre ham

til Modstand og Ufredssommelighed. Beboerne skal dog holde med Jochumsen mere end med Præsten. Konen er ellers rav jysk, uhøflig, og den som er Skyld i den hele ulykkelige Allarm.

(137)

21/5 40

Under 19de d. M. svarede Fuldm. Hansen mig paa min Skrivelse til ham om de ommeldte afviiste Skjøder. I det Væsentlige ere disse Document rigtige, kun Aftægsbrevne burde have været foreviiste til ligemed Skjøderne, hvilket de ikke bleve. Men dette indrømmer Hr. H. alligevel ikke, han fremsætter sine eensidige Anskuelser, hvorved og hvorefter Afgiften saavel til den Kongl. Kasse som til Contoret kunne fornøies. Men Kjøber og Sælger have for disse Kassers Skyld ikke nødig at glemme deres egne Interesser, hvor de kunne stille deres Sag saaledes, at de derved formaae at omgaae eller undgaae disse Afgifter til dem, der er det endog en Pligt mod dem selv at gjøre det, thi det Uundgaaelige skulle de ud med, og bemeldte Kasser ere bundløse. Ellers er Hr Hansens Brev ligesaa unøfligt som ugrundet, om ikke directe saa indirecte, thi ligefrem har han intet sagt, underskriver sig: "forbunden og hengiven", men han taler dog om Lommeprokuratorer, Skolemestere, m.v. og Karret har meddeelt Stoffet sine Egenskaber. Enten har mange af de Herrer Jurister ingen Forstand, Humanitet og Christensind omtales ikke, eller de troe, at Andre ingen have, og derfor kunne de forevrøvlø dem, hvad de finde for godt; thi de Raad han endelig giver

(138) mig ere eet og samme, som jeg i min Skrivelse ledte hans Opmærksomhed henpaa. Hans Argument, at en Eiendom skal sælges med sine Byrder, d.e. Pantegjeld, er ikke vægtigt; thi denne Gjeld er ikke prepetueret Byrde, ei heller af dem, som skulle følge Eiendommen. Hvorvidt det er Øvrighedens Sag, at en afhændet Gaard bliver ubehæftet, det veed jeg ikke; men troer ikke at det kommer den ved, naar Kjøberen vil modtage den behæftet, og har indrettet sin Accord og Kjøbesumme derefter. Øvrigheden kan gjøre sin Paategning paa Skjødet om Behæftelse anføre sin Regning for Samme, og ladet det Øvrige være Parternes Sag, hvis Consulenter og Formyndere de ikke ere. Men Herskermagten maa være sød, og Vanen er bleven hos Mange til Natur, og Forhærdelse. Lovens Haandhævere gjøre sig ikke sjældent til Lovens Fortolkere, ja øve dette paa en Maade, at man seer, de troe at staae lige med om ikke over Lovgiverne selv. Den Uvillie og Misnøie, som ved saadant Forhold vækkes, hvormed Slige omgive sig, agtede for Intet, blot de kunne undertrykke, kue og være frygtet.

22/5 40

Igaar regnede det hele Dagen fra N.V., hvorved Jorden blev vel blødt; men der var tillige en stærk Blæst og Kulde, saa de ualminnelige teede Frugttræer vist toge Skade. Og idag stormer det igjen, men er Tørveir, og Solskin.

- (139) Igaar købte J. Skomag. Hvidkaalsplanter, 200, til os i Assens, 4^{pr} 100. Hen under Aften skulle de sættes. Synderligt og ubegribeligt er det, at i Haven her, vil i Aar ingen Kaalplanter groe. Jeg har saaet 2 Gange grønne. Men de staae, komme ikke længere een Dag end den Anden.

23/5 40 idag havde vi Skriftemaal, hvortil jeg sang, som sædvanligt, men forkjølet i betydelig Grad, var det kun lavt. Men det værste er det, at imorgen, da her er betydelig stor Alterg., 140; skal jeg synge ene, Marius følger med til Hindsgauls Have, hvilken Fornøielse jeg ikke gjerne vil nægte ham.

26/5 40

- Spændingen bliver større, og Knuden strammes, m. og m. i Khvn. Den ansvarlige Redacteur af "Fædrelandet" Overretsprocuratoren, Christensen, spiller for Tiden høit Spil, som det synes er han Hovedmanden i de Bevægelser, der fo Øieblikket eksisterer. Han er nu sat under Tiltale for sin Tale eller Yttringer i Trykkefrihedsselskabet, hvilke angik til deels Kronprintsens, og en proponeret Adresse til Stænderne, m.v. Tvende yngre Mænd, Monrad og Barfod, begynde at gjøre sig bekjendte, og at blive bemærket, blandt de Liberale, eller som man ogsaa kalder dem - Radicale. Jeg har den
- (140) Formening, hvorvel neppe Nogen deler den med mig, at det er Demonstrationer for Størstedelen, og Kongen seer det ikke ugjerne, for at have Motiver til Forandringen, han foretager i Constitutionen. 2 andre Blade, den berlingske Tdr. og Dagen, have modsatte Tendenser, beskrive allerede Oprørets Rædsler, og selv den stak. Hemp. Avis, der har saa travlt med at publicere Kongehuset mindste Ubetydeligheder, levere nu Træk af den franske Revolution. Men hermed har det ingen Nød. Det danske Folk revolterer ikke, dertil er det altfor ligegyldigt, phlegmatisk og uoplyst.

Endelig har man idag - 28/5 40 - faaet smukt Veir, skjøndt det har frossent Noget i Nat. Igaar var jeg paa Bill. Gr for at bestille Vognen til at kjøre Gjødning til paa Mandag 1/6. P. Madsen tilbød sig selv, at han vilde kjøre. Siden var jeg omme hos P. Sv., der ligeledes tilbød sin Hjælp; og vi bleve enige om, at han engang vilde eller skulde kjøre hen til Ørsted, fordi at han da kunde finde Leilighed til at høre J.

Idagsavisen har betænkelige Beretninger fra Khvn. om de Opløb, som den 22 og 23 d. M. der have fundet Sted. Folkestemlen blev (141) ved fysisk Magt dreven fra hinanden Kl. 12 om Natten. Procurator Christensen er for Øieblikket Hovedmanden for det liberale Parti, udsætter sig meget, og Gud veed hvad Enden vil blive. Thi et langt Angreb, og ret godt skrevet, findes ligeledes i de idag ankomne Aviser, paa den, som den i samme kaldes, - hensynsløse Presse -. Muligt gaaer den ogsaa forvidt, thi skaanselløs er den, og det burde dog kun være gennem Reformen, og ikke Revolutionen, disse Refor- matorer ville føre Staten Maalet imøde.

Men uklogt er Modpartiets Forhold, hvorfor turrer og trosser det, hvorf. viser det ikke, at det har erkjendt Landets Tarv, Ind- skærnkninger og Besparelser, og idetmindste for Øieblikket giver Patrioterne Haab om, at Fremtiden skal blive anderledes i denne Henseende, end den Forbigangne? Ludevig den XIVs Rulle, endog i Miniatur, egner sig ikke for den nærværende Tid i Dmk.

3/6 40

Igaar fik vi en god Regn, et Tordenveir trak herop over Egnen, ved hvilken Leilighed det Regnede dygtigt. Vi vare alle gaaede til (142) Præstegd., for at marscher til den nye Skole hvor der skulde drikkes Thee, og derefter gaae til Præstens Skov for at spacere. Men Regnen hindrede at vi komme ei længere end til Præstegd. - Den 1 Junii kjørtes Gjødningen ud, og idag skulde jeg saae Boghvede, bareste Veiret i Eftermiddag vil tillade det.

4/6 var jeg i Middf. for at tale med Fuldm. Hansen de afviste Skjøder angaaende; han fandt sig da endelig i, at de læses ligesom de ere, blot nogle Summer udslukkes først, som staaer hæftede paa Gaardene. Han var nu meget høflig, indvendte ikke Andet, end noget Almindeligt, der let lod sig afvise; især at Kjøbesummen skulde opnaae den tinglæste Gjeld, at den kongl. Kasse ikke maatte for- nærmes, m.M.

-11/6 40-

Iaftes var jeg i Præstegd. for at besøge Præsten i sin Sygdom; han var egentlig ikke syg, men mat og havde Ømhed i Lænderne. Han snakkede om Alt, er i Forlegenhed for Penge, vilde jeg skulde tale med L. Poulsen om at laane ham 200 Rld, som denne faaer hos Sogner. N. H.s. Men herfor undskyldte jeg mig raadte Pr. at lade L. Pouls. opkalde til sig. Lars Jørg. besøgte jeg ogsaa ved samme Leilighed. (143) Den 11 Junii fik vi om Morgen en lille svag Regn, men som var utilstræk. til at virke noget.

Skolepatronen H. J. fortalte i Harr. Mølle, at Fjellerup Skolen

nu skal reglementeres; hvilket er en gedigen Løgn, alene sigtende til at opirre Sognet mod Skolevæsenet, mig og Marius. Siden kan han igjen fortælle, at det er ved Præstens og hans kloge Forhold, at det blev fri for disse Bekostning. Saa intrigante er Vedkommende i vore Dage! -

12/6 40

I den Hømp. Avis N° 109, 9de Junii 1840, findes atter et Angreb, eller rettere en Prædiken, paa og for den liberale Presse. Samme tilskriver denne Presse Uroligheden og Bevægelserne, som for Tiden finde Sted i Khvn. Det hele Product røber en meget indskr. Forfatter; en Landsbypræst fra det f. Aarn. Spørgsmaalene, som han vil, at de liberale Forfattere skulle gjøre sig selv, førend de gave deres Manuskript til Pressen: "Kan Du forsvare det for din unildede og ubestukne Samvittighed i din sidste Time?" m F. af samme Slags, kunne endnu med større Føie gjøres den stakkels Forf. selv: Kan Du forsvare det for din uhildede etc. at svække og modarbejde de liberale Forf. Bestræbelser, at Folket kan blive bedre regjeret end hidtil, at alvorlige Bespærelser maatte blive indførte, at (144) man kunde faae en Garanti for, at Regjeringen ikke skulde belaste Staten med endnu større Gjæld, og endelig styre den i Afgrunden, paa hvis Rand den har bragt den. Eller kunne de liberale Forfattere forsvare at tie til det, som i denne Henseende finder Sted, kunne de ikke finde sig opfordrede af deres Samvittighed til at anvende de Talenter, hvormed de ere begavede, til det tilbagetrængte, undertrykte Folks Forsvar, et Folk, som hidtil taus og ligende har maattet bære svar Byrde, som blev det paalagte, hvis Kaar med Hensyn paa de Regjerende var lidt forskjællig fra Lastdyrets, en Hol- lændaribesætning, etc. "hvis Ost og Smør de have Lov at tage"? Men vil man inuvende: det er kun Maaden og Tonen, hvorpaa Sagen fremsættes, ikke denne selv; men saa er det Mere de Regjerende selv, der hverken ville give alvorlige Tegn til, at de have forstaaet Statens Tarv, eller deres Tid, end de liberale Forfattere, som fremkalder Urolighederne. Disse Forf. have, forsaavidt hidtil, vil- lige erkjendte og omtalt hvert Skridt mod det Bedre, hvilket Re- gjeringen har gjort; og der ere ingen Tvivl om, at de vilde komme den imøde, blive dens meest hengivne Tilhængere, hvis den kun rede- lig lod sig forstaae, at den vilde Folkets Gavn og Hæder.

Saa bebrejder bemeldte Forf. ogsaa den liberale Presse, at den ikke blot vil erhverve sig Folkegunst, men ogsaa - Penge; men for- tjener dette Formaal egentlig Bebreidelse? Skal det være mere Moralsk (1-5) at ville erhverve sig Hofgunst - og Titler? Pengene komme da af sig selv. Man maa beklage den Magt Tilvænnelsen Tid og Tankeløshed har

over Menneskene! Folket er dog den svagere Part, den hidtil for-
urettede Deel, der endnu ikke ret kjender sin egen Fordeel, sine
egne Interesser, hvo skulde troe, at Nogen kunde blive saa ucari-
stelig, at han vil ansee det for en Feil at holde med det? -
Kun altfor Mange smigrer, logrer, kryber for Magten og de Regje-
rende, ere blinde og villieløse Redskaber i dens Hænder, slikker
Støvet den har traadt paa, for at kunne kue, imponere, og byde
over de Ringere, og upaataalt sue deres Marv. Et N^o af "Fædrelandet"
er atter - efter samme Avis - lagt under Beslag.

Idag den 12 Junii kom Snedker Holm for at gjøre os et Skatol.
Jeg vidste ikke Andet, end det skulde være med Opsats, indtil jeg
hører nu at det blot bliver Underskatol. Om Aftenen var jeg hos
J. Njelsen for at købe Planker til bemeldte Opsats, han gav mig
Haab om at erholde dem. Han fortællede at H. J. havde berettet,
at Skolen skulde reglementeres i Aar. Sandheden skal være, at
Sognet har faaet Svar paa en Ansøgning, indgivet om, at vorde fri-
tagen fra Fjellerup Skolens Reglementering, hvilket er afslaaet,
og 1 8' pr. Tønuekr. skulde aarlig opkræves til den. Præsten har,
(146) paa Mariusses Spørgsm, bekræftet, at det er saaledes. Altsaa ikke
anderledes end tilforn. Sognet erholdt paa denne Betingelse Frihed
til at bygge end mindre Skole. Men nu fremstilles Sagen saaledes,
som om den kom fra mig, eller at jeg er Anstifter af den, og paa-
fører Sognet denne Bekostning.

14/6 40

Idag venter vi Farb. R med Familie og Jacob kommer. Alle fra Ørsted.
Flere Gange har jeg seet efter dem. Men endnu, Kl. 5, ere de ikke
arriverede. Idag prædikede jeg for Præsten, ligesom 1 og 2 Pintse-
dag, fordi han er daarlig; han er alligevel med i Kirken. I disse
Dage have vi lukket i Haven og hyppet Kartofflerne.

15/6 40

Idag læser man i Avisen "at Kongen af Preussen er død"; samt at
det danske og tyske Cancellie have faaet Ordre, at udarbejde Ud-
kast til en Forordn. "om almindelig Værnepligt" Hemp. Avisis ved-
bliver at dolere over den liberale Presse. I dens Tillægsblad
meddeler den for Tiden Momenter af den franske Revolution. Her
giver den Liberalismen et Stik i Bugen, med sin aristokratiske
Harpun, efter et Andet, dog saaledes, at den ingen Kamp vil ind-
lade sig i med denne, og skulde bemeldte Liberalisme træde seirende
ud af Striden, kunde denne elendige Avis ogsaa opviser Steder, hvor
den har fremmet dens Sag.

Bemeldte 14 Junii betalte jeg Præsten 1 Rld her i Stuen for
M og mig til Læseselskabet, hvilken han igjen skulde levere Provsten

Iaftes var jeg hos P. Sv., hvor jeg saa hans Korn, Humle og Hauge; altsammen fortreffeligt. H.J. og J.M. vare efter hans Fortælling i Løverdags Eftermidd. i Lykkegaard, netop medens Ole Jensen var der for at srikke Ja, med Datteren, og deres Hensigt var at faae Mændene samlede og forenede til at indgive en Ansøgn. om at blive fri for at reglementere Fjellerup Skolen. Enten havde de reent misforstaaet Resolutionen, som de erholdte, eller H.J. vilde alene drille O. Jensen, og forstyrre hans Giftemaal; hvilket var P. Sv. Mening. - P. Sv. forlangte ogsaa af mig at skrive en Adresse til Hansen paa Kr. Gd angaaende, at det maatte blive den ene Nabo eller anden tilladt af faae Vei indover hans Jord, med Skadesløsholdelse, paa samme Maade, som det er tilladt at faae Vanøet indgravet over en Andens Jord. Fremgangsmaaden ved et saadant Tilfælde vilde han skulde bestemmes saaledes, som omtalt er ved Vandets Afgravning; men Skadesløsholdelsen kunde ellers ogsaa overlades til Vedkommende Parter, uvillige Mænd eller Landvæsenscommissairerne. - M. var ligeledes hos H.J. iaftes, hvor ommeidte Sag om Skolens

- (148) Reglementation var under Omtale, og denne yttrede, at det var syndeligt, at dette just skulde komme paa Bane i Vinter. Om Aftenen taalte jeg paa Gaden med H.J.. Bemeidte Reglementering blev ogsaa berørt; men da var han meget flink.

Provst Seidelin var her idag - 17 Junii - paa Kirkesyn ved hvilken Leilighed jeg betalte ham 10 Rld., mit sidste Afdrag paa de 50 Rbdl. laante af Hjelpekassen. Han hilste mig fra Jacob, sagde: han var det ganske voxen, og tilskrev sig, at han blev constitueret i Barløse. Muurmesteren hilste mig ligeledes fra ham, indrømmede at det gik godt, bare han tog sig i Agt for Jochumsen, der allerede taler om, at J. har givet en urigtig Erklæring paa et Document. Præsten kom kjørende herop, hvilket ingen af Pr. have gjort tilforn, enten for at forhindre mig i at tale ene med Provsten, eller af særdeles Høflighed mod ham, maaskee begge Dele. Om Aftenen gik jeg til Præstegd. med et lille Brev fra min Br. betræffende et Laan han skulde have gjort til Præsten hos S. Rammeskou, men det lykkedes ikke. Præsten var vel fornøiet med Provsten, som ved denne Leilighed sagde: at han kom her ikke iaar paa Visitats; men derimod var det Biskoppen Tilfald. - Efter Præstens Mening og Beretning

- (149) skal der være større Urolighed i Khv. end Bladene berøre. Kongens Kudsk skal være nedreven af Bukken, Caricaturer opslaaet, hvor en Stud kronet, og Raaben været nøist Uerbødige. - Idag i Middagsstunden fik vi atter en god Regn, og Veiret om Eftermiddagen var tem. mildt. Men Boghveden trykker sig og Græsset truer ikke saa lidt, ellers er den kommet godt op.

Mellem 5 og 6 om Morgenen tordnede det her ligeover, faldt nogle store Hagl, og lidt Regn, men ingenlunde som ellers ved Torden. Om Formidd. derpaa var det temmeligt mildt og varmt. Farb. R. har skrevet til Marius om at søge Friskolen i Middft, der vil blive vacant, og tenderer at Jens skulde hertil Fjellerup igjen. Forhaabentligt skeer det ikke, thi M. er endnu for ung, samme kan gjelde om Jens; og 200 Rld i Middf er eineller stort bedre end 100 Rld i Fjelsted, især naar hertil regnes Ubenageligheden af, at være pligtig til at undervise alle Byens fattige Børn, og at være udsatte for de pøbelagtige Forældres Grovheder. Men M. har Uro i sine Been, i Veile holdt han ikke længere ud end $\frac{1}{2}$ Aar, var saa higende efter at komme derfra $\wedge$, at han endog op-

(150) sagte sin Plads der, førend han var vis paa at faae denne her i Sognet, og i de $1\frac{1}{2}$ Aar han har været her, har samme Uro efter Forflyttelse hvilet over ham $\wedge$. Det norske Element i ham, en høi Grad af Egoisme, som ogsaa gjerne kan være forstærket ved det Danske, fremkalder og foraarsager denne Higen efter Andet end hvad man har. Villien til at gjøre Noget for Forældre og Sødskende, endog med Opofrelse, eller til at erkjende og paaskjønne, hvad de ofte med Bekymring og Sorg have gjort for os, er en Dyd, som i vore Dage falder mere sjældent end forhen.

Siges dette i Betragtning af Ms Forhold???)

Bemeldte 18 Junii opserverede jeg Solens Høide om Formiddagen 3 Gange nøiatigt, for derved at bestemme Middagslinien, eller at finde det sande Nordpunkt i Horizonten; min Hensigt er nu at opservere den ligesaamange Gange i Eftermidd., eller nøiatigt at passe paa, naar den faaer samme Høide paa Eftermiddagshimmelen, som den havde paa Formiddagsh. og da jeg nu har mærket Skyggens Sted hvergang paa Solskiven, saa vil, naar denne ved de tilsvarende Høider, igjen afsættes, Middagslininen derefter kunne bestemmes. Thi disse Correspondernehøider staae lige langt fra denne Linie.

Folkefesten for Ständerinstitutionens Givelse, den 28 Maii, vedbliver at vedligeholde sin Anseelse. Dog synes nogen Forstemmelse iaar at finde Sted ved de foranstaltede Festmaaltider, som man læ-

(151) ser om i Aviserne. Men den meest frie og dristigste Skaal som man ved disse Leiligheder have proponeret er vistnok den, som Balth. Christensen tilbød i den Khv. Læseforening bemeldte Dag for et: "Reformministerium", hvorved Ønsket udtaltes, at Ministerne Stemmann, Molkterne og Mösting vilde udtræde af Regjeringen. Sandt er det at Stemmann strax bragte det aristocratiske Element Overvægten

Margin-tilføjelser: $\wedge$ der løi Du

(vistnok af en senere læser)

$\wedge$ Om det forholdt sig anderledes, var det til hans Vanære og ikke til hans Roes.

$\times$ indføjet i teksten

forenede sig med Hierarchiet, modvirkede Folkeoplysningen, og fradrog Skolevæsenet flere af dets tarvelige Indtægter, f.E. den 1½ pr Tønde tiendepligtigt Hkr; bestemte den urimelige ubillige og uretfærdige Skolelærerbolig. Indskrænkede Underviisningsgjenstandene paa Seminarierne, som hellere trængte til at udvides, kort viiste sig i Et og Alt, som en Modstander af alt det Folkelige, Almeenvel - Liberalismen.

Adresse

19/6 40 Da det hændes ofte, at En eller Anden gjerne købte sig en Skovparcel, et Tørvemaal, eller en Jordlod af en tilgrændsende Byes og Sogns ^{Jorder} Eiendom, som ligger ham beleiligt og nærved, naar han kunde faae Vei til Samme indover en mellemliggende Lod; men da dette i Almindelighed er umuligt at opnaae hos oen vedkommende Eier, ihvormeget man end byder ham, og ihvorliden end Skaden kunde (152) være ham, hvorved baade Sælgeren og Kjøberen taber: saa er det undertegnedes og Fleres Overbeviisning, at det vilde være gavnligt, om det ved Lov kunde blive bestemt, at en slig Eier skulde være pligtig til, at udlægge Vei for Kjøberne ^{over sin Jord} imod at erholde fuldkommen Skadesløsholdelse. Man indseer ikke, hvorfor en saadan Eier ikke ligesaavel kunde tvinges til at taale en Vei lagt ind over sin Jord mod Skadesløsholdelse, som til at taale, at Vandet indgraves derover, og det saameget mindre, som det kan være en Kjøber ligesaa nødvendigt, og endnu mere, at kunne forene en saadan Parcel med sin Bopæl, som at faae Vandet afgravet fra sin Mark indover anden Mands Jorder, hvilket han kan komme til at taale ifølge Forordn. af 25 Jan 1790, § 2.

Hvorvidt nu en saadan Sags Afgjørelse i Et og Alt kunde forholdes ligesom ved Vandets Afgravning, eller om den maaskee kunde simplificeres og forandres derhen, at naar Jorderne hvorover Veien blev lagt vare boniterede, og ikke havde særegent Værdi for Eieren, da kunde det medgaaende Areal beregnes, og en 2 a 3 dobbelt Værdi bestemmes, som Reqvirenten havde at udrede, eller forrente til Eieren eller Eierne, derover vove vi egentligt ikke at foreslaae Noget, ligesom vi ogsaa ansee dette for overflødigt, naar den vorder drøftet af saamange kyndige Mænd.

(153) Vi ønske Dem af ganske Hjerter Sundhed og Kraft, Mod og Lykke, Fastned og Resignation til at vedblive Deres kaarede Vei i den begyndte Retning, til Misbrugs Afskaffelse, og de Laves og Ringes Forsvar! Vel skjønner Mængden ikke derpaa, thi dertil ere de endnu ikke oplyste nok; men Mange følge Dem dog i Stilhed med deres Tanker, takke Dem og glæde sig ved Deres Gjerning. -

20/6 40 kom nogle af Sognemændene med det første Tømmer til Skolen, 6 Bjelker 9 Spænder, Fjellene kjørte de til P. Jeppesen. Det blæser idag en orkanagtig Storm med enkelte Byger. En Præst Winther fra Lolland, som har været i Besøg i Præstegd, og som var Præstens Consulent medens han var sammesteds, kjørte herforbi med Præstens Befordring til Middelf. Formodentligt havde overveiet, at Mehl faaer Prstgd i Forpagtning; thi dette er Madammens og hans Hensigt at opnaae dette. Præsten er ellers slemt i Forlegenned for Penge i denne Termin, i Førstningen vilde han laane 500 Rld, vedblev at praie mig om at skaffe ham dem, nu vil han nøies med 20 Rld men det er betænkeligt at raade Nogen til at laane ham.

Jeg begynder at frygte for Rugen, Kulden skader den vistnok i (154) Blomstringen eller Dreien, som man kalder det. Thi det er en bidende kold Norvest.

Dhrr Petersen og Syberg kom kjørende herop idag for at besøge mig.

Præsten gruer betydelig for Uroligheden i Khvn, han mener at den udbyrder forinden Kroningen, og at der endog skulde komme fremmede Tropper til Sjælland i de Dage den forrettes. Kongen reiser strax til Holsteen efter Kroningen. Han gik hele Tiden, hedder det, med Hatten i Haanden, da Fregatten løb af Stablen, men alle Andre beholdte deres paa. Meget uøfligt af Vedkommende!

22/6 40 læser man i Bidrag til Tidsst en Toast for Bonden af en Procurator Rasmussen, selv en Bondesøn, hvilken Toast er bleven udbragt paa Langeland. I sin Tale ved denne Leilighed gennemgaaer Proponenten Bondens Kaar i det hele historiske Tidsrum. Fremsetter den danske Bondes Tilstand for Tiden som høist forbedret, hvortil han er aluelles beføiet, naar den sammenholder med den, som den i dens dybeste Fornedrelse var nedsunken til. Men vi finder det dog mangelfuldt i hans Skizze, at Bondestandens tidligere Frihed, Magt og Indflyuelse lades uomtalt. Forøvrigt har hans Tale Sandhedens Præg og er interessant at læse. Om Vornedrettens Oprindelse ere de Lærde uenige, siger han, "Frederich den IV ophævede Vornedretten aluelles, idet han ved Forordn 21 Febr 1702 frigav alle dem, (155) som vare fødte efter hans Tronbestigelse den 25 August 1699. Men da Godsbesidderne ved Forordn. af 22 Febr. 1701 vare paalagt at levere en tjenstdygtig Karl af hver 20 Tdr. Hkr til den da oprettede Milice, hvilken Pligt de ikke kunde opfylde, naar Bønderkarlene ved Udvandring kunde unddrage sig Udskrivning. Godsbesidderne tiltog sig en Ret til, at forbyde Mandskabet at forlade sit Fødested, uden Husbondens Pas og Tilladelse; og denne selvtagne

Ret blev senere ved Christians den VI's Anordninger stadfæstet. Herved opstod et nyt Baand paa Landalmuen, som blev kaldet Stavnsbaandet, og formedelst Misbrug af Magten blev det ligesaa trykkende som Vornedretten, hvorhos det strakte sig over hele Danmark, medens Vornedretten dog kun fandt Sted i enkelte Provindser. Dette Baand vedvarede henved 100 Aar". -

At det er Hr. Rasmussen om at gjøre at faae alle Bondens Fordele opregnet, seer man tydeligt deraf, at han ogsaa anfører: Udskifting, Bestemmelserne af Tiendens Forandring til Korn i Skjeppen, Bestemmelserne om Hegn og Fred, m.M. Thi, at Regjeringen udgiver Love til Bondens Opkomst og Flor, afskaffer Misbrug og skadelige Indretninger, og derved sætter Undersaatterne i Stand til at udrede de mange efterhaanden opkomne Skatter er ligesaa meget i dens (156) egne Interesser som i disse. Flere af de saakaldte Forrettigheder og Fordele, hvilke han vil, at Bon' skal besidde ere søgte, ja dragen frem ved Haarene, f.Ex At i Almindelighed tilkommer en Eier fri Raadighed over sit Gods og Eiendom, men den danske Jorddrot maa dog ikke selv dyrke og drive sine Bøndergaarde m.M. hvilke Indskrænkninger kommer alene Bønderne tilgode. - Hertil bemærkes at Eiendomsretten har mange Grader, uindskrænket er den sjelden i en ved Love ordnet Stat, ikke engang over sit eget Legeme, og Jorddrotten skulde vel have tungt ved at documentere anden Ret til Bøndergodset en Hovretten eller Skik og Brug, og det turde blive det Rigtigste, at dens oprindelige Ret til samme er Ursupration. At Jordd. skulde kunne skaate og valte efter Forgødtbefindende med den Masse af Jorder, som han har faaet under sin Raadighed, og med de mange 1000^{ders} Vee og Vel, der ere nødtvungne til at modtage disse, hvor ugunstigt end Vilkaaret maatte blive, det var et farligt Herredømme, som han neppe vilde modtage om man bød ham det, og derfor er Hr. R. Forudsætning skjev og falsk, vildledende og skadelig.

Endnu idag 23/6 40 er Veiret stormende og bygefuld, ligner mere Efteraarsveir end St. Hans Dags, og min Boghvende taber sig mere og mere, eftersom Græsset tager til, hvilket allerede har stærkt over- (157) haand. Imorgen skulde Læseforeningen samles heri Skolen, hvor jeg tænker at foreslaa den 28 Maii, som Samlingsdag, istedetfor St. Hans Dag. Ialt hvad, som angaaer det Udvortes, Sandserne og Verden, ere vi heri Sagnet forud for de Fleste; men derimod ere vi bagefter i det Aandelige, Oplysning og Intelligents. Vore Marker ere i Almindelighed ringere dyrkede end andre Sognets, og overhoved ere Mandfolkenes Gjerning og Arbeide ringere gjort end Fruentimernes. Thi disse ynde Reenligned inden Dørre, pynte sig net,

fremsetter deres Mad og Bevertning med rosværdig Anstændighed, have Alle Værelser prydede med Blomster, og Lyst og Blomster-
kvarterer uden for Vinduerne. Man seer dem aldrig ledige, og naar de ikke sysle med almindelige Huugjerninger, Madlavning, Reen-
gjørelse o.s.v. da ere de beskjæftigede med at strikke, spinde,
etc. Hvorimod Mandfolkene ere mere magelige, tilbringe en stor
Deel af Tiden med at bakke, stoppe og tænde Pipen, og med at
pleie sig.

25/6 40 tog vi Qvægtiende her i Sogn. hvilken beløb til
15 Rld 3/4 til alle 3 Parter. Jeg fik 2 Rld 1/3 1/4. Fra Ormehøi
var Schierup med. Han er Studiosus theologiae. Han yttrede dog,
hvad man ellers ikke er vant til at høre fra den Kant, at Skolel.
burde ogsaa kunne kjøre; thi den kommand. Slægt beroer paa dem
og deres Virksomhed.

- (158) "Fædrelandet" synes at optage et mere løjligt Sprog, og at blive
mere modereret i sine Fodringer. Selv de ved Maifesten udbragte
Toaster ere mindre ivrige end i forige Aar; dog ere nogle unge
Mænd optraadte i sidste Aar, hvem vi de Foregaaende ikke havde
bemærket, nemlig, Monrad, Barfod, Nis Hansen m.F. som skille sig
vel ved deres Ting, og hvoraf vi kunne haabe det Bedste. - J. Madsens
Karl leverede idag de første Tørv - 2 Læs - hertil Skolen.

Efter et Brev fra Sparre er den gl. Fabrikør Koen i Middf. død
den 21 Junii efter 4 Dages Sygdom. Formodentligt vil dette Døds-
fald bevirke Forandring i Familien derude, maaskee have Trine
udaf sin Tjeneste, Sp. med, for hvilket jeg meget frygter. Gud
hjælpe os, mit Hjerte bliver let bange, thi vi formaae kun Lidt!

- Da mange Skolelærere ikke have erholdt den Kaarsforbedring, som
Stænderne sigtede til i deres indgivne Petition, og flere Steder
har denne endog fremkaldt en Uvillie, et Røre og en Bevægelse i
Beboernes Gemytter, som have være til Skade, uden at de have er-
holdt det Ringeste mere end de havde; saa burde deres Sag vistnok
i denne Anledning igjen andrages i Stænderne, som nu samles den
(159) 20^d Julii næstkommende. At de ærede Commiteer have havt den Hen-
sigt med deres Forslag, at Skolelærerne burde have den bestemte
Forbedring i deres Kaar uden at de derved udlagtes for Had i
Communerne, derom bør man ikke tvivle, saasom det Modsatte var
skjændigt; men ikke destomindre have de dog omgivet den paa Sko-
lelærernes Vei hensatte Blomst med saa mange Torne, og disse ere
ingenlunde formindskede af Cancelliet, at det bliver saare betæn-
keligt for disse Mænd at tilegne sig den. Flere Skolelærere ere
geraadede i Uvenskab og Splid med Sognene, blot fordi de have
villet have den i Pl. tilsagte Forbedring, blandt Andre Skolel.

Twede i Eiby, som maatte forlade Sognet, alene af denne Aarsag, og tidligere har han seet sig nødt til at capitulere med Deboerne, hvorved han maatte afstaae dem, noget af sin anordningsmæssig Lønning. Man seer heraf, hvorlidt disse Sognemænd endnu forstaae deres egne Interesser, hvorliden Pris de sætte paa Folkeoplingen, og hvor umodne de ere til at bestyre deres egne Anliggender. De overveie og betænke ikke, at deres Skolelærers Duelighed og Virksomhed for en meget stor Deel vil komme til at staae i Forhold til det Kaar og den Løn, som de have at byde ham, og (160) de ere ingenlunde berettiget til at fordrø mere af ham, end hvad de give ham Erstatning for. Give de ham kun Lidt, med Karighed og Ulyst, og sætte de endog Torne omkring det, at han med saarede Hænder maa forskaffe sig det, saa kunne de hverken haabe eller fordrø af ham som Pligt, at han skal give i et høiere Forhold, eller med en bedre Villie, end den var, hvormed de ydede ham det. Hvad her siges om Sognebeboerne, de umiddelbare Ydere, gjelder ogsaa om Kongen, Staten, Regjeringen og Foresatte. Hvorvidt disse nu mene, at hans Stand, Kald og Stilling ere af den Beskaffenhed, at den kan være uønsket, at man ikke har nødig at agte paa dens Indflydelse, eller paa Skolelærernes Stemning, derom vil jeg ikke vidre her yttre mig; kun Saameget maa bemærkes, at den tilkommende Slægts Dannelse, Oplysn. Dygtighed til at løse Opgaven Tiden forelægger, for den Allerstørstedeel beroer paa disse ignorerede og uønskede Mænd. -

28/6 40 regnede det atter temmeligt stærkt, og om Formiddagen var det mildt; men om Eftermiddagen er Kulden kommen i Luften igjen. Igaar var jeg til et vakkert lille Bryll i Aalebohuset, hvor det gik fornøieligt til hele Dagen. Ved Leilighed fik jeg et Besøg af (161) lagt i Schydsbjerg. Præsten gjorde Noget idag i Prædiken, som skulde være Bøn for Kongen og Dr., da det netop er deres Kroningsdag; men det faldt mig mævet og bart, ligesom Alt ved saadanne Leiligheder. - I disse bevægede, spændende og urolige Tider, hvor saamange Interesser kjæmpe, hvor Uroligheden er saa stor, og hvori Patrioterne vistnok føle sig forpligtede til at vove Noget, i disse Tider var der Anledning til gribende Bemærkninger.

29/6 40 modtog jeg min til Skolelærerhjelpekassen udstædte Obligation qvitteret fra Hr. Provst Seidelin. Ved hans Nærværelse her den 17 Junii (vide Pag 148) betalte jeg Resten af dens Paalydende, 50 Rld, med 10 Rld. - Ligeledes betalte jeg idag L.Nielsen 50 Rld som jeg laante af ham for et Aarstid siden til Uglebjergsmøder, Renter vilde han L.N ikke have. -

30/6 40 Idag blæser den kolde, i dette Foraar hærskende NV, igjen, og influerer paa den kjælnere Vegetation paa en skadelig Maade. Marius er til Marked i Middelfart kjørende med Ole Hansens. Han fik en 50 Rld. Seddel med for at klarere min Debet til Hr. Kjøbm. Petersen - en 36 Rld. -

(162) Idag den 1/7 skulde Pr. have gaaet til Alters, hvorom han havde underrettet mig, men ikke begjert min Assistance, eineller bedet mig til Maaltidet i Prstgd. saalidt som nogen af Familien. Nu kom der Skrivelse i Aftes, at Pst. Dahl i Brænderup, den kaarede Skriftefader, var bleven syg, og Sagen er desaaarsag udsat til i Morgen. I denne Skrivelse er Invitation til Familien og mig, men min Function ikke begjert - Jeg skal altsaa selv forstaae, at han vil have Sang ved sin Communion, og at erkjendte for Skyldighed ubedet at indstille mig - Præstenøflighed! - 2/7 40 atter erholdt jeg Bud iaftes, at Hr. Pastor Dahls Sygdom vedvarer, og at Altergangen er udsat til videre. Jacob kom hertil, ligeledes iaftes, fra Middft, hvor han har været siden i Søndag; her kan han ikkun blive Naten over, reiser herfra idag. Men han udfører den antagelig Grund for sin Ilen, at hans Forretninger i Barløse og Ørsted ikke tillade længere Fraværelse. Han var dog med i Pstgd, hvortil vi ved en nye Skrivelse fra Madm. bleve inviterede for at hjælpe dem, som hun skriver at spise Stegen, som nu ikke kunde gjemmes længere, og ræd først hjem Kl. 7, om Aftenen. Forp. Vied var der ligeledes med sin Kone, og havde en Madm. Knudsen fra Laaland med. Vi fik dygtig Viin ved Bordet. Præsten var ret fornuftig, politiserede meget, og glædede sig ret derved, at Kroningen skal være godt overstaaet. -

(163) 3/7 40 Endnu vedbliver det at regne, dog med mindre Kulde end tidligere var Tilfældet. Blæsten vedbliver ligeledes, men dog fra Sv. istedetfor, at det eller har været fra Nv. - 4/7 40 blæser og regner det endnu. - 5/7 40 var jeg til Bryll. i Fjellerup, hos H.L.s. eller rettere hos Mads Jørg., hvor det gik meget muntert til. - 6/7 40 læste jeg Aviserne, hvor man seer de Høitideligheder, som i Anledning af Kroningen ere foranstaltede, samt de i Kirkerne holdte Prædikerne i denne Anledning. Hemp. Avisen har altid været et i denne Henseende udmærket Blad, hvilket de loiale Roialister kunne have Interesse i at holde. Den har gennemgaaet alle Stadier i Livet, har haft sin Barndom, Ungdom, Mandom, og nu sin affældige Alderdom.

7/7 40

Endnu idag regner og blæser det. Bognveden heri Løkken staaer i uafgjort Kamp med Græsset. Hvergang der er nogen Varme har hiin

Overmagt, men naar saa Regn og Kulde herske, faar Dette den.-

Provst Seidelin har skrevet Noget om de gl. Danskes Gilder, hvilket han mener var Indretninger til Nationalaandens Vækkelse; ligeledes har han skrevet om Kirkesangens Forbedring.

(164)

8/7 40

Igaar var her Skolecommission, hvor Pr. var meget kaad, havde faaet en ny blank Lapsenkasket, af hvid Farve, som klædte pudserlig. Mellem Mændene er opstaaet Splid, Ped. Møller og Sørren Hansen vare udmeldte til at købe de Brændte Steen, Tømmer, etc, nu have disse kjøbt Steenene i Harr. hos Sørrens Fader, hvilke Flere nu opholder sig over, og vilde de skulde kjøbes paa Grøfteberg. P. Sv. har i denne Anledning været hos Sørren Hansen, der var ikke hjemme, og denne i Selskab med P. M. har igjen været hos P. Sv., hvor de vare gaaet ned for at hagle ham i en skarp Hagle. Men efter P. Sv. egne Ord blev det ikke til Noget, Ingen af dem kom ret til Orde, Bestræbelsen for at opilde sig lykkedes ikke, og de gik resignert hjem.

9/7 40 - Igaar gik Pr og Mdm. tilalters. Imod Formodning, grundet paa Præstens Snak, blev jeg inviteret til Tractementet om Eftermiddagen, hvor Pst. Dahl, Skriftefaderen, med Kone, Datter og en Søn var tilstede. Sidste studerer til d.jur. Examen, der dog skal være ham formeget. -

Ligeledes læses Indholdet af 2 Adresser indgivne af Khvns Borgere, den ene af Repræsentanterne, den anden af endeeel Borgere, (165) nemlig 1145 Deriblandt 28 gjestl. Embedsmænd, 284 civile Embedsmænd, 18 Lærere ved Universitetet og de lærde Skoler, 14 Høiestrets Advocater og andre Sagførere, 22 Officerer af Landetaten, 24 Grosserer, 148 Detailnhandlere, 282 Kunstner Fabriceurer og Haandværkere, 99 andre Næringsdrivende Borgere, 6 Landeieendomsbesiddere, 42 Pensionister, 45 Candidater, 29 Studenter, 98 Andre, saasom practiserende Læger, Handelsfuldmægtige, Magasinforvaltere.- Begge de omtalte Adresser ere sindigen forfattet, og udtaler Folkets Ønsker om en Constitution, men den fra Khv. Repræsent. langt friere og bestemtere, end den fra de her omskrevne, lønnede Embedsmænd. Disse dele mere eller mindre - Monarchens absolute Magt, kunne til Belønning for hvad de selv taale ovenfra, nedtrykke alle Laverestaaende, saameget de Lyste. Derfor ynde de ogsaa iaarindelighed Absolutismen, Censur, og Obscurantisme.

10/7 40 om Morgenen tidlig blev jeg kaldet nedtil P. Sv. Konen var bleven syg. Hun havde Senetrækning, formodlig Efterveerne af en Epilepsie, gennemgaaet om Natten, hvilken de skjuler for mig.

(255)

Birte Lorenza. fr Gjelsted 22 Aar
Kirstine Mari Rasmusd. 25 Aar

Naturen nu i Tiden,
Sin Kreds har fulendt siden.
Ifjor ved denne Tid::
Novemberdag er kommen,
Den samler os tilsammen,
::Omkring Jens Arco Hvid::

Som Offerilden brænder,
Og Bønner vi opsender,
For hans Fremtids Vel::
Han længe, længe leve!
Og om hans Bane svæve!
Vor Jords det bedste Held::

Gud selv vil følge paa den Frommes Sti,
Og give Vandreren sin Fred at eie;
Men han, der iie vil sin Gud foroi,
Maa hurtig segne paa de øde Veie

Han gjør vort Hjerte stærkt og trygt,
Han giver fredigt Mod,
Han har for al vor Sorg og Frygt
En lille Glemselsflod. -

(256)

O I, som hvile i Lykkens Skjød,
Ede daglig Steg og Sukkerbrød;
Hvis Salighed findes i en Gryde,
O Nyder Eders Mad-og gode Ede,
Lad mig i Ro over een Ondskab græde,
Der vil sin Gift paa mine Timer spyde. -

Henrik Georg Clausen blev født den 12 Martii 1759, Canelliet fandt Mishag i den Tale han holdt ved Reformationsfesten 1804, navnlig: den Yttring at "Mænd af udmærket Indflydelse og paa de første Værdighedstrin endog tilsidesætte den udvortes Erbødighed, der skyldes Landets Religion, sjeldent eller aldrig bivaane den offentlige Gudsdyrkelse, bestemme endog den dertil i Lovene fætsatte Tid til ganske anden og modsat Brug og saaledes medens de give Forargelse ved deres Exempel, tillige hindre deres Medborgere i at deeltage i den Andagtøvelse, de selv forsømme." Uveiret, som herved optrak over ham fordeelte han ved sin frimodige og erttertrykkelige Erklæring og Canelliet maatte yde ham Retfærdiggjørelse. -

Bdr til Tidshist 24/4 40

Plac. af 21 Aug. 1822, der tillod at Børn som havde de fornødne Kundsk, efter Skolecomss. Bestemmelse at udskrives af Skolning er tilbagekaldt ved Resolution af 2 Decem- 1840, og Commissionerne ere indskjærpede, Erfaringen har godtgjort, at Børnene almindeligen i det sidste Skoleaar ere meest modtagelige for Belønning med Alvor ville overholde, hvad der, i Henseender til Kundskaber og Færdigheder er foreskrevet som Betingelse for Børnernes Udskrivning. (Hemp. Avis 24 Decem^b 1840)

Det gjør mig ret ondt for de stakkels Folk, hos hvem jeg har
(166) bortsnakket mangen Time. Om Aftenen, da jeg igjen gik derned, var hun bedre. Regnen og Blæsten tager til istedetfor, at de skulde aftage. - Om Eftermiddagen den 11/7 var jeg i Nederballie, og ude at see J. Njelsens Korn, hvilket staaer godt. Han har Spergel tætudenfor, og Brak, længere ude Kartoffler, flere Steder har han søgt efter Mergel, og allerede merglet Noget. Første Motiv til hans Driftigned, og Frafalden fra Slendrinanen, indrømmer han selv at være hans Læsning.

12/7 40 tegner Veiret lidt bedre, kun Sommerveir er det ikke. Iaftets var Pr. Madm. Mehl Jomf. Struch her, og vi drak den Bolle, jeg havde tabt; hvorved der kom lidt Liv i de tørre Forhold. Efter hvad man idag læser i Avisen, gjøre de forskjell. Partier Skridt i Khv, for at samle Underskrifter i de politiske Retninger, der for Øieblikket stræbe at gjøre sig gjeldende der. Prof. Sibern har paastaet: at Borgerrepræsentanterne have gjort sig skyldige i - Anmasselse - Den lønnede Skare - der deier Enevæden med Kongen, vil Absolutismen; men alle de producerende Klasser derimod Democrathiet. - En rusisk Øv.Flaade kryser i Nærheden af Kiel, hvilket giver Politikere Anled. til adskillige Betragtninger.

Under 20 Maii 1840 er udkommet en nye Jagtlov, hvorved alle fore-
(167) gaaende ere hævede, §38, og det hedder i dens Indledning, at den har erholdt saadanne Forandringer, som ere fundne at stemme med de i Tidernes Løb forandrede Forhold; men af dette Slags Forandringer findes kun faae, thi endnu er ingen Sikkerhed hos Jordbrugerne, som ikke eie Jagen, at deres Grøde, Sæd, Korn, m.M. vil komme dem til gode, og at de selv wille høste Frugten af deres Møie, thi Jagteirne kunne gjerne lade Vildet formeres i den Mængde, at det kan fortære og øde det Altsammen. Jagtfornøielserne ere fredede, conserverede, tilligemed Vildet, som er Gjenstanden for dem; men Bondens Korn, hvoraf han skal leve, svare Skatter, etc, ansees blot som et Middel til disse Herrefornøielser, som et underordnet Gode. Efter bemeldte Jagtlov kan jeg erholdte Jagtret paa Skolejorden, hvorimod Ravn og Cronberg ikke tilkomme denne Rettighed, saasom deres Lodder ere udlagte af Fæstejorder, §6. -

14/7 40 idag skal Kongen komme til Odense, hvor han forbliver i nogle Dage, til paa Fredag, da han reiser til Middelf. og kommer her paa Landeveien. Endnu er det koldt i Veiret, man seer næsten aldrig Solen. Skatolet Snedk. Holm gjør her, tilligemed sin Svend, kan blive dyrt nok. Allerede har jeg betalt

Lim 2 a 24	-	"	-	3
Politur,-	2	Rld	1	"
Laase og Beslag	----	3	-	3 -"
Planker til Opsatsen af				
P. Njelsen	-----	3	-	5 -"
R. Rokkedreier for Knappe og Sziler	"	-	3	- 8 -
Anne købte i Middelf for	-	1	-	" - "
Skolelærer Holm købte i Odense 2 Stykker				
Finer, og 1 Laas til 14	"	-	5	14
Arbeidsløn til Snedkeren	-----	12	-	" - " -
Planterne hos J.N.s.	-----	5	-	" - "
$\frac{1}{2}$ Tylt Fyrfjelle	-----	2	-	" - " -
Foruden Kosten	-----	31 Rld.	3	6

I denne Tid læser jeg 3 B. af Oelenschlegers Dige, samt Rises Archiv, begge fra Amtsbibliotheket. Unægteligt har Oe Digterværk, og Gjenstandene ere mangfoldige, hvori han forsøger sig; men enten det ligger i min egen prosaiske Natur, eller i hans Digtning, det veed jeg ikke, men dog forekommer det mig, som om Livet er kun tarveligt der rører sig i dem. R. Archiv vedbliver at vedligeholde sit Værd, sin Interesse og Afsætning. Flere høist interessante Stykker findes i dette Hæfte, April, 1839, især et om Amazonfloden taget af en engelsk Marine-Leutnants Reise nedad denne Flod, hvorefter man seer, at dens tidligere Navn har været, og er endnu i Spanien "Mara non" Ikkehav, thi saaledes sagde een af Opdagerne, da han

(169) smagte, Vandet var fersk. Navnet Amazonen skal den have faaet deraf, at en Reisende, saae en Mængde væbnede Fruentimmer fare paa dem, og deres Vaaben føre de med sig til Forsvar mod Aligatorerne og andre farlige Dyr, der gjør Seiladsen paa den uovelig.

15/7 40 er det Marked i Odense, hvor Kongen paa Tiden opholder sig, altsaa kan vise sig om ham godt synes. J. Andersen min Søstersøn, kom hertil idag, da han havde været i Grilvad, for at tale med Gæste. Larsen om en Condition hos ham. Der synes kun at være svag Udsigt til at erholde Friskolen i Middelt. for ham. Jeg indseer ingen Aarsag til, da Marius havde begyndt at søge denne Skole, hvorfor han ikke udførte sit Begynde; thi Jens og man kunde her aldrig være bleven hinanden til Skade. Uretfærdigt er det af Dhrr. Kaldsberetigede, hvad man anfører skal være Tilfældet, at de indtage Seminarister fra Jylland, for ved dem at besætte Skolerne her i Fyen. Er det fordi de jydsk Seminarister endnu skal være nøisommere, mere servile, og i Forhold staae Maskinen nærmere, end de fyenske, da have bemeldte Herrer derved end yderligere lagt deres Obscurantisme for Dagen, saavel som deres Folkeoplysning og Folkevenskab.

Hiarchiet og Aristochratiet er vedholdende og consequent i at virke mod deres Maal, og hvis Folkets og Oplysningens Venner (170) ikke ere aarvaagne, ville disse gl. Partier snart have gjort store Progresser.

16/7 40 Taksigelsesaadressen til Khv. Borgerrepræsentanter meddeelt disse i et Møde den 9 Julii var underskrevet af 1255 Medborgere, som omtrent kunne classificeres saaledes: civile Embedsmænd 27, Universitets og andre Lærere 19, Høiesterets og andre Sagførere 3, Grossere 50, Detailhandlere 255, Kunstnere, Fabrikeiere og Haandværkere 525, Studerende 113, og Individier uden for de nævnte Klasser 81. Naar man overveie at alle disse allene finde sig bevægede til Underskrift ved Sagen selv, samt Overbeviisningen om dens Gavnlighed, at Meget kunde fraraade, ja afskrække dem fra at underskrive, saa er bemeldte Antal stort, og giver Anledning til alvorlige Betragtninger for Modpartiet. Havde Repræsentante havt de Midler i Hænde til at gavne og skade, som de Magthavende, og kunde de Underskrivendes Interesser i den Grad været forenet med Handlingen, som de Andre, der underskrev den anden Adresse til dem, da havde Antallet upaatvivleligen blev langt større; men nu have de ved flere Leiligheder erfaret, at disse Andragender ikke anstaar Kongen, og Autoriteterne, kunde ogsaa have Grund til at frygte, Ubehageligheder deraf, saa der er betydelig Rescico og Betænkning ved at underskrive. -

(171) 17/7 40 I Folkebladet er en velskreven Afh. om Skolevæsenet af en Ingersløv, og dateret Randers den 21 Junii 1840. Egentligt er dens Overskrift: "Om Bestyrelsen af vort Underviisningsvæsen". Forf. røber Indsigt og Erfaring i det, hvorom han skriver. Skolel. kunne nogenledes være tilfredse med hans Forslag, saasom der er en Fremadskriden deri, om den end er liden, og Skolevæsenets værste Uvenner - Præsterne - dog noget tilbagetrænges. Naar Præsterne her anføres som Skolevæsenets værste Uvenner eller Modstandere, da kan dette ingenlunde gjelde om alle Præster, eller om hele Standen uden Undtagelser, men Meningen er, at i ingen af de andre Stænder, ikke engang i Adelstanden, findes der saa Mange afgjorte Modstandere af Folkeoplysningen, d. er Skolevæsenet, som i Præsterne eller i Gjestligheden. Man behøver kun at lægge Mærke til, hvad der Tid efter anden, er skrevet i Bladene om Skolevæsenet, Skolelærernes Kaar, og deres derved bevirkede Undertrykkelse. Selv de gjestlige Deputerede - Provst Birch alene undtagen, have været aarvaagne ved enhver Leilighed, hvor de kunde skade Lærerne, unddrage og formindske den dem tiltænkte Bedring i deres Forfatning, og gjort Folke-

(172) oplysningen Seiren stridig. Man maa aldeles bifalde, hvad Hr. Ingerslöv ytrer, at det er en synderlig Inconsequentse, under en Regjering, hvor Alt skal have examinerede Mænd til at practisere og inspicere sig, Hauger, Skove, Bränderier, etc, passe og røgtes af Saadanne, der kan man fritage Præsterne fra at prøves i Pædagogik og Methodelære, hvori de skulle vejlede Skolelærerne, og bedømme dem. Seminaristerne have dog hørt Forelæsning over disse Viden-skaber, kjende Alle Noget, mere eller mindre til dem, og kunne forestille sig dem; men Præsterne, deres Foresatte, der som sagt skulde vejlede og raade dem, have i Almindelighed ingen af disse Anledninger til at kjende dem. At de nu alligevel skulde kjende dem, Pædagogik og Methodelærer, skjønt de hverken have studeret dem, eller havt Leilighed dertil, det er en synderlig Levning fra Aposteltiden, hvoraf enhver Præst maatte vide med sig selv, at der var Intet hos ham tilbage. -

Kongen kom saa herpaa Veien idag tilligemed Dronningen og sin Suite. M. O. og Hanne vare gaaede til Gribsvad, for at see ham. Kongen var meget populair gik omkring for at tale med Bønderne, hvoraf var en stor Mængden, spurgte dem om: "hvorledes Kornet stod, og om de ikke havde Udsigter til en god Høst?" Men hvad endnu er mere mærkværdigt,

(173) Dronningen talte med Konerne om deres Hovedtøi, yttrede at det var meget forandret siden sidste hun saa Fyen for 25 Aar siden, og at det var - upassende, eftersom det stod for langt ud fra Hoved. Heroppe ved Rasmus Rokkedreier hvor hele Fjelsted Folkemængde var samlet, standsede Kongens Vogn, ligesom noget var i Ulempe; men formodenlig forsætteligen. Dr. vinkede af Sognefogdens Kone: og spurgte hende om hun var gift: og da hun havde svaret Ja, spurgte hun, om hun havde Børn, og da Sognefogd Kone viiste hende sin næsten voksne Datter, forundrede Dr. sig, at hun havde saa store Børn. Ved Gribsvad, traf det sig ellers uheldig, forsaavidt Kongen kun kom til at tale med de Viismæsedes, som vilde tigge, f. Ex. en Christian Hjort fra Skydsbjerg, Broder til J.C.Hjort heri Byen, hvilken ønskede mange Velsignelse over Majestæterne, bad den Almægtige tage dem i sin Beskyttelse, med Tilrøiende: "Jeg er kun en Orm, Deres Majestæt"! - "I ere mig Alle nær Alle kjære" sv. Kongen. -

18/7 40 vare vi til Bryll. i Lykkegd., hvor det gik godt, og M. fulgtes hjem med Præsten, for at være der og følges med ham til Harredrup, hvor han skal fungere for Holm 5^t S. eft. Frt.

19/7 40 Alle ere enige i at rose min Bøghæde, jeg har beseet den i dette (174) Øieblik, mig forekommer den ogsaa at være god; men Havnen er syn-

derlig, 1/20 af den opkom i rette Tid, og er ypperlig, den anden Deel er endnu ikke skreden, og kæmper med Græs, samt alskens Ukrud.

20/7 40 nu er saa Brylluppet forbi i Lykkegaard. En forunderlig Forstemmelse herskede i det Hele.

I Avisen læses idag, at et 100 Gjestlige gjorde Cuur til H.M. Kongen den 15^t d.M medens han opholdt sig i Odense. Mærkeligt var Yttringen, at hans Majestæt tænkte paa at indskrænket Præsternes Directe Functioner ved Skole- og Fattigvæsenet; og et Forslag til en Communalbestyrelse bliver forelagt Ständerne. At denne Yttring hørt af Alle med Velbehag, eller at de glæder sig ved den, troer jeg ikke. Nu var det passende om Skolelærerne bestræbte sig for, at vorde mere activ i Communen, end hidtil, hvad Skolevæsenet angaaer; ernoldte Stemmer i Commissionen, og uafhængig til at anvende indtil en vis Summa aarlig paa Skoleapparaterne m.M. Thi det er vistnok et iorkasteligt Princip, at Skolelærerne, som tilbringe deres Liv i Skolen, kjender bedre end nogen Anden, hvad som hindrer og fremmer Underviisningen, "at de ikke skulle have med Bestyrelsen at be-
(175) stille" men netop de, som ikke kjende Noget til Skolevæsenet, idetmindste kjende det ikke i den Grad, at de skulle have Magten og Fortrinnet fremfor hine. Ja man maae forundre sig, at et saa vrangt Princip har kunnet holde sig i den lange Tid, hvori det dog virkeligt har gjeldt og været hyldet. Og man veed ikke, hvad man meest har Grund til at forundre sig over enten at Princippet har kunnet gjøre sig gjeldende, eller blive opfattet, og paabudet, eller at det har holdt sig, eller, at de Vedkommende har kunnet spille deres Rolle med den Holdning og Air, som Tilfældet har været. Hvormange Gange, til ubodeligt Skade for Skolevæsenet, have ikke Skolelærernes Erfaringer været uandsede, og have maattet vig for Præstens Magt?

Nogle Stykker af en
Skolelærers Levnet.

Folkeskolernes Lærere have levet i en Overgangsperiode, medvirket betydeligt til den stedfundne Fremskridelse af Almuens Cultur, og paa mange Steder ere de blevne haardt nok medtagne af de frembragte Forandringer. Af hvad dem saaledes er hændet, have Mange optegnet
(176) det Vigtigste, og et Stykke udraget af en Dagbog, holden i denne Anledning, anføres her:

For 25 Aar siden blev jeg dimitteret fra et af de bedre Seminarier, hvor man ubetinget yndede Folkeoplysningen, og virkelig bestræbte sig at danne Lærere for Folkeskolen mere end Underviis-

ningsmaskiner. Dette uhæderlige Princip, som har vove at komme
tilsyne, og ligesom at dykke op af sin mørke Grund, paa flere
Steder, i den senere Tid, kjendte man i den Tid ikke, allermindst
paa Seminariet, og det var ikke aa, som nu at spore i Seminariedan-
nelsen selv, einheller ved Skoleembedernes Besættelse. Ikke fik en
Seminarist i de Dage at høre, naar han søgte om et Skoleembede,
hvad nu er almindeligt; "Vi have skrevet til et Seminarium uden
for Provindsen, hvor Seminaristen dannes mere tarveligt end hos
os selv. De fra N.N. Seminarium dimitterede Seminarister gaa
klædte ligesom Bønder, og fjerner sig ikke fra dem, hvis Børn,
de skulde virke paa". Ligesom større Udvikling af Sjæleevnerne,
større Intelligents og Oplysning, lod sig holde under samme ind-
skrænkede Form, inden samme klodsede Ydre, som den Lavere og Min-
dre, eller Uvidenhed og Raahed, og ikke stræbte efter at tilkjen-
(177) degive sin Tilstedeværelse i udvortes Forhold, Omgivelse og Ud-
vortes; eller ligesom der kunde være en Aarsag tilstede uden at
vise sin Virkning - en saare simpel Logik. Men vistnok er Obscuran-
tismen stedt i en fortvivlet Forfatning, og det har den længe været.
For at conservere sit Mørke, og at stoppe saavidt muligt alle Ly-
sets Tilgange, da har den maattet prostituere og ska'e sig, an-
stille sig viis og fornem, og alligevel seer den een af sine hen-
satte Dæmninger at bortrives af Tidens Strøm efter en Anden.

Skulde nu vort Underviisningsvæsens Bestyrelse være i Hænderne
paa obscurante Personligheder, der mene at Oplysningen gjør Fol-
ket uroligt, fordunkler Religionen, og forværrer den menneskelige
Aand og Tænkemaade, hvilke Meninger man ofte hører yttre, da er det
intet Under, at Skolevæsenet og Underviisningen vantrives, at de
bære ingen Frugter, og at det styres sin Undergang imøde. Man
behøver blot at bemærke, for at bevise den Ugunst hvorunder Skole-
væsenet befindes, at Flere have udnaabt det for dyrt og kostbart,
at Statsøekonomen maa skrækkes over de Summer det koster m.M. og
dog faaer en Gaardbruger i Almindelighed 3 a 4 Børn aarlig under-
viiste i alle elementaire Øvelser og Kundskabe for 3 a 4 Skpr Korn,
og et Par Daler. For Mængden, der har stor Fide⁴ for Alt, hvad den
(178) seer paa Prænt, og ikke veed af, at der skrives for at blænde og
vildlede kan ingen kraftigere og tilsyneladende Nedsættelse af
Skolen og Skoleunderviisningens Værd og Nytte tænkes, end denne
Paastand; thi skal det kaldes dyrt, hvad som koster saa lidt, saa er
dets Værd en sand Ubetydelighed og Bagatelle.

Den Tillid, som Regjeringen har til Præsterne, deres medfødt store
Pund og Gaver, falder ved ingen Foranstaltning saameget i Øinene,
som ved indb. Underv., ligesom der neppe eksisterer noget Tilfælde,
der tydeligere viser, hvor ubeføiet denne Tillid er. Uagtet Skole-

lærerne havde lært Metoden paa Seminarierne, eller paa en bestemt Mønsterskole, og saaledes maatte kjende den, saa skulde Præsten, der intetsteds havde lært den, ikke destomindre veilede dem, og sige dem sine i denne Methode begaaede Feile. Men det gik dem derfor ogsaa, som det i Almindelighed gaaer under saadanne Omstændigheder, de heldede snart til een Side, og snart til en Anden, fordi de vare sig ingen ret Grund beviste, men lumpede Kaaben efter Veiret. Dersom det nu virkeligt havde gaaet vel af for dem, Metoden havde blevet gennemført med det Held, hvormed man udraabte den, da maatte man virkelig have formodet, at endeel af den Apostlerne forjættede Aand endnu findes hos disse Mænd; om de end ikke just kunne tale fremmede Tungemaal, ligesom Aanden gav dem at tale, (179) saa kunne de dog give Raad og Veiledning i Ting og Anliggender, som vare dem ubekjendte, hvorom de Intet vidste, Intet havde lært, og hvori de roste sig af, og satte en Ære i at være uvidende.

Idag 22/7 40 har Skolepatronen H.J. Mændene samlet i de forskjellige Laug, for at faae dem til at underskrive en Ansøgning, be-
træffende Fritagelse for at reglementere den nye Skole, eller at
give den bevidst 1 1/2 pr. Tøndehartkorn til en Sum, hvorfor denne
Skole engang i Fremtiden kunde blive reglementeret.

"Paa den østlige Side af den Rosentorn, der staaer i Ovalen lagte
"jeg idag adskillige Moreller, for at forsøge om de ville groe eller
"ikke; underligt synes mig det at være om denne Frugt skulde være
"impotens mere end alle Andre Steenfrugter? -

23/7 40 regner det endnu tilmorgen, og idag gaae "Hundredagne" ind, hvoraf
man efter Sagnet skal have Regn i 14te Dage, eller første Halvdeel
af dem. -

I Avisen læser jeg idag 23 Julii: "at hvad angaaer Deres - Pro-
vindssialstænderne - over den nævnte Plc afgivne Betænkning frem-
satte yderligere forslag til Forbedring i Skolelærernes Lønning,
da have disse ikke kunne bifaldes. Med Hensyn til det første af
disse, der gaaer ud paa, at Degnejordene ei maa sælges fra Embe-
derne, men overlades vedkommende Skolelærer til Brug mod en mode-
rat Afgift, enten til Amtets Skolelærerhjelpekasse eller til Sog-
nets Skolekasse, da indeholder allerede den allerhøieste Bekjendt-
(180) gjørelse til Provindssialstænd af 19 Septem^r 1838 Grundene, hvorfor
dette Forslag, som Stænderne i den under deres første Session ind-
givne Petition ikke har kunnet tages tilfølg, og der er saameget
mindre fundet nogen Grund til at gjøre Forandring i den i dette
Punct tidligere afgiven allerhøieste Resolution, som vore Provind-
sialst.

sialst. for nørre Jylland, hverken i deres første eller andet Møde have gjort nogen Motion om en saadan Anvendelse af Degnejorderne. Den under N° 2 foreslaaede Bestemmelse, at i de Skoleplaner, hvilke herefter indsendes til Approbation, alle Legater, der maatte være skjænkede til Skolelærere, uden at Giveren har bestemt, at de skulle afdrages i de dem bestemte Lønning udtrykkelig maatte tillægges de respective Districters Lærere, som et Extraordinairt Tillæg -- er fundet at ville indeholde en for Communerne høist betænkkelig Forandring i de hidtil fulgte og med Forholdets Natur stemmende Grund-sætning for Skoleafgifternes Udredelse. Forsaaaviat som iøvrigt Forslaget gaaer udpaa, at Communerne alene skulle betages sine Midler til deres Skoleafgifters Formindskelse i de Tilfælde, hvor Skoleplanen ikke allerede er approberet, da vil vel Virkningen af den foreslaaede Foranring derved blive betydelig indskrænket, men der skjønnes ikke at være tilstrækkelig Grund til, at disse Communer skulde bebyrdes mere og Skolelærerne lønnes bedre end om

- (181) Planen tidligere var approberet. - Naar vore Provindsialstænder under N° 3 have andraget paa, at, om end ikke Skolelærerne i Almindelighed kunde befries for de Afgifter, der nu af Degneindtægterne svares til de lærde Skoler, denne Befrielse dog maatte kunne finde Sted for de Districter i Landet, hvis Afgifter ere blevne ydede til de nedlagte lærde Skoler i Helsingør, Nyborg og Naskov, da ligesom den kongelige Kundsjørelse af 19 Septem^b 1858 til Stænderne indeholder Grunden til, at den af stænderne under deres første Session i saa Henseende gjorde mere almindelige Indstilling ikke kunde tages tilfølg, saaledes er det ikke fundet, at der kunde gjøres nogen Forandring i vedkommende Communes Forpligtelser, at den lærde Skole, hvortil den samme paahvilende Degnepension var henlagt, senere er nedlagt, da dens Rettighed enten er gaaet over til det lærde Skolevæsen i Almindelighed eller til et eller andet særligt offentligt Brug".

- Man seer af det Foregaaende, at Degnejordernes Beholdelse til Skolelærerne for en moderat Betaling, Legaternes Benyttelse til høiere Lønning for disse Mænd, og Fritagelse for at pensere til de nedlagte lærde Skoler i Helsingør Nyborg og Naskov, hvorom Stænderne have gjort Indstilling i deres mellemste Session, for derved at forbedre Skolelærernes Kaar, ikke er blevet tagen til-
- (182) følge af Statsraadet og - Kongen. Disse 3 Forslag til Skolelærernes Kaars Forbedring ere dog ingenlund af stor Betydenhed, forarsage ingen directe Afgifter for Communerne, men falde alle negative, og følgelig ville de kunne realiseres uden Sensation og Anstød hos Beboerne. Hvilken Egenskab ved et Lovbud er af stor Vigtighed i vore Tider. Degnejordernes Beholdelse var et fast Grundlagt baade

for Skolerne og Lærernes Lønning, hvor de havdes, og de burde ikke været afhændet eller solgte; men i senere Tider har Skolevæsenet havt Modstandere i Regjeringen, som ved mange Leiligheder har ytret sin Ugunst og Uvillie mod det. Hvis Communerne forstode deres Interesser ret, og havde nogen Sands for det Aandelige og Immaterielle, bestræbte de sig for at beholde disse Jorder, og at forbedre Skolelærernes Kaar, især hvor de maae sælges til Fordeel for Hjelpeskasserne. Sjelden faae Communerne Sit afhændede og solgte Gods betalt, og skulde dette end blive Tilfældet, saa bliver Pengene udgivet under Sparsommelighed, og ere snart qvattede bort. Jorderne komme de af med, og Peng. ere udgivne uden, at de veed hvortil. Eiheller var det Tab Communen herved kom til at lide af stor Betydende, og det var endnu saameget Mindre, som Skolelærerne ikke skulde have Degnejorderne for Intet, men en modereret Betaling. Her taber Differencen mellem Kongen og Stænderne sig altsaa i et Intet, den er æqva Nul, og det er alene om Principet der strides. Kongen og hans Raad finde det ideres Interesse at mod-

(183) arbeide Skolelærernes Kaars Forbedring, eller om man vil Folkeoplysning, eftersom disse Begge forholde sig til hinanden som Middel og Hensigt; de stige og synke med hinanden, at modvirke det Første er at modvirke det Sidste. Men det senere Princip som er udtalt i det ene af disse N^o er ogsaa udtalt i det Andet, eller det samme Princip, som er udtalt deri, at Degnejorderne ikke maae blive usolgte, og lægges til Skoleembederne, det er endnu skarpere udtalt deri, at Legaterne, hvor saadanne have, ikke maae benyttes til Forhøielse i Skolelærernes Løn, som af Stænderne i begge Sessioner ere ansete for at være for liden, kneven og utilstrækkelig, og ingenlunde at staae i Forhold til den Nytte, Talent og Møie disse Mænd stifte. Indvendingerne, som gjøres imod Indstillingen, at Skolel. i saadanne Communer skulde have Legatet forud, og deres Løn forhøies med det ere saare udfyldestgjørende, meest afvisende, og neæslaaende for Skolelærerne. Thi det har noksom været udhævet, og gjort iøinefaldende, at det var nødvendigt at der gaves nogle bedre Skoleembeder end de almindelige, hvortil udmærkede Lærere kunne udspirere, og hvormed Authoriter kunde belønne deres Flid; men ikke destomindre er denne Sandhed ikke blevet erkjenet, Regjeringen har ikke indrømmet den, og Skolelærernes Kaars Forbedring medvirker den ikke til.

(184) 27/7 40 - I den Hemp. Avis N° 140 af 25 Julii læser man at det i en Skolelærersamling paa Borgerskolens Locale i Odense er blevet vedtaget, at der aarlig paa Kongens Fødselsdag, den 18 Septem^b skal feires en almindelig Lærer- og Sangfest i Odense, hvilken endes

med et Festmaal. Forsamlingen lagde Grunden til et Skolelærerbibliothek.

Igaar den 26de var her den første Forsamling og Prædiken af de Hellige heri Sognet, hos Enken Stine Meiers i Sletterød. Fra forskjellige Sider indfandt de Hellige sig, altsaa efter en forud stedfunden Aftale, hos bemeldte Enke, hvor en lang mager ung Mand holdt Prædiken, der efter hvad M. beretter var meget godt holdt, ogsaa opbyggelig. Kun roste han sig meget af sine Bønner, endog dem han bad for sine Fjender, selv næste Dag vilde han bede for dem, der i Dag, saa taledes han, havde gjort Nar af ham. Thi der var Nogle, som bande, og forlod Forsamlingen. Blandt Andre N. Møller heraf Byen, da Præsten yttrede, at de bande Dag og Nat skulde bede, drog han udaf Dørren med en stor Ed: at det kunde han ikke holde ud. Til Slutning bad han for Enken i hvis Huus Forsamlingen holdtes, for hendes Børn, der Alle vare Hellige paa een nær, og dette blev ogsaa betænkt paa det, at det kunde omvende sig. -

- (185) Bemeldte Uvæsen finder her i Sognet for Tiden en frugtbar Jordbund, hvori det heldig kan udbrede sig; thi den religiøse Trang bliver ikke tilfredsstillet, hverken i den rationelle eller mysticale Retning, og det skulde være ringe Varer, der ikke overgik, hvad der sædvanlig bydes Menigheden.

28/7 40 havde vi den første Sommerdag i flere Maaneder, thi skinte Solen, og Luften var meget varm. Rugen hvidner kjendelig, dens Høst turde være nærved, om en 8-14 Dage. Igaar fik min Kone Brev fra Madm. Galthen, hvori hun opsiger Lotte til Vinteren. Brevet er fuldt af Undskylninger, rettere Finesser, hvormed hun smører os om Munden, idet som forstiller sig, og lader som om hun gjør os en Tjeneste derved at Pigen kommer hjem, paa det vi kan faae hende til Middl. ligesom hendes ældre Søster. Vi skylder nu ikke den Familie Noget, og nu kan det gaae som det vil, med Pastoren. Aarsagen til det Hele, angives at være den, at Mehls Kjæreste kommer hjem.

- I Søndags den 26 Julii var Skolepatronen og J. Madsen henne hos Provsten. Hvad de egentlig gjorde der, veed jeg ikke. De søger i denne Tid om at blive frie for at reglementere den Fjellerup Skole, hvilket jeg ønsker, at det maa lykkes! Saa have de ogsaa fundet alvorlig Modstand i Pengenes Inddriveelse til denne Skoles Opbyggelse, idet at L. Ditløvsen har gjort Indsigelse mod Repartitionen, (186) skal endog have lagt Provstens skriftelige Medhold frem for Mændene heri Byen, fordi Pengene ere alene lignet efter Hartkorn. Mueligt har det Afslag som Stændernes Petition om Skolelærernes Kaars Forbedring, og som var at læse i Avisen, givet H.J. Anledning til nye Planer, mod Skoleembedet; dog sidste er kun en Tanke.

29/7 40 Endnu idag er det godt Veir, i disse Dage bliver der endeel Høe gjort godt op. Boghveden bliver dog ikke saa stærk som jeg troede, eller som ifjor. Den Ager nærmest Rugen bliver ikke saa god som den ved Veien. Idag er Anne i Middelf. med H.Jørgens ved Smeden.

30/7 40 Enhver, som erkjender, at Aarsag og Virkning staae i Forhold til hinanden, at Intet her i Vr. skeer uden tilstrækkelig Grund, han inuseer og erkjender ogsaa, at et Skoleembedes Størrelse og Godhed, d.e. Indtægter, altid staae i Forhold til Lærernes Dygtighed, Duelighed og Virksomhed, og at daarlige slette og ringe aflagte Embeder, ikkun erholde maadelige og ringe Lærere. Dette gjelder ikke blot om enkelte Embeder i Særdeleshed, men ogsaa om enhver Stand i Almindelighed; thi er en Stands Lod ikkun Fattigdom, saa er dens Anseelse og Agtelse ringe, da er det tungt for den at skaffe sig fornøden Tillid og Troværdighed, ifald den hører til Lærerstanden, og de Authoriteter, som har med Skolevæsenets Organisation at bestille, have kun maadeligt afveiet Midler og Hensigter mod hinanden, thi disse have aldeles intet Forhold, og (187) de ville have store Byrder ved smaae Kræfter, og finde det Dyrebareste og Kosteligste for - Spotpriis.

31/7 40 - Igaar læste jeg et temmeligt kraftigt skrevet Stykke i Repertoriet for Almueskolevæsenet om Skolelærernes Kaar, Stilling m.M. af en Skolelærer Schou af Haarløse ved Hillrød i Sjælland dateret Juni 1840. Han driver paa at Skolelærerne selv kunne drive deres Jord, holde Heste og Vogn, og derved komme udaf det Afhængighedsforhold, hvori han staaer til Beboerne. Ligeledes urgerer han paa, at der maatte skee en Forandring med Offeret, og det enten aldeles ophæves mod et passende Æqvivalent, eller et Minimum bestemmes for hver Klasse. Han anviser Gjordemøderne som Ex. paa, at Saadant kan finde Sted uden Skade, thi Disse faae i Almindelighed betydeligt Mere. Ligeledes Præsterne, som faae noget Fast for Attester, uden at det har Indflydelse paa deres andre Indtægter. Offersedlerne faae i hans Egn Navn af Tiggerbreve, og ikke engang Halvparten af dem kom ind igjen; og mindes Vedkommende spørges der, hvor stor Rettigheden er, og der hvad kan kræves naar de have ofret 1 Skilling? Større Beviis paa, at hele Offerindtægten er Tiggerie behøves ikke, og at det er en Indretning, som burde hæves som upassende til Tiderne er ligeledet indlysende, thi den er demoraliserende baade for Modtagerne og Yderne.

1/8 40 vare vi i Slett. hos Landm. Olesen til Gjestebud, hvor Skole-
 (188) lærer Holm i Harr og Familie ogsaa vare, samt P. Svarer m. F.
 Vi besøgte Landmaalerens Avlsbedrift, som er tem. god. Han mærgler
 i denne Tid, har ogsaa brakket lidt, ligesom han ogsaa havde ned-
 pløiet noget af sin Boghvede. P. Svarer opponerede mod denne Ned-
 pløining, paastod Landmændene vare uenige om samme, hvilket jeg
 dog ikke har seet. - Idag blev - den 2 Aug - Snedker Holm færdig
 med Skatollet, hvorpaa han og Svenden arbejdede siden 14 Junii,
 men ikke stadigt, thi han har været omkring hos Flere i samme Tid.
 I udlagte Penge har det kostet 31 Rld 38 6^{pf} foruden Kosten, see
 Side 168. -

5/8 40 Til at bedømme Anordningen ang. Landcommunevæsenet
 bleve udvalgte:

x)

For at give Skolevæsent paa Landet al den Fuldkommenhed, hvilket
 det efter Omstændighederne kan modtage, og ikke længere lade uvæ-
 sentlige Formaliteter tilinteggjøre det, da tillader man sig herved
 ærbødigt at forestille den ærede Committee for Landcommunalvæsenets
 Organisation - Følgende:

Et uædelt og skadeligt Princip har i et Par Decennier været at
 spore i Skolevæsenet. Det er bleven lammet og hemmet i sin egent-
 lige og rette Rod, uden at Principet er udtalt, eller tilkjende-
 givet. Ja man har vel endog med Lærerne hyldet Folkeoplysningen
 (189) og anstillet sig flere Steder som om det var Hensigten at frem-
 hjælpe den, men egentlig er den blevet paralyseret, idet man mere
 og mere reducerede Lærerne til villieløse Redskaber, og beregnede
 Underviisningsmaskiner, som ikke formaaede eller maatte foretage.
 Noget efter eget Skjønne og Forgødtbefindende, men bleve indskræn-
 kede inden snevrere og snevrere Grændser indtil de vare de fleste
 Steder bogstavelige Authomather. Factiske Beviser herfor ere mange,
 og behøver ikke at anføres, allermindst for Skolevæsenet Bestyrere,
 Directioner, Commissioner og Inspectørerne. Alligevel vil vi blot
 henpege paa Bestemmelserne for inob. Underv. hvor smaaligt disse
 foreskrive ethvert Tempo, Signal, og bestemmer hvorledes man
 skulde bære Piben; saa her var Frihed og Selvvirksomhed total
 tilintetgjort. Men selv paa Seminarierne søgte man at indskrænke
 Underviisningen, inddrog de vigtigste Fag, Mathematik og Physik,
 hvortil Folket og Lærerne allermeest trængte, og som havde den
 største Indflydelse paa Agerdyrkning, og det hele practiske Liv.
 Ikke at tale om den Forsagthed, Forknyttelse og Ulyst det maatte
 bevirke hos disse Mænd, at see sig deres smaae utilstrækkelige

x) tom plads i dagbogen

(190) Mundporsioner formindske, ligesom revne sig udaf Munden i det Samme man fornøier og forstørre overflødige Indtægter hos Andre.

Foruden foranførte Inoskrænkning i Virksomhed og Indtægter, bleve Skolelærerne, som traadte i Degnenes Sted, berøvede dissers Rettighed til at oplæse paa Sognestævne, hvad der skulde bekjendtgjøres, og derfor at nyde Betalingen, som derfor fra Alderstid var bestemt, thi med denne ere Sognefogderne blevne beneficerede, ifølge Canc. Skr. af 30 Maii 1826. Skolelærerne skulle læse og bekjendtgjøre Lovene og Anordningerne, som Rettens Betjente og Øvrighederne lade dem tilstille, uden Betaling, hvorimod Sognefogderne skulle læse Bekjendtgjørelserne om Auctioner og Skifter, og derfor erholde Betaling overeensstemmende med Sportelreglementet af 22 Maii 1814 §147, d.e. 20^p for hver. Da nu faae Sognefogder ville formaae at læse en Anordning for sig selv, til egen Efterretning, endnu mindre paa Sognestævnen for Andre, saa er det et Fortrin ved denne Indretning, at den læses af Skolelærerne; men da de have haft denne Bestilling fra Alderstid, og de skulle læse det Eene, saa synes dog Billighed og Retfærdighed at tale for, at de ogsaa skulle læse det Andet. Thi at ignorere Ret og Billighed, naar det angaaer Skolelærerne, er dog Synd, og Sligt maa misbilliges af alle Ret-sindige. Alligevel har det ofte skeet.

5/8 40 - Idet man staaer i Begreb med at indføre en Forandring i Commu-
(191) nalbestyrelsen paa Landet, Bonden faaer Andeel i sine egne Anlig-genders Bestyrelse, da er det Vigtigt, og Noget alle Fædrelands-venner ønske, at dette maatte skee paa den bedste Maade, og de ret-sindigste og redeligste Mænd, de ædleste og dygtigste Kræfter, maatte vorde tagen i Brug, og faae meest Andeel i Bestyrelsen. Det er uden for al Tvivl, at Bonden nu er mere moden til denne Gjerning, end nogensinde, og at han mange Steder hæderlig vil udføre dette ham overdragne Hverv; thi trods alle iveien lagte Hindringer, alle Af-knibelser og Standsninger, har dog Skolevæsenet besejret det tid-ligere Mørke, den platte Overtroe, og tankeløse Trevenhed, som for-hen herskede i Bondestanden, og deres Plads er indtagen af Oplysning, Tænksonhed og Intelligents.

Men ikke destomindre maatte man meget feile, hvis man troede, at Bonden i alle Communer var opnaaet den Uddannelse, Sindighed og Indsigt, som det vigtige Kald kræver, hvortil man agter at kalde ham. De fleste Steder fattes han endnu Sands for de immaterielle Interesser, han troer ikke at det er Aanden, som behersker og regjerer Alleting, at Enhver gjør sin Gjerning vel eller ilde i den Grad, han er lært og oplyst til, og han erkjender endnu ikke, at Resignation, Uegennyttighed og Ufortrødenhed ere faste Be-

tingelser for Den, som skal have Deel i en Communes Bestyrelse, dens Vee og Vel.

- (192) Ellers vil ingen af de offentlige Indretninger komme til at lide mere ved den paatænkte Forandring end Skolevæsenet; thi for Undervisning, Aandens Opvaagnen, og Udviklen, har Bonden som sagt, ingen Sands, endog Flere med Talent, mener at man kan selv lære af Erfaring og ved Eftertanke, hvad deres Bedrift udfordrer.

10/8 40 - afbrød man den gl. Skole, og alle Materialierne ligge slengte herom paa alle Sider, Gud veed naar den nye vorder færdig? Begge Dhrr. Patroner ere her i Eftermiddag for at modtage Grundstenene, som Beboerne levere; de ere høist diplomatiske, naadige, og derhos temmelig forstokkede. Jeg vedbliver at praie dem om, at forstørre Forstuen, at give Bygningen en anden Facon, og at drage Omsorg for at der kom Lys ind i Forstuen; men de ere i høie Grad mugne, uvil lige og hovne. - I disse Dage begynder Rughøsten heri Sognet, dog har jeg endnu ikke seet et eneste Neg. Idag læste jeg et Stk i Avisen om Vaccinationen, hvor man onder sig over en Districtlæge, der er i en Sindstilstand, som ligner: tremmens delirium, og som

- (193) forlanger Betaling af de ømme Mødre, m.M; jeg er kun bange at det min gode Ven - Bojesen.

11/8 40 - I denne Tid kjæmpes der dygtigt i Roeskilde, om Forfatnings-spørgsmaalet, Skattebevillingen, m.M. Adelen og Aristokratiet ere imod disse Forandringer, paastaae endog det at være mod Kongeloven, mod deres Eed, m.V., men de ere afviiste derved, at isaafald skulde de ikke have taget mod det paa dem faldne Valg. Men uagtet disse og andre Indvendinger blev dog en Commite med 46 mod 23 Stemmer - nedsat, for at undersøge Sagen. Sandt nok, det er ogsaa mod Kongeloven, det er en Lov, Kongen selv uden Folket har givet, altsaa ubindende for dette, og kun oprettet af den ene Part. -

Mads Falks Kone kom idag til Morgen Kl. 8 og begjerte at faae mig i Tale; hun har kun et maadeligt Ord, ei heller er hendes Opdragelse saaledes, at hun kan have synderlig moralsk Følelse; men hun synes mig dog ved flere Leiligheder at røbe et naturligt godt og retskaffent Sind, hvad hendes Børns Forhold angaaer; thi hun havde Drengen, Hans med sig, hvem hun havde skarpt straffet, og lovede mig min Pennekniv, som har været borte en 14 Dagestid, hvilken bemeldte Dreng havde taget i Skolen. Hun paastod, at Drengen skulde strafes naar han igjen kom i Skolen, forresten

- (194) bad mig at tie med denne Begivenhed, hvilket jeg lovede hende.

Igaar bragte Jacob (Farb.) den Tidende fra Ørsted, hvortil han havde kjørt R. med Familie, at der var falden en Canc. Resolution

paa, at J. skulde have Begravelserne, m.v. Betaling, som faldt ved saadanne Leilighed i Barløse, og at dette kunde være Gavn for ham for 50 Rld aarlig.

- 12/8 40 Boghveden synes at tage Skade i Blomstringen, allerede brunes den i Toppen, eineller formaaer den at overvinde Græsset, og Ager-spirerne eller som de rettest kaldes Agerkaalen.
- a Skolens Gaard har hverken Laage eller Port, den ligger aaben udtill Gaden, for Byens Creature især dens Sviin, som mange Gange ikke have været at holde ud af Husene.
- b Bemelte Skolegaard er kun fraskilt Haven ved et simpelt Riis-gjærde, der i mange Aar blot er istandsat med den allerringeste Slags Gjerdsel - Stivning af Hvidtorn - der som bekjendt er smulret hen i det første Aar, hvisaarsag det er blevet heelt øde i Bunden, og Høns og Smaakreature bestandig gaae i Haven.
- c Naar Essen i Bryggerhuset undtages, hvilken Brandfogden kasserede, hvorfor den blev ordentlig nedtaget og ommuret, saa have de tvende (195) andre Ildsteder aldrig blevet nedtaget fordi de vare falddefærdige, men altid staaet indtil de faldt ned, hvilket i min Tid er skeet 3 Gange, og den Livsfare, som jeg, Kone og talrige Børneflok derved vare i, ifald Loftet var gaaet i Stykker, har ikke kunnet bevæge de Vedkommende til at gjøre deres Skyluighed i denne Henseende. Den Rædsel og Angest hvori vi svævede, og Børnene i lange Tider efter ikke kunne glemme, blev ikke ændset, ihvor umenneskeligt et sliig Forhold end kunde være.
- e Nærværende Skolepatr. Hans Jørg. istandsatte rigtignok med større Iver, Skolen og Skolebygningerne, end de foregaaende Patroner; men om det var for at opfylde Pligterne, hans Bestilling paalægger ham, eller om det var Egennytte, eller begge Dele, derom kan med Grund tvivles; thi han ombyggede ogsaa sin egen Gaard i samme Tid, og nogle gl.Dørre etc, som vare forringe til ham selv, anbragte nan her ved Skolen, og lod sig oem vel betale.

Ps. 37, 1-2: "Lad din Vrede ikke optændes imod de Onde, vær ikke "nidkjær imod dem, som gjøre Uret; thi de skulle nasteligen afhugges som Græs, og affalde som det grønne Græs". -

Den 12. Aug. 1840 var Forpag. Vied her, for at invitere M. og A. til paa Søndag, da der skulde gøres en Tour til Mølleknappe, fra Erholm, etc.

- (196) 14/8 40 "Forordningen om den nye Matricul, eller angaaende den nye ""Skyldsætning af Jordeiendomme, m.v. af 24 Junii 1840, har i de ""21 §§ hvoraf den bestaaer, følgende, som jeg især anseer for at

""have Vigtighed:

a) Denne Forordning træder i Araft 1 Januar 1844 § 1

b) Der svares af det privilligerede paa Jorderne nu hvilken

Hartkorn, under Navn af gl. Skat - 5 Rld,

af det uprivilligerede ----- 6 Rld - 80^f,

forsaavidt Landskatten angaaer, og derimod svares der af den nye Matriculs Hartkorn af det privilligerede 1 Rld og af det uprivilligerede 1 Rld 3⁹/₁₆, begge aarligt, §§ 3 og 4.

c) Den Tienderne ifølge Anordn. af 29 Julii 1814 paalagte Afgift bliver at erlægge af det tiendeydende Hartkorn efter den nye Matricul § 5-

d) Præstegaardsjorderne ville ikkun fornemme lidt til den nye Matricul om Hartkorn end blive forhøiet § 6.

e) Den nye Matricul, med den Moderation som er bestemt ved den hærtedende gl. Skat, bliver ellers eneste Maalestok og Regel, for alle hvilkensomhelst Præstationer, Skatter Arbeider, forsaavidt disse blive regulerede efter Hartkorn og træder istedetfor den nu gjeldende Matricul, § 10.

Foruden bemeldte Forordning er endnu en Anden udgivet under Dato 24 Junii 1840 for at forbrede den nye Matriculs Indførelse.

(197) I Eftermiddag har det regnet stærkt, den høstede Rug faae Skam, 14/8 40 ligesom ogsaa de der høste idag have slemt Uhed i denne Henseende. Jeg er glad ved, at min Rug staaer endnu.

15/8 40 høstede jeg Rug. Arbeidet blev flere Gange afbrudt ved det ustadige Veir. Samme Dag kom Broder Niels fra Kjerteminde for at besøge os. I et N^o af Repertorium for Sk. eller Aug. Heftet 1840 findes et velskrevet Stk om de Hindringer, som ere de væsenligste for Skolelærernes Virken, hvor det i Almindelighed i et net Sprog berøres hvilke disse Hindringer ere. Men, de Fleste som skrive om Skolevæsenet have vistnok en urigtig Formening om samme; thi de troe Alle, at det er Regjeringens Hensigt, at det og Folkeoplysningen skulde skride fremad, at Hindringerne for disse skulde hæves; men heri feile de vistnok meget, denne Fremadskriden er neppe i Autoriteternes Interesser, Privillegerede, Benaadede, Edende og Tærende, kunne ikke som Saadanne ønske Fornuften, Lyset og Sandheden Fremgang. -

18/8 40 reiste ommeldte min Broder N. herfra til Ørsted i Forening med Moder og Marius, hvor igjen om et Par Dage jeg skal afhente dem. Idag er Veiret skikkeligt, ellers har det regnet i Nat. Igaar kom hertil en Seminarist Høier fra Thorseng, der har været i Blanke, for at udaccordere den gl. Alholm, som lykkedes. Han

giver denne 350 Rld og 10 Rld om Aaret. Provsten har lovet at kalde Høier. Synderlig nok, at Sligt lod sig gjøre?! -

(198) N. fortællede, som en Anecdote om Dyrene, hvor kloge de ere, at "naar tvende Geder i Bjergene komme ind paa et snevert Sted, en "Sti, saa stode de og saae lidt paa hverandre, hvorpaa den ene "lagte sig ned, og derpaa gik den Anden over den, og hver fort- "satte dernæst sin Vei. - Som en Mærkelighed ved Hesten fortællede han ligeledes: at samme Galskab, hvilket vi kalder løbst, og som gjør Hesten farlig hos os, saa han desaaarsag nøie maae paapasses, den kommer ogsaa over vilde Heste. I et hæftigt Raserie kommer hele Flokke jagende, uden at de agte Ringeste, hvor de komme hen, eller hvad de støde paa, og alle Andre, hvem de komme nær, anstik- kes øieblikkelig af samme Galskab, ligesom Tilfældet er med de tamme, naar et Par Løbske komme farende. N. fortællede ogsaa, at Blücher Altona har en lille Datter, som Dronningen tidt underholder sig med. Forleden sagde Dr. nu lille skal Du snart til at læse - nei jeg vil ikke lære at læse, svarede Pigen. Jovist skal Du, og naar jeg seer Du er en god Pige, og Du bliver stor, saa vil jeg tage Dig til mig. Ja jeg skytter ikke om at komme til Dig svarede Pigen, thi min Fader siger: "Nu maa Fanden være ved Hoffet, man skal gaae i Kirke hver Søndag" -

Ligeledes fortællede han om en Kjøbm. Larsen i Kjørteminde, som skal være en sand Spædsmager. Han gaaer i bare Skjorte ud paa sin Trappe, indlader sig i dette Costumme med hvem, som gaaer forbi, byder god Morgen til de Forbigaaende, og genere sig selt ikke. Men især morede en Historie, hvilken han havde med sin Nabo, en

(199) Jøde ved Navn Moses. L. gaaer en Morgen derover og finder Thebordet dækket, men der var ikke et Menneske i Stuen. Hvorpaa han resolverer sig til at tage Theepotten, og bærer den over i sin egen Stue, hvor han sætter sig til at drikke Thee. Men noget efter reiser sig en farlig Støi i Jødens Huus med Mdm. og Pigen, hvilken Sidste hiin kaldte ind for at befale hende at sætte Theepotten frem; Pigen paastod, at den allerede var sat ind een Gang. Mdm. kalder Moses ind for at høre, om han vidste noget til Potten, og da han nægtede dette, saa meente de Begge at Pigen havde slaaet den istykker. Da nu denne nægter det løber begge Ægtefolkene ind i Kjøkkenet og Haven for at finde Skaarene af Potten, og da de ingen finde, paa- stode de at Pigen havde gravet dem i Jorden; de bleve mere og mere ivrige, holdt deres Knyttedæmper lige til Pigens Næse, og raabte nægter hun det?? Medens Uveiret var paa det Hæste kommer Larsen og spørger meget tørt og sagtnodigt: "Hvad er der paa Færde Nabo? A! al den satansk Qvind, siger Moses, nun har slaaet en Thepotte istykker, og gravet Skaarene ned, og saa nægter hun det - Ja, Ja

Nabol siger L. være ikke for stræng med Pigen, hun kunde saamen være uskyldig. Enden blev, at L kom til at skulde vise Thepotten igjen, (200) og tog Jøden med over i sin Stue, hvor han læser længe i en Bog med røde Bogstaver i, medens Jøden skulde see op i et Speil, der i Stuen, for at see Tyven. Endelig kommer Potten og er viist igjen.

19/8 40 var jeg hos P. Svarer, for at forlange ham til at kjøre til Ørsted, hvor Moder og Marius er, som han skulde føre hjem. Præsten kom der imedens jeg var der.

20/8 40 Idag seer det godt ud i Veiret, Barometret er stegen, og Engen røg til Morgen.

21/8 40 Igaar var jeg i Ørsted, hvornen P. Sv. kjørte for mig. Vi møde os meget godt derhenn. Jacob var hos Knuusen tilligemed vi Andre, Farbrødrene R og N.M. -

22/8 40 - Den 21de reiste Byggemesteren Peder Jeppesen, den nye Skole, ved hvilken Leilighed man svirede dygtig, og samme Dag indkjørte jeg min Rug.

25/8 40 I disse Dage have vi et smukt Veir, og Høsten af Vaarkornet, som man troede var langt tilbage, har allerede begyndt. - Det er noget Ubetydeligt, hvad Stænderne forhandle i denne Tid, og ingenlunde af den Vigtighed man ventede. Om Communalvæsenet og dets Behandling hører man Intet, og dog er, neppe noget Anliggende af mere Betydning end dette. Især da der vist ikke var et eneste Punkt af den Beskaffenhed, om det skulde være til Nytte, at det kan benoldes. (201) Ethvert Fremskridt har et Tilbageskridt i sig, og Levningerne af Formen ere saa Mange, at det Nye er aldeles opslugt deri. - Mehl kom kjørende idag med det Rugmeel, hvilket de havde laant i Pstgd., men der manglede, som ventelig var. -

26/8 40 Skjøndt Præsten gik her forbi igaar, kunde altsaa gjerne selv have leveret mig et Brev, hvilket han har tilskrevet mig i Anledning af Anmeldelserne om Fødte under 24 Aug. men alligevel kom J. Madsens Karl med det iaftes efter, at vi vare komne i Seng. Bemeldte Brev foranledigedes af en Samtale, som vi havde overgaar, paa Grund af at S. Junge ikke havde anmeldt mig sit Fødte Drengbarn, ved hvilken Leilighed jeg yttrede, at jeg kom til at andrage det for Præsten. Præsten havde dengang allerede døbt Barnet, modtaget Anmeldelsen, men han tiede derom; og at han her har lovet lovet at melde mig Barnets Fødsel, ligesom ved flere Leiligheder, derom er jeg forvisset, men tiet for at faae Noget at gjøre Opævelser om.

B Sidste Formodning var dog urigtigt; efter Simons egne Ord,

havde han ikke anmodet Pr. om, at melde det. - H. Smed blev kjørt til Middf iaftes, fordi man havde fundet noget Lamme-kjød hos ham, og han udviiste et Skind af et Lam siddende i en Mose, men han kom hjem en Dagstid efter, fordi de Intet kunde bevise. -

(202) 28/8 40 - Under 4 Aug. har Provst Birch anmeldt et Andragende "i Ständerne fra endeel Skolelærere i Sorø Amt om Forbedring i deres Kaar og Forandring i deres Stilling. Samme Andragende "fra endeel Skolelærere paa Falster om samme Gjenstand, samt om nogle Forandringer i Skolevæsenet". - vide Fædrenelandet N° 247. I Danmark udstrække Skolel. forgjæves Hænderne efter Billighed og Ret; de vedkommende Authoriteter have hidtil viist sig uvillige, paa faa hæderlige Undtagelser nær, mod deres Bønner, og i deres cupriøse Overdaadighed formaae de ikke at føle Medlidenhed med deres trængende Undergivne. - Sandsynligt har disse stakkels Mænd ingen Forhøielse erholdt i deres Indtægter eller Forbedring i deres Kaar, ifølge Plc af 22 Maii f. A. hvilken Sidste har skadet Skolel. mere, end den har gavnet dem; thi Mange fik Intet, og de, som fik Noget, opnaaede det ikke uden megen Idmygelse, samt Uvillie og Vrede fra Beboernes Side.

Den 29/8 40 høstede jeg min Chevalleerbyg, der gav 6 Traver efter 5 strøgne Skpr saaet Byg. I disse Par Dage, (overgaar om Naten regnede det) har det igjen været smukt Veir, og Barom. staaer høit.

1/9 40. Efter Anord skulde Skolen været færdig idag, men da begynder de først at mure paa den, saa der endnu har lange Udsig-
(203) ter med den. Eiheller skynder P.J.S. stort paa Arbeidet, hvori man Intet planmæssigt finder. Alle de Dage, hvori der blev tækket, maatte de tiillige lægte, og gjøre andre uvedkommende Arbeider.

Igaar fik jeg dog et høfligt Brev fra Milo, paa en Mindelse om at mit Vedkommende hos ham beopagtedes med mindre Opmærksomhed end forhen. - Isøndags oplæste Pr.sten paa Prædikestolen en Advarsel til Sognebeboerne om at melde de fødte Børn hos mig, hvilket Nogle havde forsømt, blandt Andre S. Junge; men han gjorde det ingen god Mening i, og fremsatte det saaledes at det skulde om muligt vække Uvillie mod mig. -

2/9 40 blæste det tiilligemed Solskin og Varme, saa det var et stærkt Høstveir, saavel for det høstede som unøstede Korn. Min Havre og Boghvede staae endnu, men Begge skulle af i disse Dage. Med Skolearbeidet gaaer det ellers langsomt. Af Communallovens Skjæbne i Ständerne have vi endnu intet Videre hørt. Røgtet har sagt,

at enhver Punkt blev omgjort. Skolelærerne blive ikke befalede, at deeltage i Communebestyrelsen; men vælges maa de dog kunne, ifald de ikke skulle blive altfor meget tilsidesatte.

4/9 40 regnede det hele Formiddagen, saa det stadige Høstveir-
ligt derved er forandret, og jeg, som fik min sidste Byg igaar, glæder mig meget i denne Anledning. En synderlig Indrykkelse

- (204) passende for den Hemp. Avis læste man i Avisen igaar, fra nogle Sognefogder i det nordostlige Fyen, mellem Odense og Kjærteminue, hvilke fraraader Stænderne at tage Notis af de indkomne Petitioner om Skattebillingen og Forandring i Statsforfatningen. De priser Enevælden, spørge om man kan opvise eet eneste Expl. paa, at de danske Enevæl. Konger have misbrugt den dem anfortroede Magt, og om alle trufne Foranstaltninger til Bondestandens Opkomst ikke ere udgangne fra denne Magt? m.M. Men disse Sognefogder ere vistnok Redskaber for Andre, Absolutismens Venner, der frygte for at staae paa egne Been, og derfor ønske sig opretholdte ved den positive Magt, eineller kjende de Historiens Lærdomme i denne Henseende saalidt som den Vei Staten har lagt tilbage med sin Fordærvelse, eller Randen den staaer paa. De Liberale forlanger ikke Andet, end Garantier for, at de nærværende Statsuneld, Tryk og Lidelser ikke skulle komme igjen, at der maatte skee Besparelser, at den unyre Gjæld ikke videre skulde forøges, og Finantserne ordnes. Alt dette formaade FVI ikke, sin Enevældsmagt uagtet, og C8 maaskee lige saa Lidt, thi hiin meente det ligesaa alvorligt med Forbearingen som denne. Bemeldte Stakkels Sognefogder burde derfor hellere have tiet stille? "Den er Nidding, som sig kan betænke paa Valg
(205) mellem Frihed og slaviske Baand. Kun Viisdomsbefaling, kun Pligternes Lænke kan fængsle en ædel og fribaaren Mand. Kun Frihed gjør Manden ædel og stor, mens Skjændsel og Udyd hos Trældommen boer".

Jeg lod saa Boghveden lægge idag den 4 Septem^b, i Regnen, den er saa ikke det, jeg ventede. Igaar fik jeg en rar lille Bog i Tasken af Brinck-Seidelin Etatsr. Amtsr. og Stæderdeput. om Skattevæsenet, udgivet af Selskabet for Trykkefr. - Dog havde jeg ventet den mere brugbar og practisk end den virkelig er, mæe nenholdende sig til Hovedsagen og de væsentlige Skatter, end Bestræbelse for at omfatte hele Skattebyrden, saaledes som den har gjort?

5/9 40 kom hertil ved Middagstid med en Rantsel paa Ryggen ligesom en Haandværker en J. Hofman Bang fra Hofmansgave, der reiser omkring i det Øiemed at samle Materialier til en Beskrivelse over Odense Amt. Først besvarede jeg endeel Spørgsmaale, som han gjorde, Sognet angaaende, især om Hmleavlen, siden ønskede han at tale med en Mand eller To, hvorfor jeg førte ham til H.J. og P.Sv, men

den sidste var ikke hjemme, endelig lagte han et Schema her, med Anmodning om at udfylde det, og dernæst sende ham det. Det var et (206) meget pent Menneske, uden Pretensioner og ligefrem, han havde reist saaledes tilfods flere Aar omkring i Tyskland og andre Steder. Jeg forlod ham nede i P.Sv Eng, efter at han havde demonstreret endeel om Vandrislingen for mig. Oppe hos H.J. kom det paa Tale om den nye Matricul, og Skatternes tilstundende Udredelse efter samme, hvor H.J. og Hofman var af anden Mening end jeg. Min er saaledes: Naar en Gaard af 5 Tønder Hkr. er bleven forhøiet til 8 Tønder, da er hans gl. Hkr. 5 Tønder og det nye 8 Tønder, hvoraf Skatterne ville blive at udrede saaledes:

Af de 5 Tønd. gl. Hkrn gives 6 Rld $5\frac{1}{2}$, følgelig
 6 Rld $5\frac{1}{2}$ $\times 5 =$ ----- 34 Rld $1\frac{1}{2}$ " p

Af de 8 Tønder 1 Rld $3\frac{1}{2}$ følgelig

1 Rld $3\frac{1}{2}$ $\times 8 =$ ----- 12 Rld " "
 Altsaa i Landskat aarlig 46 Rld $1\frac{1}{2}$ "

Hidtil svarede slig en Gaard aarlig i Landskat

8 Rld $2\frac{1}{2}$ pr Tønd. Hkr følgelig

8 Rld $2\frac{1}{2}$ $\times 5 =$ ----- 41 Rld $2\frac{1}{2}$ "

Den hele Forandring i Landskattens Svarelse bliver altsaa kun 4 Rld $3\frac{1}{2}$

Vil man nu tage det Tilfælde, at en Gaard stod hidtil for 8 (207) Tønder Hkr, og ved Matriulen nedsattes til 5 Tønder, da bliver Landskattens Beregning saaledes: Af de 8 Tønd. gl. Hartkorn svares 6 Rld 5 følgelig

6 Rld $5\frac{1}{2}$ $\times 8 =$ ----- 54 Rld $4\frac{1}{2}$ "

Af det nye Hkr. 1 Rld 5 følgelig

1 Rld $3\frac{1}{2}$ $\times 5 =$ ----- 7 " 3 "
 Altsaa i Landskat aarlig 62 Rld $1\frac{1}{2}$ "

Hidtil svarede slig en Gaard aarlig i Landskat

8 Rld $2\frac{1}{2}$ $\times 8 =$ ----- 66 Rld $4\frac{1}{2}$ -

Den hele Forandring i Landskattens Svarelse bliver altsaa kun 4 Rld $3\frac{1}{2}$; men saaledes at her, hvor Hkr nedsattes, der bliver denne Sum mindre end de hidtil værende Skatter, eller Lettelse, i det andet eller første Tilfælde bliver den Forhøielse eller forøget Byrde.

Samme Dag den 5te Septem^r høstede vi Havre, men formedelst den om Eftermidd. øsende Regn blæve vi ikke færdige, men først den 7de, thi den 6te var det Søndag. Samme Dag var jeg hos Olesen, hvor vi talte om forskjellige Ting, dog uden at det hjælper Noget, enten for at stemme eller for at vinde ham. Han har ingen Karakter.

Reel og ærlig, eller aaben og ferm, er han ikke, men derimod forsigtig og tresk. Man kan derfor ikke forlade sig paa ham, eller egentlig vide hvorledes man staaer med ham.

(208)

8/9 40

I disse Dage have vi ustadigt Veir, til Skade for det udestaaende Korn, men dog maaskee til Gavn for den lagte Boghvede, som derved ligger og fuldkornes. Men ved at see til den i Eftermidd., for at erfare hvorledes den fuldkommedes i denne Henseende fandt jeg imod min Forventning at den var betydeligt spiret, hvorfor jeg lod den vande.

- Idag har jeg begyndt at besvare hr. Hofmans Spørgsm. eller at udfylde Rubrikkerne i hans efterladte Schema. Det er ikke saa let at fremsætte, hvad her i slige Henseender kan være at berøre, fordi det Modsatte har ogsaa sine Exempler.

Spatziergange und Weltfarten 3. B. P. 18

"Wenn man dieser Bucher der Deutschen liest, bemerkt Oviccat, sollte man den Verfasser für eine Statue nehmen oder ihm eine Sele von Bronze zuschreiben, der nichts Menschliches nahe kommen kann. So dachte ich mir auch, muss ich gestehen, die Person der Herrn Strauss, bis ich endlich, nach dem ich ihn näher kennen gelernt, nach auf die angenehmste Weise enttauscht sah, und unter dieser verhängnissvollen Maske einen jungen Mann an ihm fand, dessen ganzes Wesen die reinste Milde und Bescheidenheit athmete, der in seine Sele eine Fülle von Mystik zu bergen schien und über den Lärm, den seine Untersuchungen in der Welt gemacht, fast betroffen und voller Traurigkeit war".

(209)

- 11/9 40 læstes temmelige alvorlige Discusser forfaldne i Stænderne i den Hesp. Avis af 8 Septem. d.A. N° 169 angaaende Spørmålet om Skattebevillinger og Stændernes Beslutning i Lovgivning foranlediget ved en Pition eller rette vel Adresse fra 3401 Borgere i Khvn. En lignende Add. var indgivet til Stænder fra Roeskilde. Kammhr. Scavennius talte mod Add. Grev Ahlefeldt ligeledes Hesp. vrøvlede og saa Noget, som Alt gik ud paa, at Stænderne vare ubeføide til en saadan Sags Behandling Mange vakkre Mænd talte aabent for den, blandt Flere Voigt, Brunn, Sidenius, Procurator Rye, Groserer Hansen, Capitainerne Bierre, Herforth, men især Hvidt og Drewsen. Ordvexlingen mellem Dreusen og Præsidenten var interessant, men mere skarpsindig end nødvendigt. Hvidt udtalte de mærkelige Ord: "vort hele Haab hænger ved Kongens Liv". Seirigt blev Adressen antagen med 47 Stemmer mod 14.

Frineden har derfor, hvad glædeligt er - et stort Flæertal af Tilhængere. - Scavenius gav ellers den Khvnsk Adresse det Vidnesbyrd at den var aaben, og ærlig, hvorimod flere havde været skjulte og hemmelighedsfulde. Meningen er vistnok rigtig, thi de ansøgte blot om Skattebevillingsretten, men vilde med Samme opnåe Indskrænk. af den souveraine Magt.

- I Folkebladet N° 30-31 4 Septem^b 1840 findes 2 velskr. Stk. om Skolelærernes Kaar, og Hindringer for Underviisningen, det sidste underskrevet af Bering, en dygtig Skolelærer, om jeg ikke feiler, i Aarhus-Stift. Mange saadanne Gjerninger vilde omsider stifte
- (210) den tilsigtede Nytte, og føre til Maalet. Kun Raahed og Uvidenhed er ligegyldig mod Lærerstanden, mod dens Maal og Bestræbelser, og har ilde opfattet Statens og Menneskeslægtens Tarv og sande Interesser. I bemeldte N^o var tillige et velskrevet Stk. om Huusmændenes Kaar og Stilling heri Dmk; dog var det fornemlig Fæstehuusmændene hvorom Talen var, og der udtaltes skarpe Domme over de nærværende Stænder, fordi de ikke vilde nedsætte en Commite til denne Sags Undersøgelse. De formeente sligt ikke kunde skee uden indgreb i Eiendomsretten, at Fæstet var frivilligt m.M; Men Forf., der underskriver sig: en Bondeven, spørger hvorledes kan man sætte Grændser for Aager, og beskytte den som er i Pengetrang, naar man ikke vil beskytte den, som har Kone og Børn, og trænger til Huus og Hjem? Man har bestemt stor Straf for den, som af 400 Rld tager mere end 16 Rld i Renter, men kjøber han et Huus for denne Kapital, kan han betinge sig saa stort Landgilde han lyster. - Endvidere var der anket over, at Stænderne heller ikke vilde nedsætte Commite for at undersøge om Bænderkarle maatte have Ret til at anvende sine Kræfter, som han bedst veed og kan, naar han ikke derved overtræder Andres Frihed og Ret. Her har Menneskevennen Leilighed til bittre Reflectioner, til skjærende Dadel af de i
- (211) Stændersalen herskende Principier; thi den Bemidledes, Herremandens Eiendomsret maa ingen Indskrænkning lide, hvilket flere Gange have været yttret, f.Ex da der taltes om Fæstets forandring til Eien- dom; men den Ubemidledes, den Fattiges eneste Eiendom, hans Arbeidskraft eller hans Arme, deri maa han nok lide Indskrænkning, han skal tage fast Tjeneste, paa det at de Bemidlede ikke skulle have Mangel paa Tjenestefolk. Fr. af 25 Martii 1791, §1. - Den Berøvelse, som Stænderne i første Møde aftvang, i Andet vedligeholdte, begrov de i det 3^{die}.

13/9 40 - I disse Dage have vi et høist ustadigt og regnfuld Veir, som gjør Landmanden meget bekymret. Min Havre og Boghvede staae endnu ude. - Igaar besøgte jeg Jørg. Mads. der var syg, af

en underlig Hævelse og Rødhed under Haaret. Han var meget flink, viste mig sin Svagned, og talte med mig derom. Hun var i Begyndelsen mugen; men siden blev hun ligeledes ferm. H.Jørgensen og Kone var derinde. Han har nu i denne Tid flere Gange besøgt mig. Med Skolen gaaer det langtsomt; endnu er den hverken aftrukken eller kalket. Denne Langsomhed skader Underviisningen, og jeg er bange for, at Biskoppen kommer i dette E.Aar. Idag har Snedkeren hængt Dørrerne, Gangdørren er meget god, dog kunde man ligesaavel have sat Messingvridere i den, som Saadanne ere satte i den nye (212) Skole, der staaer ude paa den vilde Mark. - 14/9 40 læstes i Avisen en stræng Critik over Mag. Lindberg. Stænderne ere prolongerede en Uge. Krigsudsigterne ere endnu ei forsvundne. Men Krig vil neppe finde Sted, mellem andre, end Egypten og Po⁴en, hvilke nok faaer Lov til en Bæxning. I Lauenburg var Trællesindet saa stort, at Kongens Vogn blev trukken af Mennesker, uden at det blev forhindret. - Idag stogede vi Boghvede, men Regn hindrede i at blive færdigt.

16/9 40 Bladet "Fædrelandet" vedbliver at virke i den begyndte Retning til sit Øiemed, større Frihed i alle Ting, og leverer mange velskrevne Artikler i den Materie. Communalforfatningen bliver efter Stændernes Indstilling kun "provisorisk", og istedetfor at Herredsfogden var udseet til Formand i Sogneforstanderskabet have de indstillet at denne skulde vælges. Saa meente St. ogsaa, at der endnu savnedes Forretningsdygtige Mænd paa Landet, og at Communalbestyrelsen desaaarsag ikke kunde blive hvad den burde. - I Aftes kom Jacob hjem paa et Besøg, og reiste i Dag herfra ligetil Barløse, for at holde Skolecommission. Det værste var, at det gav sig til at regne stærkt, en Timestid efter, at han var reist. Veirglasset har i lang Tid ei staaet saa lavt som idag, og jeg var uheldig nok til ikke at faae min Havre idn igaar, skjøndt han dog var nogenledes.

11 stærk Regn og 1 Streg derunder
17/9 2 Streger derunder. -

(213) Borger og Almueskolevæsenet i Khv. skal være i en meget maadelig Forfatning, ringere end noget andet Sted i hele Riget, og aldeles negligeret. Paa de vedkommende Authoriteter, Cancelliet, Directionen og Skolecommissionerne paahviler et stort Ansvar i denne Henseende baade for Gud og Menneskene. Hvilke kolde, for ikke at sige onde Hjerter, maae ikke Saadanne have, som lade Tusinder af Børn henvandre uden Skolegang, Kundskaber, Dannelse og offentlig Advarsel mod Mørkets og Lastens Afgrund? At disse i Mørket vandrende maae fare vild, indgaae paa Afveje, og ende i Strarfeanstalterne, ligger i Sagens Natur, og at deres Fornold maa give Cancelliet og

Gjæstligheden Beskjæftigelse, endeel at skrive om, og at resolve i og over, det gjør det ligeledes. Men derved vil jeg ingenlunde sige, at de desaarsag ynder Mørket, eller Vankundighed, og at det er i deres Interesser, at disse Borgernes Saar blive ulægte, samt at der aldrig vil blive anvendt anden Lægedom paa deres Helbredelse end Qvaksalverie. Dog om det end ikke siges offentlig eller paa Prent, hvilket kunde have store Betænkligheder, saa har man (214) dog Facta i Mængde, hyoraf man kunde have Aarsag til at mene det. - 17/9 40 I den Hemp. Avis 173, 15 Sept^b 1840 findes følgende: "Propt. Hansen oplyste derpaa det af ham indgivne Andragende fra Skolelærerne i Lund- og Scham Herredet om Forbedring i deres Kaar. Ved Afstemningen blev det af 53 Nei mod 1 Ja besluttet at ingen Commite skulde nedsættes i denne Sag". Om det end ikke var at vente, der nu strax skulde blive nedsat Commite i denne Sag, eftersom det endnu neppe er blevet realiseret, hvad i de forige Møder er vedtaget herom, og Andragendet sandsynligt meest driver paa at erholde det, som er blevet Skolel. bestemt i Plc. af 22 Maii f.A; saa giver det dog Anledning til bittre Beklagelser fra Skolelærernes Side, at hverken Stænderne, Authoriteterne eller Kongen selv have Øre for deres Nød, eller ville reflectere paa deres Klager, og det saameget Mere, som det ikke allene er i Andragender over de utilstrækkelige Indtægter, hvor denne Ligegyldighed bemærkes, denne Ringeagt; men i alle andre Henseender, hvor Man kommer i Berørelse med Skolelærerne, der blive de forbigaaede, nedsatte og forurettede. Saaledes nu i den nye Communalanordning, hvorefter Bonden skal deeltage i sine egne Anliggenders Bestyrelse, der var intet Rettere end at Skolel., som ere Beboere i Communerne, idetmindste vare valgbare; thi herved erholdt Forstanderskabet dog eet dygtigt Medlem; men alligevel har de ærede Stænder udeladt dem.

(215) Den 18 Septem^b var Marius i Odense paa Skolelærerforsamlingen, hvortil Stiftets Skolelærere vare indbudne, og Mødet holdtes paa Borgerskolen. Sørensen blev valgt til Formand.

I et Digt af Grundtvig til Kongen paa dennes Fødselsdag, den 18 Septem^b. og som roses meget, forekommer følgende:

"Aand og Ord de er fribaarne,
 "Som den store Konges Børn,
 "Svinge let sig over Taarne,
 "Som den bedste Kongeørn:
 "Lad dem færdes frit i Vangen
 "Kongelig er Folkesangen.
 "Ja naar frit som Tankegangen
 "Er i Danmark Ord og Aand,
 "Da omslynger Folkesangen
 "Septeret i Kongens Haand.
 "Og før Vold det skal udvriste
 "Før skal Danmarks Hjerte briste;

"Disse Vers" hedder i Kemp. Avis, "kan G. glæde sig ved til
"sit Livs sidste Øieblik: han kan lade sin Datter synge dem for
"sig i sin Dødstime. Den 10^d Stanze lyder saaledes:

(216)

"Med Kjærmindekrands omvundne
"Lige fri og lige bundne
"skal forklare Livets Gang
"Tro til Døden med hverandre
"De som Sjæl og Legem vandre.

"Heri udtaler sig en Aand, som visselig er dansk og nordisk,
"og upaatvivlig ældre end 180 Aar. Neppe nogen af de Liberale
"ønsker Mere, end det som Grundtvig her har udtalt i sin Begjæst-
"ring; neppe nenner man at spørge om, hvorledes G. rimmer dette
"med den urimede - sagde vi urimelige - lindberg-hagenske
"Petition". Disse Linier af Redact. C. Bager ere neppe saa væg-
tige og træffende som han troer.

- 25/9 40 -

Idag er jeg flyttet ind her, har faaet Reoler og Bøger opstillet,
og glæder mig meget til denne Forandr. i mit Opholdsted. Her er
nu et lille lunt stille Kammer, hvor jeg ret kan studere, tænke
og skrive. Pulten, min gl. Ven, som jeg er saa bekjendt med, og
som nu passer mig temmelig vel, har jeg flyttet herind uden Com-
missionens Forlov, men jeg haaber den samtykker heri, og vi faae
en nye til Skolen. - Om Aftenen, da jeg havde været ude i Byen,
og kom hjem, var min Broder fra Middelf arriveret, kjørende her-
til med Ole Jensen. Hans Erinde var at tale om, at købe Farver
Tops Gaard til Sp. og Tr. Men da vi destoværre intet - eier - saa
kunde vi intet beslutte i denne Henseende. 200 Rld tilbød jeg at
(217) ville give dem, og dette var endda meget over mine Evner.

Mellem R. og sp. opkom i Anledning heraf Misforstaaelse, hiin
var nok sagtens hastig, denne stiv og vedhængende, saa der kan
være nogen Feil paa Begge Sider. For iøvrigt betyder nok denne
Sag ikke meget. Beklageligt er det, at vi fattes fornødne Penge,
til at kunne købe denne Gaard, en 400 til 600 Rld. -

/// ///

Det synes som, at de senere Møder i Roeskilde have været livlige
og hæftige. Anledning hertil ere de forskjellige Interesser, Ad-
len og Gjestligheden forsvare Souverainiteten, og ynde den abso-
lute Magt, endeel Bønder, som ikke kjende deres eget Vel ret, lige-
ledes. Borgerstandens Representanter ere de meest frisindede og
liberale. Fra dem ere Petitioner indgivne til Kongen om Skattebe-
villingsret, om Forandring i Constitutionen, m.M. til Fædrelandets
Opkomst og Gavn i Fremtiden.

30/9 40

Idag begyndte jeg at undervise i den - nye Skole - og havde den øvst. Kls. Born. Mine Følelser maae være temmelig afstumpede, og jeg mere ligeegyldig end tilforn thi synderlig Interesse, Iver og Nidkjærhed for Sagen havde jeg ikke. Men langt beqvemmere vil det være at undervise i denne Skole fremfor i den Gamle, ligesom det ogsaa er et langt sundere Opholdested. Gud give mig nu den fornødne Kraft og Styrke, Wisdom og Sindighed, samt velsigne min Gr!

(218)

1/10 40

Idag læses i den Hømp. Avis N° 182, 28 Septemb^r, et Gjensvar fra en Bonde til en Anonymus i N° 168, der har yttret, at den fra flere Sogne i Fyen indgivne Erklæring slet ikke hedrerer fra Bonden selv, hvilket bemeldte Bonde, der ligeledes er "Anonymus" og dog dolerer over at den første ikke navngiver sig, tager høist ilde op, og formener nok at forstaae det, hvorom de have skrevet m.M. Men hiin første Anon. kunde vistnok have Ret i at mene, at denne Samling af Bondefogder ikke Alle forstod den Sag, saasom man seer at de første og lyseste Hoveder i Staten ere uenige i, hvad der er det Rette, og at ville tale med i Materier hvor Philosopher, Statsmænd og Genier gjerne indrømme at de ere dem for overlegne, og at de ikke ere dem voxne, forekommer Enhver synderligt, og ubeskedent. - Det kan ikkun være Overvise eller Døsmere, som føle sig fornærmede derved, at Nogen mener om dem, at de ikke havde Indsigt i saa vanskelige Ting. At det derfor er af nogen følt Trang til at yttre sig, eller af Følelse for Pligt, det kan jeg ikke mene; men ere disse Bondefogder, ikke uværdige Redskaber i andres Hænder, saa ere de det, som endnu er værre, serville, Øientjenere, som holder med de Mægtige, og haabe disses Paaskjønelse i sin Tid. Idetmindste er Rescicoen ikke stor ved at holde sig til den Side, som Dhrr Bønder, eller Bondefogder, have valgt.

(219)

3/10 40

Et Udkast til en Forestilling til Skoledirection at indgive i sin Tid:

Skolecommissionen indsendte ifjor under ^{x)} en Reartition over Fouragen til Skolelærerens Creature og erholdt samme approberet, skjøndt den saavel i Hovedsagen, som i det Enkelte var anordningsstridigt og urigtigt, thi deels blev bemeldte Fourage lignet paa den heri Sognet værende Mølleskyld, hvilket er stridende mod Cancelliskr af 14 Martii 1829, deels blev det lignet paa begge Skoledistricter heri Sognet, hvilket er stridende mod Skoledirectionens Skr. af 19 Aug. 1825, endelig formenes bemeldte Reartition

x) tyndt gældt

at være stridende mod §§ 3, 55, 56 og 61 for Anordn. af 29 Julii 1814 hvorefter kun det Manglende, forsaavidt de fornøvendende gl. Degne og Skoleindtægter ere utilstrækkelige, skal repareret paa Beboerne, og ikke saaledes som skeet er, den hele Fourage; thi om denne Præstation end kan paalignes til bestandig Regel ifølge Cancellskr af 29 Maii 1827, og Dito af 14 Aug. 1827, saa følger dog heraf ikke, at den gl. Fourage 1 ^{1/2} Høe og 1 ^{1/2} Halm pr Tøndhk. der fra Alderstid har været udredt, skal eftergives eller forbigaaes, saaledes som ved bemeldte Repartition Tilfældet er, og det saameget mindre, som alle Sognebeboerne ingenlunde ere enige i denne Forandring. Ikke at tale om, at Fouragen er udrepareret i saa yderlige smaae Quantiteter, at de hverken kunne ydes eller modtages, f.Ex. 2 Lod Halm, hvis Værdi ikke engang er 1/16 ^{1/2}, og med en saadan Ydelse skal Beboerne, fordi Ligningen er skeet paa begge Distrt, reise en halv Mil. Skoledirectionen burde virkelig advare Commissionerne om, ikke at indgive slige Repartitioner som vidne om Ukyndighed, og hvorved Spænding ved

- (220) Om Eftermiddagen til bemeldte 3 Octob var jeg hos P. Sv., som fortalte, at H.J. havde været der for en 3 Uger siden, og anmodet ham om at udvirke, at Billesbøllerne indvilligede i, at Kornet til Skolen blev lignet efter Hkrrn; men P. Sv. nægtede sin Medvirkning i denne Henseende. Saafrømt, at Sognebeboerne skulde faae i sinde at indgive Ansøgning herom, og H.J. formaa dem hertil, da handler de endnu mere aabenbart imod de bestaaende Love, end de gjorde med den paa modstaaende Side indgivne Fouragerepartition.

5/10 40

- Læstes et Ord til rette Tid i Avisen om den tidligere Confirmation, som heri Sognet ret misbruges for at undra. Børnene Skolegangen. At Forældrene, som selv ere Bønder og uden Oplysning, sige efter saadan Udmærkelse, og saadanne Fordele paa Børnenes og Skolevæsenets Bekostning, det kan man forstaae, og deri maae Lærerne finde sig; men naar Personer, hvis Pligt det er at fremme Folkeoplysningen, og i hvis Hænder Skolernes Tarv ere lagte, fare omkring til velhavende og rige Forældre for at anspore dem til at indgive Ansøgning om deres Børns Confirmation førend Tiden, og derved ville gjøre sig yndet hos disse, eller endnu værre, for en Steg og en Thevandsknægt, (221) da hører disse unnægtelig til det lavere Slag, og have ilde opfattet deres Kaldspligter. Men Underviisningen i Skolen, der er Hovedsagen i Skolevæsenet, hvoraf Kundskab, Indsigt og Dygtighed skulde udgaae, er hos os nedslunken til en Biting, som er underordnet alle andre Ting, nemlig Pløietid, Høstarbejde, Humleplukning, Kartoffeloptagning, og Forældres forfængelige Ønsker. Den aandelige Tarv er i

eet og alt tilsidesat for lave og ringe jordiske Hensyn, der dog alligevel ikke kunne blive hvad de burde, førend hiin gives Fortrinnet; thi det Aandelige tage det Jordiske med sig, og dette lader sig ikke fremme uden niint.

6/10 40 pløiede til Rug ned ved Veien, og den 8^d toge Melk heraf Sognet. Iaftes læste jeg en af Schleiermachers Prædikener om: christelig Børneopdragelse, hvori er mere Lærdom en Opbyggelse, mere classisk end practisk, men allelige udmærket og interessant. - Bemeldte 8 Octob havde vi efter mange Ugers Regn som havde skadet Høsten meget, den første Dags smukke Veir. Samme var Tilfældet den 9de, og nu er det sandsynligt, at vi faae godt Veir nogen Tid. - Kongen er nu efter hvad vi læse i Hp. A. kommen til Sorgenfrie, han var i Faaborg, Svenborg, paa Gisselsøldt og i Kjøge, førend han kom til bemeldte Sted. En forunderlig Omlaveren! Mærkeligt, at de 2^d førstnævnte Steder, havde indgivet Petitioner om Foranring i Statsforf? "Fædrelandet" har under 18^t f. M., Kongens Fødselsdag, et frimodigt Stk. om, hvad det er som hincer Folkets Kjærlighed til

(222) Kongen, ifald denne skulde være mindre, og viser, at det er en Magt i Staten, mellem niint og denne, Ministrene, de Store, som staaer mellem Kongen og Stænderne, og omdanner og forvansker disses Røst og Stemme. Der findes følgende:

"Men mon der er Nogen, som er overbevist om, at Stemmerne f.E.

"tilfulde har opfattet Stænderinstitutionens Betydning, og naar den

"i vor Tid aldeles nødvendige Høilagtelse for Folkets Ønsker? Vi

"gentage det, han er fremmet for Folket, det har aldrig hørt

"ham tale, det har aldrig hørt ham udvikle sine Grundsætninger

"og forsvare sine Meninger; hans Overbevisning er for det ind-

"hyllet i Mørke, den er en ubekjendt Størrelse, der aldrig offent-

"lig er fremtraadt selvstændig og ublandet m.M." -

Ligeledes findes i Fædrelandet et Stk. der gaaer gennem 3 N^o:

"Danmark under de souveraine Konger" fremkaldet ved den kongl. Commissarius Forsvar for Souverainiteten, hvilket Stk. ret belyser al den Ulykke, Skade, Fordærvelse, der er afstedkommet over Bondestanden i de 120 Aar inntil 1788, eller fra Souverainiteten indtil Frederik den 6^t overtog sig Statens Styrelse,

Den 10 Octob. saae jeg Rug, men det blev harvet for lidt; thi inden jeg vidste deraf, havde P.O. faaet dem til at læse Harverne paa Vognene, og det fik ikkun halv Harvning. Saaledes er alt hans Færd, og naar jeg siger ham det, gjør han sig uartig imod mig,

(225) paastaaer at jeg altid skjender, at han aldrig kan forrette Noget tilpas, m.M. Men han kunde have spurgt mig, kun derved følte han sin Authoritet fornærmet.

Den 11^t Octob efter, at jeg var gaaet tilsengs erholdt jeg atter Brev fra Farb. R. angaaende Farveriet i Middft, det var dateret 8de. Møller vil kjøbe det, og lade Sp. faae det i Leie for 200 Rld. aarlig. Kunde man have opnaaet, at M. ikke vilde opsætte det eller forhøie Kjøbesummen i et Aarstid, da var det bedst at leie. R. har saa alligevel efter, hvad man nok kunde vide, vedblevet at underhandle i den Sag, og fremmer samme, Sp. og T. ere 2 Børn, som troer man kan og skal indsætte dem i en Næringsvei, og berede og rette, hvad de ved deres overilede Forlovelse have forðrøvet.

16/10 40

Efter Avisen synes Krigen i Middelhavet at være vis, Englænderne have allerede aabnet Krigsskuepladsen, og det synes at være alvorligt meent, dog troer jeg det endnu ikke. - I et Møde af Skolecommissionsen den 15 Octob. blev besluttet at en nye Pult skulde anskaffes til Skolen, kun maatte den ikke koste mere end 5 Rld. Altsaa bliver dog denne her staaende for det Første. I samme Møde blev ogsaa vedtaget, at et Fortog langs ned med Veien, og ellers udenom (224) den nye Skole paa alle Sider. Det synes som om de Vedkommende, der hidtil vare Modstandere, ville gjøre Noget af det hidtilværende godt igjen; idetmindste indrømme de Meget, som de i forige Tider neppe ville have tilladt.

20/10 40

Igaar Eftermiddag kom Jacob hjem, han havde en Plads hos Andersen i Assens til P.O. paa nogle Maaneder, og det var et glad Budskab. Han kommer dog godt igjennem endnu derhenne, saavel i B som i Ø.; det værste er en Bestilling, som er ham paalagt, han skal gennemsee Ministerialbøgerne og antegne Uoverensstemmelserne. Imorgen den 21/8 reiser P.O. Gud give ham Forstand, Held og Lykke, samt aabne ham en Vei til at ernære sig paa. J. reiste i Eftermiddag igjen lige til Barløse for at passere Aftenen hos Dinesen. Idag er det 34 Aar siden vi bleve viiede i Thjems Domkirke, Moder og jeg. J. havde nogle N^o med af den berlinske Tidende, som jeg gjennemlæste. Den udkommer 6 Gange ugentlig, i et uhyre Format af 4 Spalter paa hver Side, 16 ialt, smaa Tryk. Jeg har aldrig seet dette Blad før. I det Politiske skal denne Tidende være een af de bedste i Danmark.

(225)

-22/10 40-

Igaar den 21 Octob. var her Skoleexamen, hvor Pr. var meget færm, og hvor Børnene bestode sig meget godt i det Hele, endog bedre end

jeg havde forestillet mig det. Men jeg saae, at H.J. Søn, Jør- er bestemt til at confirmeres, skjøndt han ikke er født førend den 4 Juni 1827, og atslaa fattes 12 Mdr i den lovlige Alder. Herom har hverken Faderen eller Præsten talt eet Ord med mig. - Denne har aldeles ingen Interesse for Skolevæsen Folkeoplysning, eller i det Aandeliges Udvikling i Menigheden, han seer alene paa sin egen Nytte, hvad som kan forøge Indtægter, og Velvillie, og han modstaaer, om forsætlig eller uforsætlig vides ikke, det sande Folkevel, og fører tilbage istedetfor fremad. Den Liberalitet, som Skoleanordn. tilstaaer Forældre ved Ansøgning at faae deres Børn confirmerede førend de ere opnaaede den befalede Alder, 14 Aar bliver her høilig misbrugt, og tjener til Udenheds Befordring (thi det er kun de Rige og Velhavende som faae Bistand heri. Hos dem svasser Pr. omkring, faaer sin Steg og Thevandsknegt, som (226) de lave til ham, og opmuntrer dem til at indgive Ansøgning om

gence Ord af A. Ussing: "hvad nærmest Petitionerens betydning angaaer, da staaer dette i Forbindelse med det store Spørgsmaal: "om der virkelig hos den oplyste Deel af det Danske Folk føles en "Trang til saadanne Garantier som dem der omhandles i hine Petitioner. Jeg vilde nu fornægte al Sandhed, dersom jeg ikke besvarede dette med et ubetinget Ja. --- Jeg tør med bestemte udsige "at det er et levende Ænske hos den oplyste Deel af Folket". Ussing tiltraadte Alt hvad Præsidenten i Gaarsmødet derom har yttret. Han siger endvidere: "Jeg finder ogsaa de Raisonements, hvorved man "vil fremstille Sagen, som om Alt i constitutionelle Stater var "givet til Priis for Vilkaarlig og en tilfældig Plurallitets "Afgjørelse, saa skjæve og ensidige, at det vilde forundre mig, at "en agtet Videnskabsmand har kunnet fremkomme dermed, dersom ikke "destoværre hans hele litteraire Færd i den seneste Tid var af den "Art, at det ikke er let at sige til hvilke Yderligheder han endnu "vil kunne gaae i denne Sag". Om denne her omtalte Videnskabsmand er Prof. Sibbern, eller en Anden, det veed jeg ikke; men den kongl. Commisair har i en Stændertale omtalt den constitutionelle Forfatning saaledes som her er yttret. Under Afstemningen viiste det sig at den constituelle Aand i Stænderne har stor Overvægt over den Conservative. Talerne for Forandringen i Constitutionen, Clausen, Schow, Hvidt, Toutien, Steenfeldt, Bang havde stor Overlegenhed over dem, som talte imod Retning.

har været i ½ Aar for at tage Gartnerexamen. Dette Maal skal han nu være opnaaet. Han er ellers et flink og skikkeligt Mske. vistnok langt bedre end Mehl, hvem jeg nu gjør mindre af, saasom han lod mig og Moder gaae hjem i Søndags Nat fra Ballet i Pstgd. Kl. 5.

— / / — — / / —
— / / — — / / —

I N° 300 af Fædrenelandsket findes et smukt Stk. un Overskrift: "Ständerne og Pressen" og efter af Redactionen har skarpt bebreidet Ständerne deres Misbilligelse af Oppositionspressens Færd, som vistnok var ringe, sluttes det med følgende: Den maa ligesom alle "Andre lade sig berolige ved den Bevidstnød, at den ærlig og redelig "stræber at fremme Sandhed og Ret, og hvis Nogen skulde være samvittighedsløs nok til at fradømme os denne Bevidsthed, da er det "vor Trøst, som Ingen skal kunne fratage os, at kun Himlens og "Jordens Herre, skuer ind i Menneskenes Hjerter".

Her i Sognet lide egentlig Bøllerne nogen Uret ved Maaden Skolekornet udredes paa, thi de skulle først deeltage i dette Korn
(228) Udredelse forsaavidt det gl. Degne- og Skolekorn ere utilstrækkeligt, men de deeltage lige med de andre Sognebeboere uden noget Hensyn herpaa.

26/10 iafte var Moder og jeg paa Sl.gd. i et Besøg, hvortil P.Madsen havde inviteres os, Enken fra Billespølie kom ogsaa derom, og de vare Alle ret snaksomme og flinke. Vi fik Kaffe, Thevand, og spiste til Aften, Ande- og Duesteg, samt Æble- og Mandelkage. Dog alligevel lod det, som fattedes Noget. - Marius iulgte med til Præstegd. hvor han nu har været næsten en heel Uge, hvilket nok er nærved at gaae forvidt? - Efter Avisen idag er der atter skudt paa den franske Konge, og Frankrig blive nødt til at tage Deel med ham, de vil Kongen nedlægge Regjeringen til Fordeel for sin Søn. - Idag er det et vakkert Solskin, men i mange Dage har det været fælt kolat, Skolekakkellovnen er endnu ikke opsat, Vinduerne kunne ikke lukkes, Tudnullet, hvorved Skolen er i Forbindelse med hele Atmosphæren, Altsammen giver en ufordrægelig Kulde i Skolen. Eineller ere Vinduerne kittet, Ruderne hænge flere Steder, saa de ere nærved at falde ud, og Adskillige fylde ikke Hullet. Flere Gange har jeg bedet saavel Pr. som Skoleptr. undernaanden, at raade Bod paa disse Mangler, men de bekymre sig ikke videre derom.

(229) - 27/10 40 -

Idag er der Marked i Assens, hvor nu P.O er, men vi fik intet Brev derud til ham. Han reiste i Onsdags den 21 ds. H. Andersen kjørte for ham. Jeg begyndte igaar at opryde Sirennækken i Haven, i den

Hensigt at plante den igjen ved Legepladsen, eller et andetsteds, og at sætte nogle Frugtræer paa dens Plads. I forige Uge slagtede vi den ene Gris, som vog $5\frac{1}{2}$ ⁴⁵ ~~45~~, og derved fik vi Noget i Huset. - Her var lyst til Skolecommission idag Eftermiddag Kl. 3, for at forfatte en Ligning, over endeel Penge til Skolevæsenet, især den nye Skolebygning her i Fjelsted m.M., men der møtte ikke Flere end Pr., og da han havde biet 1 Time, uden at Nogen af de Andre vare arriveret, gik han hjem igjen, og Marius fulgte ham paa Veie, thi han var tillige bange for L. Rasmussen, som havde passet ham op, da han gik herover, talt ham grovt til, fordi han (Pr) havde ladet en Kone trække hjem igjen, hvilken var kjøbt. - Siden har Præsten fortrudt høielig, at han ikke gav sig i Slagsmaal med bemeldte L.R. samt banket ham dygtig af (31/3 41)

(250) I en Bibelkatekismus af Krummacher oversat ved tvende Skolelærere findes følgende smukke Ord af Sirak forsaavidt jeg kan huske dem:

"Salig er den, som stedse ransager Guds Ord, som udlægger det og underviser deri, som betragter det af Hjertet og lærer at forstaae det til Grunde, som efterforsker Viisdommen og efterfølger den hvor den gaaer hen, kiger ind ad dens Vindue, lytter ved dens Dørre; som søger Herberge i dens Huus, og opslaaer sin Bolig hos den. Det er ham et godt Herberge. Han fører ogsaa sin Børn under dens Tag, og leirer sig under dens skyggefulde Grene. Der skal han bekjærmes for Hede, og det skal være ham end herlig Bolig".

29/10 40

I visse Pastorater kommer det mere og mere i Brug at indgive Ansøgninger for at faae Børn confirmeret, skjønt de ikke ere opnaaede den lovbefalede Alder, 14 Aar. Herved skilles Børnene fra et heelt Aars Skolegang og Underviisning, og Folkeoplysningen modarbeides paa en meget indgribende Maade. Var Hensigten endda at lette fattige Forældre, eller ogsaa Kommunen, Byrden af Skolegangen, samt

(251) tidligere at forhjælpe Barnet til at ernære sig selv, da fik Sligt saaledes at være, skjønt det Materielle nød ved et saadant Forhold langt mere, og det Immaterielle langt mindre Opmærksomhed, end det fortjente, men de fleste Gange er det rige og velhavende Forældre, med eet a to Børn, der ønske sig selv og disse bemærkede paa saadan Maade, og Motivet er alene en sygelig Forfængelighed, som ingenlunde burde næres, eineller af Vedkommende oppustes, og det saameget mindre, som Enhver, der har nogen Erfaring maa indrømme, at 14 Aar er altfor tidlig til Confirmationen, naar den skal have nogen Betydning, og være Mere end en tom Formålitet.

31/10 40. -

Skolel. Holm og han Familie var her den 29de Octob. om Aftenen; han havde nogle Bemærkninger med over Oprettelsen af den propon. Enkekasse, hvilke endeel Skolelærere heri Vendsherred havde afgivet. Jeg læste disse igjennem, fandt dem temlig lette, og intetsigende, og lod nogle faa i Hast nedskrevne Bemærkninger følge med tilbage. De vilde at det aarlige Bidrag skulde være større, formeente at

- (232) Kassen ikke kunde opfylde sine Pligter uden at dette var 2-4-6 Rld. pr Portion. Som Grund angave de, det faldt vanskeligt at udsætte Kapitaler til 4 Procento, hvorpaa Provstens Beregning var baseret, at der vare 10 Skolelærer Enker i Vendsherred paa 25 Skolelærer, m.M. Men Kongens Kasse modtager jo Penge til 4 p.C. og de 10 Enker paa 25 Skolel. er noget temporairt, thi 2 paa 5 er ellers ikke det alm. Forhold i andre Stænder, og Dødeligheden blandt disse kan ikke antages større end blandt Andre.

1 Nov^b 1840 var jeg i Ørsted for at gratulere Consist. Hvid til sin 80 Aars Fødselsdag. Det var 3 Gang jeg har været der. Den Gamle er ligestærk. En svær Tummel fandt Sted blandt de tilstædeværende Gjæster. Især var Degnen Skyts af Kjærte, med hvem jeg gjorde Bekjendtskab en stærk Svirebroder og ypperlig Sanger. Den gl. Hvid critiserede Selskabet om Morgenen temlig alvorligt. Frakjendte det endog Anstændighed. -

- 3/11 40 var her Skolecommission, og endeel Mænd vare desuden tilstede af Sognet, saasom her skulde lignedes en betydelig Afgift, deels til den nye Skole som er bygget, deels til Lønninger. Kun var det ikke de 4 hæderlige Mænd, hvilke Anordningen bestemmer, men nogle, som Laugene have valgt, saa vi her endog ile forud for
- (233) Tiden. Men de skiltes ad uden at udrette Noget, thi endeel vil ligne alene paa Hartkornet, nemlig de Rige, og de Andre vilde ligne efter Anordningen, paa Hartkorn, Formue og Leilighed. Præsten holdt med Hine, paastaaer at Ingen kan ligne efter Formuen, m.M., og glemmer at man nu har lignet efter den i henved 30 Aar; at man har en Skrivelse fra Provst Seidelin af 17 Decem^b 1838, hvori alle Fattig- og Skolecommissioner opfordres til at ligne efter Anordn., d.e. efter Hk. Formue og Leilighed.

5/11 40 havde vi Besøg af Mdm. Clemmesen samt Jomfr. Struch, og Mdm. Galthen, hvilken sidste vilde til Gb. Mølle for at gjøre Barselbesøg i Forening med min Kone, der saa maatte blive hjemme.

7/11 40 var her om Aftenen alle Forpagter Vieds Børn, samt Hovmester, Skolelærer Rønning og Jomfr. Vest. Jeg var i Sletterod for at bestille Plouge, spiste hos Landmaaler Olesen, som kom hjem den Aften.

8/11 40 et yndigt Veir, Solen skinner her lige ind hvor jeg sidder, og man mærker ordentligt dens Varme. Jeg blev krævet idag af Amtstuen for Skatten sidste $\frac{1}{2}$ Aar, at betale om 14 Dage; men Skriveisen derom er af 21 Octob. -

10/11 40 fællede jeg med sædvanlige Plove Stubbe og Lægjord. Det regnede meget. Den unge Mand i Lkkgd vilde have afknebet no. (234) ved at gjøre Ageren mindre, men det lykkedes ikke, thi jeg kom, da maatte gjøre mig det om.

Den 8 Nov^b vare vi hos P. Sv. om Aftenen, tillige med Præstens og en Deel Andre af Familien. her gik det meget lystig til. Punsch og Sang vexiede hele Aftenen med hverandre.

14/11 40 kom A. Bruen hertil for at faae et Par Ord skrevet, hvorved han frasiger sig, ikke at ville underskrive en Pition om, at Kongen ikke maatte afstaae Noget i sin Magt. B. havde Dagen forud været i Middelfart, hvor han havde raadspurgt Meier, Fuldm. Hansen, og Skipper Olesen, som Alle advarede ham mod Underskriften. Ordene, som jeg skrev vare følgende:

"Naar vi see henpaa, at vor Sal. afdøde Frederich den 6^t var en Folkeven og Folkekonge, samt at vor nuværende Christian den 8de endog overtræffer ham heri, saa er der ingen Tvivl om, hvis man havde Sikkerned for, at Fremtiden eller Forsynet vilde skjænke os lignende Konger, da burde man lade Enevælden rolig i deres Hænder; men da Historien lærer, at vi have ingen Sikkerhed i denne Hense- (235) "ende, og at Bondestanden har været undertrykt under Souverainiteten i høiere Grad end ellers, saa tør vi ikke underskrive et Document, der i sit Bieend er stridende imod, hvad Landets bedste "og meest oplyste Mænd i Roeskilde have villet fremme". -

Hønneruplund og Tryden
den 14 Novem^b 1840.

I den Hemp. Avis var indrykket et Stkke, hvilket han selv havde skrevet, en Tale holdt i Stænderne i Roeskilde mod Skattebevillingen ret m.M. Hans anførte Grunde vare meget lette, bare Avner og almen Sætninger. Blandt andre, at vi havde en chr. Regjering, hvilket gav alle ønskelige Garantier. Men han glemmer, vi havde ogsaa en chr. Regjering, da Bonden blev stavnsbunden, vornet, da Halsjern, Hul og Træhest fandtes paa Herremandens Borg, og vare Midler til hans Underkuelse og Tyranniseren. Naar Christeligheden hos Regjeringen dengang ikke formaaede at skaffe Bonden en christelig Behandling, eller sikre ham mod Vold og Uretfærdighed, hvilket den ikke gjorde, hvorledes skulde den da formaae det nu eller i Fremtiden, hvorledes skulde Christendommen nu, medens den endog er, efter hvad

man paastaaer, i Aftagende, kunne virke i Fremtiden, hvad den ikke
(236) kunne i den Forbigangne Tid? Gud hjælpe kun Alle, som ikke have
andet Værn, end det Christendommen yder dem. Det er en Herlighed,
at den har aabnet den Ringes Cie for en usynlig Verden, hvor Under-
trykkerne ingen Magt faae over ham, at den opfordrer ham til at
lide alslags Uret hellere end at gjøre Modstand, m.V. men at Be-
vidstheden om en saadan Tænkemaade hos den, man vil undertrykke,
skulde være et Værn eller Garanti for, at Undertrykkelse ikke ville
finde Sted, det er taabeligt at troe, da den meget Mere frister til
samme, saasom ingen Modvirkning er at befrygte. Det er i alle Ty-
raners, Despoters og Voldsmænds Interesse at befordre Christendom-
men udbredt, at faae den indført til eneste Religion i deres Stater.
Thi egentlig anpriser den Fattigdom, at give Kjortlen med naar
man forlanger Kappen Kjæsererens hvad Kjæserens er, og at være
alt menneskeligt Herredømme underdanigt. Intet Folkefærd kan være
ønskeligere for en Despot, end det, som er opdraget i saadanne
Grundsætninger! ——— 19/11 40 om Formidd. kom Brandirecteuren
her tilligemed Sognefogden, Brandfogden og Skolepatronen, for at
assurere Skolebygningerne. I Foraaret nedsattes Assurancen paa
disse Bygninger, paa Grund af en kongl. Foranstaltning, dog med
Skolecommissionens Samtykke, nu bliver den igjen opsat, og derfor
kunde denne Omkostning været sparet. Man var kommen til samme Maal
ved ikke at foretage Noget.

(237)

20/11 40

Iaftes var jeg henne hos H. Jørg Tm. for at tale med ham, om eet
og Andet, Skolen angaaende. Vor Samtale faldt saa vel, at jeg først
kom hjem Kl. 11. Jeg spiste til Aften, Medister, Riobensteg og drak
Kaffe. Han kritiserede Præsten stærk, for sine i denne Tid anskaffede
Gulvtæpper, sagde reent ud at han undsaae sig for at træde paa dem,
og de passede ikke at komme ind paa for Bønder. Vi talte meget om
hans Søn, Jørgen, der skal confirmeres ved Ansøgning om Aldersdis-
pensation, og jeg dadlede i stærke Udtrykke dette Forehavende,
som et for Andre slet Exempel, skadeligt for Drengen, og stridende
mod Tidens Aand og Fordring. Han blev ved at slette paa Sagen, paa-
stod Drengens Skolegang skulde de andre tilstunde Aar ligefuldt
fortsættes, og hvorfor han vilde fornøie mig m.M.

21/11 40 Iaftes var jeg hos P. Sv., hvorfra jeg heller ikke
kom førend Kl. 11, hvor jeg spiste drak Punsch, og politiserede.
Petitionen, omtalt paa foregaaende Blade, er endnu ikke kommen
hertil Sognet, formodentlig bliver den borte, saasom Beboerne nok
ikke have noget lojalt Rygte. - I Harrestrup har den været, og det
blev Sognefogderne overdraget at skrive under, eller at lade være,

(238) ligesom de godt syntes. Bondestanden har endnu kun opfattet lidt af, hvad som er den tjenlig, og fremmer eens Vel. Skolerne have endnu meget at gjøre, og det berettiger til at formode store Irringer, saavel hos Bisper, Provster som Præster, naar de tale, skrive og handle, som om et Barn kunde være paa et for det bedre Sted, - end dets Skole. 22/11 40 Jo destoværre! Petitionen er arriveret hertil Sognet, jeg fik den hos Sognefogden i Aftes, og formodentlig er den forfattet i en Kroe, eller ved en Bolle heed Punsch. Thi der er masket en Mængde Ord sammen, uden Orden, Hensigt og Rigtighed. Jeg tog Afskrift af den for Curiositets Skyld. - 23/11 40 var her stor Skol-commission, saasom en Ligning skulde forfattes og Formue og Leilighed tages med i Betragtning. L. Detlovs. var ene paa den Side, som paastod at Formue skulde ansættes. Præsten og alle de Rige var paa den Anden. Han skjældede over ham, fordi han vilde have det paa denne Maade, og kalde det visnæset. Det Hele blev saa gjort til Narreri, L.J. ansattes til 2 ~~8~~ 8 0, O. Hansens Enke til 2 7 , o.s.v. Formallitet og Spot.

(239) 25/11 40 i aftes var jeg oppe at besøge Stine Møllers, som i denne Tid er syg, har daarlige Øine, og ellers syg udvortes. Hun sidder med et stort Klæde om Hovedet, Gardiner nedtrukne fra Vinduerne, og er meget ringe. Taarerne trillede, da jeg omtalte tidligere Dage. Hun takkede for mit Besøg, og var ret flink, Korset bedrer og blødgør Hjertet!

26/11 40 I den jydsk Stændersamling af Biskop Øllegaard:
 "Andragende fra Seminarieforst. Brammer, Dr. theologi angaaende
 "en Udvidelse af Skoleanordningens Bestemmelse om den confirmerede
 "Ungdoms Underviisning. - Selveier Tvergaard: Andragende fra endeel
 "Sognefogder om at der maatte tilstaaes Sognefogderne et Pengebi-
 "drag til en Karls Kost og Løn, samt Lægds mændene nogen Erstatning
 "for deres Arbeide.

Naar en talrig Stand, eller Klasse af Borgere leve i den Formening, at deres Kaar ere ringere end de burde at være, at de, naar deres Familier naae en Middels størrelse, i Almindelighed mangle og savne, da kan man være temlig forvissat om, at der ligger Sandhed til Grund for saadan Formening, samt at den ikke hidrøre fra en overdreven Vurdering af eget Værd, endnu mindre fra urigtig An-
 (240) skuelse om deres Kaar og Stilling. Thi hvorledes skulde saamange Mænd, eller blot kun Flertallet af dem, hvoraf endog flere ere Oldinge, hele Livet igjennem staa i den Formening, at deres Kaar og Stilling ikke svarede til den Dannelses de besidde, den Nytte de

stifte, eller til den Tid og Møie som de anvende paa Opfyldelsen af deres Kaldspligter, naar det var uden Grund? -

I Novr Hæftet af Rapertoriet for Almueskolelærere d.A. har Udgi-
veren Hr. Pastor Børresen indrykket et Stykke under Overskriften:
Om Landsynsskolelærernes Kaar og Stilling, hvori forekommer Meget,
der efter min Mening hverken er ganske rigtigt, ei heller ganske
urigtigt, og hverken egentligt kan beholues eller forkastes, føl-
gelig relever Lidet eller Intet. Saaledes forekommer strax i de
første Linier: "mange Skolelærere have en mindre rigtig Anskuelse
af deres Kaar og Stilling". Men nu indseer man strax, at denne
Paastand om Skolelærerne, er en fulkommen Almeensætning, der
gjelder ligesaa godt om Skolelærerne i Mexico, ifald der ere Nogle,
som om Skolelærerne i Danmark, ligesaa godt om den Forfatteren ikke
kjender, som om dem, han kjender, ja ligegodt om Personalet i enhver
Stand, dette være Officerer, Præster eller Skolelærere, og at den
(241) folgelig siger aldeles intet. Dog forstaaer jeg meget godt Hr.
Past. Børresens Mening dermed, at Skolel. have en urigtig Mening
o.s.v., thi det er ikke egentlig deres feilagtige Bedømmelse han
paataler men hans Paatale bestaaer i, at de have for høie Tanker
om dem selv, deres Stand og Stilling, og at de folgelig overvurdere
begge Dele. Men denne Formeening er meget gammel, Præsterne have
næret den baade hos sig selv og andre, lige siden Skoleembederne
bleve besatte med Seminarister, vore Blade og Skrifter have givet
Gjenlyd heraf i flere Decennier, og det turde ikke falde vanske-
ligt at bevise, at denne Formeening er mere subjectiv end objectiv,
har mere Grund og Aarsag hos Dadlerne, i deres ængstelige Indre,
end hos dem, som de dadle. Ei heller kan man vente, at Skolelærerne
skulle sige om det Gode ondt, nedsætte enten dem selv eller deres
Embeder, miskjende dettes Bestemmelse og Maal, for at røje dem, hvis
Interesser heri ere afvigende, eller ville adskille Skolevæsen,
Folkeoplysning og Folkevel. -

Under 28 Novr d.A. tilskrev Provsten Præsten om at ilytte den
nye Skole, paalagte denne at conferere med J. (senior & junior)
derom at besvare 4 Spørgsmaal i denne Anledning, m.M. Præsten er
(241) i denne Tid høist Tider, alt for god, til at det kan være meent.
7/12 vare vi inviterede til Præstegd, thi Dagen forud, om Søndagen,
gik Moder, Lotte og jeg derned, men da traf vi dem ikke hjemme,
saasom de vare paa Hamborggd. Istedetfor Præstens, converserede
vi L.Jørg., om Søndagen, hvor vi morede os godt. Endnu har jeg
ingen Pult faaet her i Skolen, dog blev her for længe siden ved-
taget i et Commissionsmøde, at en skulde gøres til 5 Rld. Ei hel-
ler er Fortoget endnu blevet brolagt, skjøndt det ligeledes blev

vedtaget, at Sligt skulde gøres, og Ped. Jeppesen accorderet til at lægge den. Formodentligt er heri en Hevn, for eet eller andet Ubevidst, thi Alt har Hensyn herpaa i denne Tid. Det Værste med Fortog er, at endeel Steen ligger og fløier heromkring, endog i min Mødding, paa Veien etc, som vare bestemt hertil, og paa Brinken ved L. Bechs Gjerde, som skulde have været bortkjørt og beplantet af mig. Jeg har endog bestilt 50 Poppelpiil hos Døggen Pedersen i N. Aabye hertil. Tillige agtede jeg at sætte endeel Sirener mellem Pilene, maaske nogle Graner m.M. Medens jeg lever hører Plantningen mig til, siden har L.B. Stivningen deraf, men hukke den heelt om maae han ikke efter vor Aftale.

(243) 8/12 40 skinner Solen smukt, det fryser alvorligt, dog kun hvidfrost; 9/12 blev en lille Kakkelovnsopsat her i Kamret, den er ret Hensigtsmæssig, og iaften sidder jeg her i behagelig Varme. Den er tagen fra Mariussses Kammer i den anden Skole, hvor nu Ingen er. Ellers har mine Bøger lidt betydeligt ved den her i Kamret værende Fugtighed, de ere alle skimlede af Muggenhed, ja endeel ganske - hvide. Spæne kom i Eftermiddag fra Svendborg, hvor han har entreret om et Farveri, dog mod en Betænkningstid af 14 Dage, og han er temlig urolig, samme er jeg selv, Gud hjælpe ham!! Ellers skal han give 250 Rld. aarlig af det, i 6 a 10 Aar. - Det Værste er det med de 200 Rld, som jeg har lovet ham, saasom jeg ingen Udvei veed til dem, uden ved at laane. - En A. Gormsen var her idag for at hilse fra Jacob, han var vel tilfreds med ham. En nye Proces var begyndt sagde han mellem Barløse Pr. og Jochumsen. Denne var kommet hjem.

10/12 40 iaften i Mørkningen kom hertil Forpagter Vied og B. Simonsen, Præsten var her, og det blev endelig politiseret om de alm. Emner: "Skattebevillingen og Constitutionen". Disse Mænd vare alle ivrige Absolutister, hvilket man kunde erfare af deres Maade at disputere paa, som var høist eensidigen, indskrænket, og (244) i Grunden slet ikke angaaende Spørgsmaalet, men dreiede sig om Kongens Person, hvem der er Ingen som har noget imod, hvem Alle lauer vederfares Retfærdighed, det er kun mod Statsformen - det absolute Monarchi, som man vilde have forvandlet til et Constitutionelt. Herom kom synderlige Tanker og Meninger for Dagen. Alle 3 paastaae at Bonden vil blive undertrykt, saasnart Stænderne bleve, hvad der andrages paa, men det er dog neppe hvad de mene? Thi de forsvare ogsaa Hoveriet, og V forsikkrede, at Flere vilde ophæve de stedfundne Foreninger igjen, og stode paa Veie at indføre Naturalhoveriet.

Til Side 239 føies: Andragende fra Skolelærerne: Møller, Andersen og Knudsen om, at der maatte bestemmes et Minimum for Høitids-offerret paa Landet. -

Instruxen for Comiteen til den nye Matricul. endelig Regulering findes i N° 349 af "Fædrelandet" eller af 21 Nov^b 1840, hvor man kan finde den.

13/12 40 erholdt jeg et Circulaire fra H.H.Biskoppen, hvori opmunttres til Bibellæsning, og det er skreven i en kjærlig Tone, med Agtelse for Skolelærerne, hvorfor jeg mener at man bør fremme hans Øiemed efter bedste Evne. Synderligt forekommer det mig, at jeg først erholdt det idag, da det allerede er skrevet den 5 Nov^b. -

(245) Celsius's Thermometer, deelt i 100 Dele mellem Frysepunktet og Kaaghede, anbefales af H.C.Ørsted, endog i Naturforskernes Møde, istedet for Raumurs. -

"Kong Erich og de Fredløse" en hist. Roman af Ingeman haves til Læsning i denne Tid fra Amtsbiblioteket. - Landmaaler Olesens Kone var heri Besøg 13 Decem^b, og havde $\frac{1}{2}$ Halvott. Smør med i Foræring. -

15/12 40 Iaftes fik jeg igjen Brev fra Sp., hvori han anmoder mig om at følge med sig til Svendborg, for at slutte Leieaccord om det omtalte Farverie. Denne Anmodning er jeg egentlig ikke for, deels forstaaer jeg ikke, hvad en Farver kan være tjenligt, er eiheller dygtig til at drive Slige, saasom den evig Venden og Kjøren er mig modbydelig, deels vil jeg ikke drages videre ind i dette problematiske Arrangement, for ikke siden at have nogen Skyld, og det saameget m., som det Godtfolk derude nu er saa opsat paa at etablere sig, at de helmer ikke førend de ere komne ind i Noget, enten det er vel eller ilde. Jeg tænker ellers, at Marius kan ligesaa vel ende det, som jeg, og i Lidt til. - Fra R. erholdt jeg Brev om det Samme idag; han yttre at jeg skylder Sp. at følge med ham.

(246) 19/12 40. Efter nogle Dage stærk Frost have vi nogle Dage en lille let Kulde, dog uden at det har tøet. Igaar var her Skolecommission, den forige Dag var jeg paa Altona og Hamborg, og om Aftenen vare vi samtlige inviterede til Præstens for at spise Pølse, men var dog kun "6". - Efter sidste Aviser er en Skolel. Hendrichsen paa Morsø satte under Tiltale for Overtrædelse af Trykkefrihedslovene, i et udgivet Skriit, "Skolelæren som lønneet Embedsmand, Lærer og Borger". En Anden har efter Veile Avis taget en saa svær Ruus at han blev baaren hjem paa en Stige. Begge Efterretninger ere ubenagelige, og sidste endog - harmelig. Skriftet var værd at see,

hvordan det end maatte være, og jeg ønsker Hr. Hønd. Indsigt og Mod til at gennemgaae Sagen med Hæder!

20/12 40 reiste min B. R herfra, efterat have fulgt Sp. hertil i Gaar, som reiste med M til Svendborg. Gud give nu - dertil trænge vi høielig - sin Velsignelse til dette paabegynte Forehavende, føre og lede til det Gavnliges, og fornindre Alt, hvad som kunde bevirke Ødelæggelse og Skade.

(247)

22/12 40

I Hømp. Avis læses udtaget af Aarh. Avis følgende

Til Folkets Mænd i Viborg.

"Af Eders Mund sit Løsen Danmark venter
"Om det sin Vinge frit udfolde maa
"Hvad heller det sit Haab skal bygge paa
"Tradition og gl. Pergamenter.

Den kongelige Commissarius

"Man hører Ordet, seer et Lyn af Tanker
"Tidt Ordet slaaer, tidt blænder Snilletts Ild,
"Men Hjertet, Ørsted, mon Du aldrig vil
"Os tolke, hvad der Hjertet hører til,
"Dets dybe Savn, dets stundesløse Vanken
"Imellem egen Lyst og fremmed Bud
"Dets smertelige Sukken i sit Brud
"Det taase Bæven og dets stærke Banken?

Sidste Vers til Ørsted, kan ikke betyde Andet, end at han i sine Forsvar for Souverainiteten ikke udtaler sin egentlige Mening, hans Hjerte holder til den liberale Side, og det har Bekymringer, fordi Frihedssagen finder saa megen Modstand. - 23/12 40 M. og Sp. kom saa hjem fra Svendborg i Aftes, Reisen er falden lykkelig ud. Leiecontracten er istandbragt, der svares 200 Rld aarlig. Leien tiltrædes 1ste Febr. 1841. Ingensinde trængte vi høiere til Guds Bistand og naadige Hjælp!

(248) 26/12 40. En Bog: "Lægen uden Medicin" eller Anviisning til, hvorledes man uden Medicin, ved Hjælp af det kolde Vand, saavel kan forebygge Sygdomme, som ophæve de alt forhaanden værende af Dr. Becnsteen, oversat ved A.C.Fridsch, med Motto: "Simple, men sikre ere de velsignelsesrige Midler, hvilke den moderlige Natur rækker den lidende Dødelige, naar jeg i disse Dage havt til Læsning fra Amtsbibliotheket. Side 53 forekommer: 1) Saaledes kunne vi dermed (Vand) bevirke: Den letteste og mindst farefulde Brækning, og ligeledes en øieblikkelig Standsning af den stærkeste Brækning. 2) Vi have den største Forstopning, regulere Aabningen, frembring.

Diarrehe og formene ligeledes ved Hjelp af det kolde Vand strax at standse den stærkeste Diarrehe, Blodgang og Choleraudtømmelse.

3) Med det kolde Vand frembringe vi den svageste Zittren, den største Feberkulde, en aldeles krampelignende Stivnen, men have ogsaa ieblikkelig enhver Krampe, ja det kolde Vand er ogsaa for os det sikreste Middel til at opvarme og oplive, ligesom til at befordre Sved og Urin; kort, ved den meest forskjellig Anvendelse af det kolde Vand, deels udyortes og deels indvortes, ved at drikke det, ved at bringe det til at gurgle Halsen med, ved at trække det op i Næsen, ved at bruge det til Klister, til Vadsugning af endeel af Legemet, eller af hele Legemet, til Omslag, til Overgydninger, til Hovedbad, Fodbad, Duschebad, Sædebad, halve og hele Bade, m.M.-

- (249) Israels Rige havde 19 Konger, som alle regjerede slet, og tilsidst blev det ødelagt af Assyrierne, dets Indbyggere bortførte fangne til Assyr. og Medien.

Juda Rige holdt sig 150 Aar længere, og havde 20 Konger, hvoriblandt flere gode. Nebukanezar, Kongen af Babylon ødelagte det, afbrændte Jerusalem; mange Msk. omkom, Resten bortførtes til Babylon. Man kalder dette det babyloniske Fangenskab. -

I en udvalgt Kreds - 150 - af Etatsraad Hvits Bekjendere og Politiske Venner blev, efter mange Toaster, følgende Vers afsjungen:

"Der talte Hvidt et Alvorsord,
"Om Danmarks Held og Ære
"Om Folkefrihed her i Nord
"Som Hellig os maa være.
"Man mærker at hans Hjerte slaaer
"Saa varmt for disse Sletter
"Som hine Heltes, i hvis Haar
"Vor Saga Krandsen fletter. -
"Ja Folkets Sag den førte han
"Med Hjertets varme Stemme
"Han viiste grant selvstændig Aand,
"Bedst Landets Tarv kan fremme.
"Naar Dansken sætter Ploug i Jord
"Med frie ubundne Hænder
"Da er der Styrke nok i Nord
"Mod alle Friheds Fjender.

"Og han var ei forgjæves Tolk
"For Ønsket i vort Indre -
"Thi eengang skal et kraftigt Fol
"Med Hæder han erindre!
"Og Markens dobbelt rige Høst
"Og Strandens fulde Snekker
"Skal bære Mindet om hans Røst
"Saa langt som Tiden rækker.

- (250) - 9/8 40 - x)

I N° 224 af Fædrelandet anmeldes en Placat af 24 Junii 1840 angaaende den nye Matricul for Danmark, og de Forholdregler og Fremgangsmaader, den har at iagttage som vil have sine Jorder om-taxerede findes "Ved de mod Slutningen af § nævnte Specielle Matriculberegninger forstaaes Beregningerne over Arealet og dets Reduction til bedste Jord (2: Jord til Taxten 24 af hvilken Normaljord der atter er regnet 12.000 □ Alen eller 5½ Tdr Land paa hver Tønde nyt Hartk.)

4) De sidste Male i Landbogen har offentlig været brugt

Recept til slæk.

20 Lod Galæbler, 8 Lod Vitriol, 7 Lod Gummiarabicum, 1 Lod Allue,
 $\frac{1}{2}$ Lod Indigo, $\frac{1}{2}$ Lod Kryderneliker, 12 Pægle Vand, hvilket præpa-
 reres ved middelmaadig Varme i et Par Maaneder. Røres jævnligt.

(251) Khvpnst. vil vide, at Reguleringen af det kongelige Huses Appa-
 nager og Hofholdninger vil under Christian den 8de blive saaledes:

Hds Majestæt Enkedronningen	120.000 Rld
Hs. K.H.Kronprindsen -----	62.000 -
D.K.H. Prinds Frederik Ferdinand og Caroline -----	74.000 -
Hds Kong. H. Wilhelmine Hertuginde af Glückborg	56.000 -
Hds Kongel. H. Juliane Sophie --	34.000 -
Hds K. H. Landgrevinde Louise Charlotte -----	30.000 -
Enkehertuginde Louise Augusta -----	39.000 -
Landgreve Frederik af Hessen-Kassel -----	38.000 -
Summa	453.000 -

Medens Graven gjenner Støvet
 Haabet over Sommerløvet,
 Svinger sig mod Himlens Blaae -
 Herre! Du har gjort os Bette,
 At med Englevinger lette
 Vi engang til Dig kan naae
 Og Dit Faderbud forstaae.

"Det er tungt, naar Hjerterne skilles ad.

"Som da Volmer skiltes fra Tove!

"Trøst ei findes i Rosens Blad,

"Stjernernes Glimten, Duggens Blad;

"Hvad hjælper de grønne Skove?

"Kongen er bedrøvet, Kongen er taus". J.L.Heiberg

(252) Vort Dagværk er tilende, Ja det kan ikke feile
 Som troe og muntre Svende, Jeg mærker at vi seile
 ::Vi samles om vort Bord:: ::Vi seile og vi roe::

Forfriske Sindet atter,
 Ved munter Spøg og Latter
 ::Hos Venner her i Roe::

Udover søvblaae Vande
 Langtbort i Sydens Lande,
 ::Paa Bjerger Vinen groe:: Ranken
 O havde vi kuns Vinger,
 Didhen den snart os bringe, didhen vi snart os svinge
 ::Hvor der er godt at boe::

Vi seile ned ad Rihnen,
 Der voxer gratis Vinen,
 ::Ifald man Folk kan troe::
 Og Fanden skulde spare,
 Hos saadan ægte Vahre
 ::At drikke hver for To::

Og naar saa Hjem vi skulde
 Saa er vi vistnok fulde

(253)

O, I! Som hvile i Lykkens Skjød
Ede daglig Steg og Sukkerbrød,
Hvis Himmel og Salighed er en - Gryde
O, nyder selv Eder gode Aade,
Lad eensom mig over Ondskab græde,
Som Løgn og Gift paa mine Timer spyde. -

Og hør mig Du — ,
Som bygger Sag paa Sand;
Du siog saa mange Krøller,
Der Alle blev til Vand. -
Paa Jorcen Du var en Prækker,
Thi Gud var ei Din Ven,
Engang Du som en Rakker,
Stædes til Graven hen. -

Es stieg ein Mann in finsterer Zeit
Aus niedrer Stamm empor.
Und suchst der ganzen Christenheit
Das Werk vom Kreuz hervor.

26/3 40

(254)

Kom Naadens Dug til Kummers Dal,
Og bringer Lindring til min Qval,
I himmelreen Vande!
I Hjertet er der Angst og Nag,
Og Sorg for Livets travle Dag
Boer i den hede Pande.
Milde Kilde,
Du kan lindre
Du kan hindre
Tvivlens Tanker,
Bring mig Frugt paa Haabets Ranker.

Vinket i Oelenschlagers Ord til sine Børn:

"Men har alt Sovnens Broder venligt lukt
"Den kjære Faders Øie, Flammen slukt,
"Og hviler han med Moder hist i Haven:
"Da skal I Alle læse Digtet der,
"En Sommerqvæl, naar hvide Maaneskjær,
"Med sine Alfevinger dækker Graven".